monalogisk 2

BETÆNKNING

OM

OVERFORMYNDERIET

AFGIVET AF
DET VED JUSTITSMINISTERIETS
SKRIVELSE AF 31. JANUAR 1962
NEDSATTE UDVALG

BETÆNKNING NR. 358

1964

J. H. SCHULTZ A/S . UNIVERSITETS-BOGTRYKKERI . KØBENHAVN

INDHOLDSFORTEGNELSE

Side

Udvalget og dets opgave . . . 5

I. Indledning.
A. Overformynderiets opgaver.
1. Historisk . . . 6
2. Gældende ret . . . 7
B. Overformynderiets udvikling i hovedtræk.
1. Kapitalforvaltningens omfang . . . 7
2. Lokaleforhold . . . 8
3. Personale . . . 8
C. Principperne for overformynderiets bestyrelse af pengemidler . . . 8
D. Udviklingen i overformynderiets økonomiske forhold . . . 11
1. Driftsregnskabets udgiftsside . . . 11
2. Driftsregnskabets indtægtsside . . . 12
E. Hovedårsagerne til overformynderiets nuværende vanskeligheder.
1. Udviklingen indtil 1948 . . . 14
2. Udviklingen efter 1948.
a. Status . . . 16
b. Overformynderens indberetninger og forslag til imødegåelse af den uheldige udvikling. . . . 17
c. Overformynderiudvalgets nedsættelse . . . 18

II. Rekonstruktion af overformynderiet.
A. Indledning . . . 20
B. Mulighederne for at forbedre overformynderiets driftsresultat . . . 21
1. Indtægtssiden.
a. Forbedring af rentekontoen . . . 21
b. Forhøjelse af gebyrerne for kapitalforvaltning . . . 24
c. Provision ved udlån . . . 26
d. Salg af overformynderibygningen . . . 26
2. Udgiftssiden.
a. Automation . . . 27
b. Andre reformer . . . 29
c. Udgifterne i øvrigt . . . 32
C. Samlet resultat og vurdering . . . 32

III. Vurdering af overformynderiets samfundsmæssige betydning.
1. Midler tilhørende umyndige . . . 39
2. Båndlagte midler . . . 43
3. Borteblevnes og fraværendes midler . . . 46
4. Legatkapitaler . . . 47
5. I øvrigt . . . 47
6. Lenskontrollen . . . 47

IV. Statens udgifter ved overformynderiets nedlæggelse . . . 49
1. Overformynderiets tilsvar over for kontohavere m. v. . . . 49
2. Statens overtagelse af de aktuelle, ordinære pensioner . . . 50
3. Statens overtagelse af de fremtidige, ekstraordinære pensioner og ventepenge . . . 50
4. Pensionslignende ydelser til overenskomstlønnede . . . 52
5. Udgifterne i afviklingsperioden . . . 52
6. Udgifter til udførelse af de statsopgaver, som overformynderiet hidtil har udført . . . 53

Side

V. Reduktion af overformynderiets forvaltningsområde . . . 54
A. Budget for et reduceret overformynderi . . . 54
1. Indtægtssiden.
a. Renteoverskud . . . 55
b. Udtrækningsgevinster m. v. . . . 57
c. Gebyrindtægter . . . 57
d. Provisionsindtægter m. v. . . . 57
2. Udgiftssiden.
a. Lønninger . . . 57
b. Pensionsudgifter . . . 60
c. Husleje . . . 61
d. Kontorrekvisitter m. v. . . . 61
e. Afskrivning på inventar . . . 61
f. Varme, lys, rengøring . . . 61
g. Udgifter til Datacentralen . . . 61
h. Forskellige udgifter . . . 61
B. Statens udgifter ved overformynderiets omdannelse til en institution for bestyrelse af umyndiges midler . . . 62
1. Dækning af kontohavernes tilgodehavende og tilvejebringelse af visse reserver . . . 63
2. Udgifter til forøget personale i andre grene af statsforvaltningen . . . 63
3. De aktuelle, ordinære pensioner . . . 63
4. De fremtidige, ekstraordinære pensioner . . . 64
5. Pensionslignende ydelser til overenskomstlønnede . . . 64
6. Udgifter i overgangsperioden . . . 64

VI. Udvalgets forslag . . . 67

VII. Udkast til ny lov om overformynderiet.
A. Indledning . . . 72
B. Udvalgets lovudkast . . . 72
Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser . . . 74

VIII. Udkast til lov om anbringelse af umyndiges midler m. v.
A. Indledning . . . 78
B. Udvalgets lovudkast . . . 79
Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser . . . 80

IX. Bilag.
1. Overformynderiordningen i Norge . . . 87
2. Overformynderiordningen i Sverige . . . 90
3. Udvalgets skrivelse af 25. februar 1963 til det norske justisdepartement . . . 92
4. Departementets svar af 17. juli 1963 . . . 93
4 a. Departementets skrivelse af 1. marts 1963 til finansdepartementet . . . 94
5. Udvalgets skrivelse af 25. februar 1963 til det svenske justitiedepartement . . . 95
6. Departementets svar af 22. marts 1963 . . . 96
7. Udvalgets skrivelse af 5. december 1963 til Kreditforeningernes stående Fællesudvalg . . . 97
8. Skrivelse af 2. januar 1964 fra Kreditforeningernes stående Fællesudvalg til udvalget . . . 98
9 og 9 a. Kreditforeningsdirektør Enrico Hansens prisbedømmelse af overformynderiets bygning . . . 99 og **101**
10. Udvalgets skrivelse af 15. januar 1963 til justitsministeriet . . . 102
11. Justitsministeriets skrivelse af 21. januar 1963 til overformynderiet . . . 108
12. Liste med angivelse af de obligationer, udvalget foreslår bibeholdt i et reduceret overformynderi 109
13. Overformynderiets driftsregnskab for regnskabsåret 1962-63 . . . 110
14. Overformynderiets status den 31. marts 1963 for midler under massebestyrelse . . . 111
15. Overformynderiets status den 31. marts 1963 for midler under særskilt bestyrelse (enkelt værgemål) **112**

Udvalget og dets opgave.

Ved skrivelse af 31. januar 1962 nedsatte justitsministeriet et udvalg med den opgave at overveje spørgsmålet om ændring af den bestående ordning vedrørende overformynderiet, herunder at undersøge, hvilke foranstaltninger der vil kunne træffes med henblik på at forbedre overformynderiets driftsøkonomi og sætte institutionen i stand til at betale normal markedsrente af de under den bestyrede kontante midler. Det skulle endvidere være udvalgets opgave på grundlag af den nævnte undersøgelse og en vurdering af overformynderiets samfundsmæssige betydning at tage stilling til, om overformynderiet kan opretholdes, eller om det vil være mere hensigtsmæssigt at ophæve overformynderiet og henlægge dets funktioner til andre myndigheder og institutioner. Udvalget blev bemyndiget til i sine overvejelser at inddrage andre spørgsmål vedrørende anbringelsen og bestyrelsen af midler, tilhørende umyndige, båndlagte midler, legatmidler og lignende.

Til medlemmer af udvalget beskikkedes:

Daværende kontorchef i justitsministeriet, nu dommer i Aarhus byrets 3. afd., *A. Grathe,* formand.

Direktør i Sparekassen for Kjøbenhavn og Omegn *Kjeld Christensen.*

Daværende konsulent i forvaltningsnævnets sekretariat, nu administrator for Københavns Teknikum, *K. Hollund.*

Direktør i Bikuben *Otto Schlegel.*

Kst. revisionschef i overformynderiet *S. Stausholm.*

Overformynder *H. L. Thomsen.*

Sekretær i finansministeriet *Per Tofte.*

Som sekretær for udvalget beskikkedes fuldmægtig i justitsministeriet *Jørgen Nielsen.*

Der har inden for udvalget været nedsat 2 underudvalg. Det ene underudvalg har særlig beskæftiget sig med overformynderiets sekretariat og pantebrevsafdeling, medens det andet underudvalg har undersøgt en række spørgsmål vedrørende overformynderiets øvrige afdelinger, herunder især bogholderiet. Det sidstnævnte udvalg har endvidere i særlig grad taget sig af problemerne vedrørende den nu gennemførte interne automation af en væsentlig del af overformynderiets arbejde.

Der har i udvalget været afholdt 40 plenarmøder og 75 underudvalgsmøder.

Som resultat af udvalgets arbejde fremkommer denne betænkning, der foruden en redegørelse for udvalgets stilling til spørgsmålet om ændring af den bestående ordning vedrørende overformynderiet tillige indeholder et udkast til revision af overformynderiloven og et udkast til lov om anbringelse af umyndiges midler m. v.

Som bilag er bl. a. optrykt afsnit om overformynderiordningen i Norge og Sverige, udvalgets brevveksling med Kreditforeningernes stående Fællesudvalg vedrørende udkastet til lov om anbringelse af umyndiges midler m. v., kreditforeningsdirektør Enrico Hansens skrivelse af 8. december 1962 vedrørende den af ham foretagne vurdering af overformynderiets bygning samt udvalgets indstilling af 15. januar 1963 til justitsministeriet om gennemførelse af en ordning, hvorefter en del af overformynderiets opgaver løses ved hjælp af automatiske kontormaskiner kombineret med elektronisk datahandling på servicebasis.

De i betænkningen indeholdte budgetter m. v. er udarbejdet i april-maj 1964 på grundlag af de da gældende rentesatser og kurserne pr. 31. december 1963. De senere stedfundne ændringer i kurser og rentesatser er således ikke taget i betragtning. Om den indflydelse, disse ændringer får på de foretagne: beregninger, henvises til bemærkningerne nedenfor s. 20 og s. 62 og til noterne s. 35, s. 50, s. 66 og s. 67.

København, den 6. juli 1964.

Kjeld Christensen **A. Grathe,** formand **K. Hollund** **Otto Schlegel** **S. Stausholm**

H. L. Thomsen **Per Tofte**

Jørgen Nielsen
sekretær

Kapitel **I.**

Indledning.

A. Overformynderiets opgaver.

1. Historisk.

Overformynderiets hovedopgave er, og har i mere end et århundrede været, at bestyre to hovedgrupper af midler, nemlig dels umyndiges ikke-båndlagte midler, dels båndlagte midler tilhørende såvel umyndige som myndige.

Det har helt tilbage i det 13. århundrede været antaget, at myndighederne havde pligt til at drage omsorg for umyndiges og fraværendes midler. Denne pligt for rnyndighederne er fastslået allerede i de ældste stadsretter. I Christian den lV's købstadsforordning af 7. april 1619 er det bestemt, at der i hver købstad skal være to overformyndere, der bl. a. skal have indseende med værgerne. Danske Lovs tredie bog, XVIII. kapitel, handler om overformyndere og børn, og det bestemmes i første artikel, at der »i hver Kiøbstæd skal være tvende fornemme Borgere, som temmelig ere til Alders og vel formuende, hvilke skulle være Overformyndere, og med Borgemesters og Raads Hielp have Indseende med alle dem, som værge for dennem, der Værge behøve«. I anden artikel pålægges det overformynderne »at have Opsigt med Ungdommen, hvorledis den opfødis, så vel som med Forældrene, hvorledis de deris Børn holde.« I andre bestemmelser i Danske Lovs tredie bog er det foreskrevet, at værgen, såfremt han ikke kan udsætte sin myndlings penge på rente, må indsætte dem hos øvrigheden (3-17-28), at han har regnskabspligt over for overformynderne eller øvrigheden mindst een gang årligt (3-17-29), at han har regnskabspligt over for myndlingen efter endt værgemål (3-17-30), og at der påhviler overformynderne eller øvrigheden ansvar for manglende tilsyn (3-17-32). Ifølge reskript af 31. maj 1814 henlægges for Københavns vedkommende den egentlige bestyrelse af umyndiges midler til magistraten.

Ved bekendtgørelse af 31. december 1857 angående den fremtidige bestyrelse af Københavns overformynderi oprettes det københavnske overformynderi som en selvstændig institution, ledet af en kgl. udnævnt embedsmand, hvis lønning udredes af overformynderiet selv. Det er endvidere i den nævnte bekendtgørelse bestemt, at to af stadens borgerrepræsentanter for en tid af fire år valgte mænd skal deltage i afgørelsen af alle under overformynderiet henhørende lånesager. De forretninger »vedkommende overformynderiet«, der uden for København varetages af amtmændene, skal udføres af overpræsidenten med visse nærmere angivne undtagelser.

Den første lov om overformynderiet er loven af 26. maj 1868, »indeholdende bestemmelser angående forvaltningen af umyndiges midler«. Loven, der trådte i kraft den 1. april 1869, etablerede overformynderiet fra nyt, idet de hidtidige overformynderier uden for København samledes under ét og henlagdes under overformynderen for København. Det udenbys overformynderi skulle dog bestyres som en særlig afdeling, indtil andet måtte blive bestemt ved lov.

Med denne sammenlægning af overformynderierne uden for København opnåedes som et meget betydningsfuldt fremskridt, at de kontante midler, således som det allerede fra 1857 var tilfældet for Københavns overformynderis vedkommende, blev undergivet massebestyrelse. De umyndiges midler uden for København havde hidtil været anbragt særskilt for den enkelte umyndige, hvilket kunne give anledning til vanskeligheder og endog til tab i tilfælde, hvor en person ved opnået myndighed skulle have udbetalt sin kapital, idet der så enten måtte ske fuldstændig eller delvis opsigelse af det pantebrev, hvori hans kapital var anbragt, eller der måtte findes en anden umyndig, hvis kapital kunne indskydes i pantet i stedet for

den nu myndigblevnes. Det var endvidere en fordel, at der gennem overformynderiets opsparing kunne dannes en reservefond til sikkerhed også mod tab af udenbys midler. Endelig påtog statskassen sig et subsidiært ansvar for tab af massebestyrede midler, således som det også eksisterer i dag i henhold til den gældende overformynderilovs

2. *Gældende ret.*

Den gældende lov om overformynderiet er lov nr. 254 af 27. maj 1950. Ved denne lov er den hidtidige deling af overformynderiet i en indenbys og en udenbys afdeling ophævet, således at der nu kun er ét overformynderi for hele landet.

I henhold til den gældende lov om overformynderiet hører under overformynderiets bestyrelse 1) umyndiges midler med visse nærmere angivne undtagelser, 2) midler tilhørende borteblevne og fraværende personer, 3) midler, der efter gyldig bestemmelse af en arvelader eller giver skal båndlægges i overformynderiet, medmindre midlerne efter overformynderiets skøn er uegnede til at bestyres under overformynderiet, og 4) midler, som efter tilladelse af en offentlig myndighed skal bestyres under overformynderiet. Endvidere kan overformynderiet modtage midler tilhørende legater, stiftelser og lignende. Endelig kan overformynderiet tillade, at midler, der ellers skulle udbetales, fordi kontohaveren er blevet myndig, efter dennes begæring kan forblive under dets bestyrelse på bestemt tid eller på opsigelse med et af overformynderiet fastsat varsel.

Det er endvidere i den gældende lov bestemt, at de under overformynderiet hørende kapitaler bestyres dels som en samlet masse, dels særskilt. Herom henvises til bemærkningerne nedenfor under C.

Af andre hovedbestemmelser i loven skal her nævnes, at såfremt de midler, der bestyres særskilt, lider noget tab, må dette bæres af vedkommende kontohaver selv uden krav på overformynderiet, medmindre tabet skyldes fejl eller forsømmelse fra overformynderiets side, i hvilket tilfælde tabet dækkes af overformynderiets egen formue. Derimod vil et tab på de under massebestyrelsen inddragne midler altid være at dække af overformynderiets egen formue, og hvis den er utilstrækkelig, »bliver det foreløbig at dække af statskassen, indtil denne kan erholde refusion af den formue, der pånyt bliver at opsamle«.

B. Overformynderiets udvikling i hovedtræk.

1. Kapitalforvaltningens omfang.

I hele sin eksistensperiode har overformynderiet med enkelte mindre betydende undtagelser haft eneret på at bestyre umyndiges midler.

Hvad angår båndlagte midler indeholder § 28 i arveforordningen af 21. maj 1845 en tydelig forudsætning om, at midler, der båndlægges i henhold til kongelig konfirmation, anbringes i overformynderiet, idet det pålægges Det Danske Cancelli at påse, at sådanne midler behørigt sikres, for så vidt der måtte være grund til at tilstede, at de unddrages fra indsættelsen i overformynderiet. Siden slutningen af forrige århundrede har justitsministeriet dog også meddelt konfirmation på bestemmelser om båndlæggelse i Bikubens forvaltningsafdeling, såfremt arvingen ved båndlæggelsens effektuering er myndig og samtykker heri.

1 denne ordning er der sket en ændring ved den nye arvelovs ikrafttræden den 1. april 1964. 1 henhold til denne lovs § 61 kan tvangsarv foruden i overformynderiet tillige båndlægges i en til et andet pengeinstitut knyttet forvaltningsafdeling, der af justitsministeren er godkendt hertil. For tiden indtil en arving bliver myndig, kan båndlæggelse af arvingens tvangsarv dog kun ske i overformynderiet.

Den nævnte bestemmelse er indført efter forslag fra det af justitsministeriet den 24. juni 1954 nedsatte arvelovsudvalg. Det hedder i det nævnte udvalgs betænkning (nr. 291-1961, s. 118), at udvalget på samme måde som en tidligere nedsat arvelovskommission må være af den opfattelse, at der bør åbnes mulighed for anbringelse af båndlagte midler i et mindre antal forvaltningsafdelinger ud over Bikubens, men at man (i overensstemmelse med et regeringsforslag fra 1946) må mene, at adgangen hertil ikke på forhånd kan være begrænset til forvaltningsafdelinger, der er tilknyttet sparekasser. Det er i betænkningen fremhævet, at der kun bør være tale om godkendelse af få forvaltningsafdelinger, idet det er nødven-

digt, at de pågældende forvaltningsafdelinger opnår den fornødne øvelse og indsigt i denne særlige art af forvaltning, under hvilken vanskelige juridiske problemer ofte vil fremkomme, ligesom godkendelse af forvaltningsafdelingerne ved et større antal pengeinstitutter og den deraf følgende spredning af de båndlagte midler vil hindre den ensartede behandling af sagerne, som må anses for ønskelig.

For så vidt angår bestyrelsen af båndlagte midler hidrørende fra gave eller friarv har overformynderiet i mange år haft konkurrence fra andre forvaltningsinstitutter, der varetager lignende opgaver.

Som fremhævet i bemærkningerne til forslaget til den nugældende lov om overformynderiet (Folketingstidende 1949-50, tillæg A II, spalte 5366 f) gik loven af 1868 ud fra, at der af kontohaverne kun ville blive stillet yderst beskedne krav om betjening fra overformynderiets side, og loven forudsatte derfor, at en meget simpel og følgelig billig administration var tilstrækkelig. Konkurrencen med andre forvaltningsinstitutter og den almindelige tendens til at stille krav om forøget service tillige med en betydelig forøgelse af de af overformynderiet bestyrede midler har imidlertid medført en stærk vækst i overformynderiet såvel i personale- som lokalemæssig henseende.

I begge henseender var denne vækst særlig stærk i tiden omkring den nuværende overformynderibygnings ibrugtagelse og i årene under og lige efter 2. verdenskrig. Det kan således nævnes, at der ved tjenestemandsloven af 1946 blev normeret 8 nye tjenestemandsstillinger i overformynderiet samtidig med, at en række stillinger blev opnormeret. Hvad angår størrelsen af de i overformynderiet forvaltede midler udgjorde disse i 1869 65 mill. kr. I 1880 var beløbet steget til 99 mill, kr., hvoraf de massebestyrede midler androg ca. 29 mill, kr.; de båndlagte midler og legatmidler udgjorde tilsammen 71 mill, kr. I 1940 var det samlede beløb steget til 562 mill, kr., hvoraf som massebestyrede midler ca. 101 mill, kr.; båndlagte midler og legatmidler androg nu 471 mill. kr. Pr. 31. marts 1963 var de tilsvarende tal følgende: Der indestod i overformynderiet i alt 829,1 mill, kr., fordelt på 40.640 konti. Af disse midler udgjorde de særskilt bestyrede værdipapirer 643,2 mill, kr., medens de massebestyrede midler, altså kontohavernes tilgodehavende i kontanter, udgjorde 185,9 mill. kr. De indestående midler var fordelt således, at der for umyndige bestyredes 220.4 mill, kr., for borteblevne og fraværende 3,5 mill, kr., som båndlagte kapitaler 519.5 mill. kr. og som legatmidler 72,7 mill. kr. Der bestyredes endvidere for myndige og fraværende kapitaler på opsigelse til et samlet beløb af 8,3 mill. kr. Endelig bestyredes der som myndiges andele i de for umyndige særskilt bestyrede midler 4,4 mill, kr., og som pristalreguleret alderdomsopsparing og indestående på kapitalbindingskonti, børneforsørgelseskonti og konti for skattelettelse det beskedne beløb af 0,3 mill. kr. Der henvises i øvrigt til skema I.

2. Lokaleforhold.

I 1869 fik overformynderiet til huse i beskedne lokaler i Stormgade 17. I 1894 flyttede det til en nyopført bygning Stormgade 18. Endelig medførte udviklingen, at overformynderiet i 1937 måtte flytte til større lokaler i den moderne kontorbygning i Holmens Kanal 20, som ejes af overformynderiet.

3. Personale.

Der var ved overformynderiets start i 1869 ansat et personale på i alt 28 personer, i 1940 var antallet 143 personer, i 1949 145 personer, og for tiden består overformynderiets personale af 108 personer, hvoraf 65 personer er tjenestemænd, medens resten, 43 personer, er overenskomstlønnede medhjælpere m. v. Der henvises til skema **I.**

C. Principperne for overformynderiets bestyrelse af pengemidler.

Der vil i dette afsnit blive gjort nogle bemærkninger dels om forholdet mellem de massebestyrede (kontante) indskud og de særbestyrede midler, dels om frugtbargørelsen af de førstnævnte.

På en overformynderikonto kan indestå enten kontante midler, indskudt som i en sparekasse - dog med den forskel, at overformynderiet kun kan modtage de midler, det har særlig beføjelse til at modtage - eller værdipapirer, eventuelt begge dele. De på samtlige overformynderikonti indestå-

Skema I. Kapitaler, indtægter og udgifter m. m. i årene 1935—1963.

År	Umyndiges midler i alt mill. kr.	Båndlagte midler i alt mill. kr.	Legatmidler i alt mill. kr.	Andre midler i alt mill. kr.	Samlet kapital i alt mill. kr.	Særskilt bestyrede midler					Massemidler (kontante kapitaler)					Antal daglig beskæftigede			Udgifter til lønninger og honorarer 1000 kr.	Udgifter i alt 1000 kr.	Indtægter i alt 1000 kr.	Overskud 1000 kr.	Underskud 1000 kr.
						mindreårige og umyndiggjorte mill. kr.	båndlagte mill. kr.	legater mill. kr.	andre mill. kr.	tilsammen mill. kr.	mindreårige og umyndiggjorte mill. kr.	båndlagte mill. kr.	legater mill. kr.	andre mill. kr.	tilsammen mill. kr.	tjmd. + asp.	andre	i alt					
1935	96,3	415,3	26,8	1,9	540,3					424,7					115,6	–	–	–	645	853	1.166	313	–
1940	89,1	438,8	32,5	1,6	562,0					461,2					100,8	93	50	143	764	1.236	1.534	298	–
1945	91,2	463,2	33,6	18,8	606,8					463,2					143,6	97	38	135	1.084	1.625	2.154	529	–
1946	93,9	453,2	34,8	24,2	606,1					438,3					167,8	97	40	137	1.328	1.904	2.176	272	–
1947	95,9	457,5	38,4	22,4	614,2					412,7					201,5	98	43	141	1.524	2.160	2.413	253	–
1948	104,8	453,9	39,7	20,0	618,4					408,6					209,8	99	48	147	1.670	2.347	2.262	–	85
1949	111,0	459,6	43,7	19,0	633,3					423,4					209,0	96	51	145	1.615	2.275	2.018	–	257
1950	118,6	465,8	44,4	12,5	641,3					437,1					204,2	97	49	146	1.619	2.299	2.151	–	148
1951	119,9	468,7	49,8	13,8	652,2					449,1					203,1	97	47	144	1.719	2.411	2.451	40	–
1952	125,6	466,7	52,2	14,4	658,9	41,6	375,2	37,8	3,3	457,9	84,0	91,5	14,4	11,1	201,0	98	49	147	1.893	2.624	2.637	13	–
1953	136,8	470,3	53,9	14,8	675,8	51,6	381,9	40,2	4,0	477,7	85,2	88,4	13,7	10,8	198,1	95	48	143	1.978	2.739	2.702	–	37
1954	141,5	467,5	55,6	14,8	679,4	54,5	382,4	41,9	4,4	483,2	87,0	85,1	13,7	10,4	196,2	98	44	142	2.003	2.755	2.784	29	–
1955	146,7	467,3	59,4	15,2	688,6	57,9	385,6	45,7	5,3	494,5	88,8	81,7	13,7	9,9	194,1	93	49	142	2.107	2.915	2.906	–	9
1956	150,6	471,4	62,9	15,2	700,1	61,9	392,0	49,6	6,0	509,5	88,7	79,4	13,3	9,2	190,6	97	45	142	2.201	3.078	3.074	–	4
1957	157,8	474,2	63,6	15,1	710,7	68,6	397,9	50,5	6,4	523,4	89,2	76,3	13,1	8,7	187,3	97	45	142	2.349	3.244	3.105	–	139
1958	162,8	485,9	65,2	16,0	729,9	74,0	411,2	52,2	7,7	545,1	88,8	74,7	13,0	8,3	184,8	95	45	140	2.399	3.366	3.257	–	109
1959	169,8	494,6	65,6	17,9	748,2	77,8	421,6	52,6	9,0	561,0	92,0	73,3	13,0	8,9	187,2	85	43	128	2.674	3.657	3.431	–	226
1960	179,2	497,8	68,3	18,0	763,3	82,1	425,6	54,7	9,9	572,3	97,1	72,2	13,6	8,1	191,0	84	41	125	2.652	3.672	3.548	–	124
1961	198,0	506,2	68,3	18,5	791,0	96,5	437,0	54,7	11,1	599,3	101,5	69,2	13,6	7,4	191,7	77	45	122	2.739	3.795	3.718	–	77
1962	210,7	509,9	70,0	17,2	807,8	108,6	443,4	56,7	10,6	619,3	102,1	66,5	13,3	6,6	188,5	76	43	119	3.106	4.267	3.907	–	360
1963	220,4	519,5	72,7	16,5	829,1	116,8	456,3	59,5	10,6	643,2	103,6	63,2	13,2	5,9	185,9	65	43	108	3.142	4.422	3.879	–	543

ende kontanter udgør tilsammen overformynderiets kapitalmasse, som overformynderiet selv frugtbargør ved anbringelse i pantebreve eller offentlige værdipapirer efter derom fastsatte regler. Af de derved indvundne indtægter udredes renten til kontohaverne af de kontanter, som tilhører dem. Lides der tab på denne kapitalmasse, hæfter statskassen som nævnt derfor, hvis overformynderiets reserver ikke yder tilstrækkelig dækning.

De på de enkelte konti indestående værdipapirer fører derimod deres egen tilværelse. De tilhører den enkelte kontohaver og står for hans egen regning og risiko, medmindre der sker tab ved **fejl,** der begås af overformynderiets personale. De enkelte papirer lyder på kontohaverens eget navn, er altså »særbestyrede«, i modsætning til de massen tilhørende papirer. Overformynderiets funktion består ved de særbestyrede værdipapirer i at opbevare papiret og forvalte det, derunder hæve renter af det og viderebetale disse til kontohaveren. I øvrigt er forvaltningen af vidt forskelligt indhold, efter som det drejer sig om en obligation, en aktie, et pantebrev o. s. v.

I alle renter og udbytter, såvel af kontanter som af værdipapirer, fradrages et administrationsgebyr til overformynderiet. Dette gebyr har dog i alt fald fra omkring 1925 ikke kunnet dække overformynderiets udgifter. En opgørelse, udarbejdet lige før 2. verdenskrig, viser, at gebyrerne da dækkede ca. 41 pct. af driftsudgifterne. Procenten var 10 år senere helt nede på 22, men er nu 26. Resten af udgifterne har måttet dækkes ad anden vej, især ved hjælp af rentekontoens overskud. Da de særbestyrede værdipapirer er særlig udgiftskrævende, har således det overskud, der er indvundet af de massebestyrede midler, måttet anvendes til dækning af udgifter, der skyldes bestyrelsen af de særbestyrede midler. Dette er så meget mere uheldigt, som de båndlagte midler har en langt større forholdsmæssig andel af særbestyrede midler end de umyndiges midler, således at en del af det overskud, som af overformynderiet er indvundet på umyndiges midler, er medgået til dækning af udgifter ved bestyrelse af båndlagte midler med det resultat, at overformynderiet ikke har været i stand til at forhøje renten af de kontante midler.

Når der ved åbningen af en konto eller senere indgår kontanter på denne konto, kan der efter de gældende regler normalt købes værdipapirer til særbestyrelse for midlerne. Denne adgang til at konvertere indgåede kontanter til særbestyrede værdipapirer er imidlertid noget forholdsvis nyt i overformynderiets historie. Oprindelig skulle midler, der var indbetalt kontant, vedblive at stå som kontanter, og hvis aktiver, der var indleveret til særbestyrelse, blev udtrukket eller indfriet, skulle også det derved fremkomne provenu bevares kontant.

Først ved justitsministeriets skrivelse nr. 383 af 29. december 1911 skete der for båndlagte midler en lille lempelse i denne ordning, idet provenu af særbestyrede båndlagte aktiver, der blev indfriet, og som havde båret en højere rente end 4 pet. p. a., blev tilladt anbragt i andre særbestyrede effekter. Formålet var at spare kontohaveren for rentetab. Denne lempelse blev imidlertid ved justitsministeriets skrivelse nr. 118 af 25. juli 1925 udvidet til at gælde alle båndlagte midler uden hensyn til størrelsen af den hidtil opnåede rente, hvorimod en indstilling fra overformynderiet om en tilsvarende adgang til køb for provenuet af særbestyrede aktiver af umyndiges midler blev afslået af justitsministeriet. Først ved justitsministeriets skrivelse nr. 124 af 30. maj 1933 blev købeadgangen udvidet til også at omfatte umyndiges midler, og samtidig blev der indført en frist, inden hvilken begæring om køb skulle fremsættes.

I tidens løb har der én gang, nemlig ved justitsministeriets skrivelse nr. 325 af 16. oktober 1942, været åbnet adgang til at foretage køb for alle kontante båndlagte midler og alle kontante legatmidler alene under forudsætning af, at begæring herom blev fremsat inden for en vis frist. Offentlig bekendtgørelse herom skete kort før december termin 1942, og fristen udløb den 10. januar 1943.

Efter denne udvikling er reglerne nu således, at alle til overformynderiet indgåede kontanter inden 2 måneder kan begæres anvendt til køb af værdipapirer til særbestyrelse, bortset fra de få tilfælde, hvor dette strider mod bestyrelsesgrundlaget. På samme måde kan provenuet af særbestyrede aktiver, når disse indfries eller udtrækkes,

og kontoens kontante beholdning derved stiger, inden visse frister bruges til køb af nye aktiver til særbestyrelse. Når fristen er udløbet, kan der principielt ikke mere købes. Midlerne kan dog begæres holdt disponible til senere køb, men afkaster i så fald en lavere rente, for tiden 3 pet. p. a. Tilgangen til massen hidrører altså fra kontanter, der indgår enten ved kontoens åbning eller senere, uden at der købes værdipapirer til særbestyrelse for dem. Af den samlede masse på ca. 185,9 mill. kr. står et beløb af ca. 3,9 mill. kr. disponibelt til køb.

Om kontohaverne har tendens til at købe værdipapirer eller til at bevare kontanterne som sådanne, afhænger i væsentlig grad af forskellen mellem overformynderirenten og den rente, der kan fås ved køb af papirer til særbestyrelse. Endvidere vil der for båndlagte midler, der står på langt eller helt ubestemt åremål, være større tendens til køb af papirer end for umyndiges midler, idet værgerne for umyndige ofte lægger stor vægt på at have rede penge til disposition, når midlerne skal udbetales ved det 21. år, og på, at kapitalen ikke formindskes ved kursfald.

Spørgsmålet om den utilstrækkelige overformynderirente vedrører således alene massen og udspringer af overformynderiets anbringelse af denne og af dens aflastning. Spørgsmålet har endvidere særlig vægt med hensyn til de ældre massemidler, d. v. s. dels de midler, der indestod fra før 1942, og hvis ejere undlod at benytte sig af den tidsbegrænsede købe adgang i henhold til justitsministeriets skrivelse af 16. oktober 1942, dels de midler, der indgik i de følgende år indtil omkring 1950, altså i perioden med de høje obligationskurser. For senere indgåede midler tør det i overvejende grad antages, at der på grund af den store forskel mellem overformynderirenten og den rente, der har kunnet opnås af obligationer, er købt papirer inden for de gældende frister i det omfang, der har været virkeligt ønske herom.

Massen anbringes af overformynderiet i overensstemmelse med de ved kgl. anordning - for tiden anordning nr. 30 af 11. februar 1928 med senere ændringer - fastsatte regler. Man har efter disse regler valget mellem anbringelse enten ved direkte udlån i fast ejendom eller i stats- eller kreditforeningsobligationer samt i enkelte andre offentlige obligationer uden større praktisk betydning. Der henvises i denne forbindelse til det nedenfor s. 78 ff. gengivne udkast til lov om anbringelse af umyndiges midler m. v. samt til bemærkningerne til lovudkastet.

D. Udviklingen i overformynderiets økonomiske forhold.

Som det fremgår af dette udvalgs kommissorium, er det fundet påkrævet, at der træffes foranstaltninger med henblik på at forbedre overformynderiets driftsøkonomi. Baggrunden herfor er den, at overformynderiets regnskab gennem en årrække har vist underskud til trods for, at overformynderiet er blevet stående på en rentesats af 4 pet. p. a. for de kontante midler, medens bankernes og sparekassernes indlånsrente for midler på opsigelse siden 1951 har oversteget denne rentesats.

Der vil nedenfor side 14 ff. blive redegjort for årsagerne til, at overformynderiet har måttet bibeholde en så lav rente som 4 pet. p. a. og til, at det har været nødvendigt ret nøje at håndhæve de frister, der gælder for begæring om køb af værdipapirer til særbestyrelse.

Som det fremgår af skema I, s. 9, udviser overformynderiets driftsregnskab i de seneste år større og større underskud. Det forøgede underskud er fremkommet til trods for de af overformynderiet gennemførte foranstaltninger for at bringe udgifterne ned og indtægterne op. De vigtigste af disse foranstaltninger er følgende:

1. Driftsregnskabets udgiftsside.

På udgiftssiden er posten *»Lønninger og honorarer«* næsten altafgørende, og det er da også med henblik på nedbringelse af denns udgiftspost, at der i særlig grad har været udfoldet bestræbelser, også i tiden forud for dette udvalgs nedsættelse. Den nævnte udgiftspost udgjorde i 1948—49 ca. 1.615.000 kr. Den udgjorde i 1954-55 ca. 2.107.000 kr., og kontoen har i de seneste tre regnskabsår udgjort henholdsvis 2.739.251 kr., 3.105.556 kr. og 3.141.993 kr. Den betydelige stigning tilslører, at der

i det omhandlede tidsrum er foretaget en lang række foranstaltninger, der har haft besparende virkning, og uden hvilke stigningen ville have været væsentlig større.

Ved loven af 27. maj 1950 om overformynderiet ophævedes som nævnt adskillelsen mellem overformynderiets indenbys og udenbys afdelinger, og dette medførte en rationalisering af overformynderiets arbejde. Der blev samtidig gennemført en modernisering af bogholderiet (overgang til maskinbogføring), og den igangværende modernisering af forretningsgangen i øvrigt blev videreført. Af de nævnte grunde og som følge af en almindelig stramning af arbejdsvilkårene i overformynderiet er antallet af fastlønnede medarbejdere i administrationen, der ved udløbet af regnskabsåret 1948-49 udgjorde 145, nedbragt således, at det pr. 1. april 1964 udgjorde 108. Denne udvikling har bl. a. haft den uheldige virkning, at aldersfordelingen i overformynderiet nu er skæv, således at der ikke findes ret mange unge blandt personalet. Der henvises til s. 31. Foruden til det faste personales aflønning er kontoens udgiftsbeløb anvendt til betaling af den arbejdskraft, som man har antaget til udførelse af det særlig store og hastende arbejde omkring terminerne. Dette beløb udgjorde i regnskabsåret 1962-63 ca. 340.000 kr.

Den nævnte nedgang i personalets størrelse er for de seneste års vedkommende til en vis grad gennemført efter direktiver herom fra justitsministeriet. Nedgangen i personalet er gennemført samtidig med, at de bestyrede kapitaler er steget fra ca. 618 mill. kr. pr. 31. marts 1948 til ca. 829 mill. kr. pr. 31. marts 1963. Denne stigning falder tilmed med sin fulde styrke på de i forhold til kontanterne mere arbejdskrævende særbestyrede værdipapirer, idet disse, da kontanterne samtidig er gået ned med 24 mill, kr., er steget med i alt 235 mill. kr.

En af udvalget foretaget undersøgelse af overformynderiets forretningsgang har særlig haft henblik på muligheden af at opnå væsentlige besparelser ud over dem, der allerede er indvundet. Undersøgelsen har vist, at selv om man ser bort fra anvendelsen af elektronisk databehandling til løsning af en del af overformynderiets arbejdsopgave, skulle det gennem radikale ændringer i overformynderiets organisation og personalets sammensætning være muligt at drive overformynderiet med dettes nuværende opgaver med et personale, der er betydelig mindre end det nuværende. Der redegøres nærmere for denne undersøgelse nedenfor i kapitel II. Det vil herefter være muligt gennem en til bunds gennemført rationalisering af overformynderiets forretningsgang at bringe udgifterne til lønninger og honorarer endnu et betydeligt stykke nedad.

De øvrige poster på udgiftssiden er af mindre betydning, men viser i øvrigt alle en stigning, for de flestes vedkommende dog af relativt beskeden karakter. Udgiften til overformynderirevisionen, der i 1948—49 var ca. 50.000 kr., var i 1962-63 steget til 128.566 kr. Husleje, varme, lys og rengøring m. v. er steget fra ca. 306.000 kr. til ca. 390.000 kr. Kontorrekvisitter er steget fra ca. 154.000 kr. til ca. 199.000 kr. Størst stigning viser udgifterne til pensioner, nemlig fra ca. 94.000 kr. til ca. 390.000 kr.

2. Driftsregnskabets indtægtsside.

Hvad angår indtægtssiden er der sket en betydelig udvikling i det omhandlede tidsrum. I 1948-49 var de samlede indtægter uden medtagelse af overførslerne fra pensionsfondens indtægter ca. 1.925.000 kr., i 1954-55 ca. 2.744.000 kr., og i 1962-63 ca. 3.672.000 kr.

Baggrunden for denne betydelige stigning i overformynderiets indtægter er fortrinsvis de muligheder, som loven af 27. maj 1950 åbnede for en aktivisering af overformynderiets indtægtspolitik. I 1868-loven var det bestemt, at de midler, der udlåntes af overformynderiet, skulle fordeles så vidt muligt på samtlige amter i samme forhold, som der fra hvert amt var indkommet rede penge i overformynderiet, og at intet udlån i faste ejendomme burde ske, før det havde været behørigt udbudt ved bekendtgørelse for og i det amt, hvori udlånene skulle søges anbragt. Da en sådan fremgangsmåde var vanskelig at forene med moderne lånemarkedsforhold, blev fremgangsmåden ved 1950-loven ændret, således at overformynderiet fik adgang til at bevilge udlån på de tidspunkter, hvor det har midler disponible, og uden at skulle foranstalte udbud under ét.

Som følge heraf kom der pány gang i

overformynderiets *udlån i faste ejendomme,* således at den andel af massens midler, der var anbragt mod pant i fast ejendom, og som forud for loven af 1950 var sunket til ca. 10 pct., nu er steget til ca. 25 pct.

I henhold til 1950-lovens § 7 blev det muligt at beregne en *provision* på indtil 2 pct. af lånene ved deres stiftelse, ligesom § 18 indeholdt hjemmel til at kræve *gebyr for gældsovertagelser og lignende ekspeditioner.* Indtægten af sådanne provisioner m. v. har gennem årene været af varierende størrelse. Den kulminerede i 1961-62 med ca. 169.000 kr. og udgjorde i regnskabsåret 1962-63 ca. 86.000 kr.

Administrationsgebyret for umyndiges midler forhøjedes ved justitsministeriets bekendtgørelse af 1. juli 1950 i henhold til en ved 1950-lovens § 14 opnået hjemmel fra 1 til 2 pct. af midlernes afkast, hvorved regnskabet forbedredes med ca. 75.000 kr.

Administrationsgebyret for myndiges båndlagte midler blev for kapitaler på indtil 350.000 kr. forhøjet fra 2 tu 3 pct. ad 2 gange, samtidig med at de konkurrerende forvaltningsinstitutter foretog tilsvarende forhøjelser. Ved justitsministeriets bekendtgørelse *ai 26.* maj 1954 fandt forhøjelse sted for alle nytilkomne midler af den nævnte art, og ved justitsministeriets bekendtgørelse af 21. september 1957 blev forhøjelsen gennemført også for de ældre kapitaler. Forbedringen af overformynderiets regnskab ved den sidstnævnte forhøjelse udgør ca. 225.000 kr. årlig.

De gældende administrationsgebyrer udgør herefter følgende procentvise andel af bruttoafkastet:

3 pct. for båndlagte midler, der bestyres som ejendom eller til rentenydelse for myndige personer, samt for legater, hvis formål ikke er alment-velgørende, alt for så vidt kapitalen ikke overstiger 350.000 kr.,

2 pct. for andre midler, herunder umyndiges midler og legater med alment-velgørende formål samt for så vidt angår kapitaler over 350.000 kr. tillige båndlagte midler og legater, hvis formål ikke er alment-velgørende,

1 pct. undtagelsesvis for visse legater og andre kapitaler af særlig beskaffenhed.

Ved 1950-lovens § 1, stk. 3, blev der åbnet mulighed for, at *midler, der ellers skulle udbetales, fordi kontohaveren er blevet myndig,* efter den pågældendes begæring kunne forblive indestående i overformynderiet enten på bestemt tid eller på opsigelse. Denne adgang er blevet benyttet i ret vidt omfang. Pr. 31. marts 1963 indestod der således ca. 8,3 mill. kr. på denne måde, hvoraf ca. 3,0 mill. kr. som kontante midler. For driften betyder dette formentlig en forøget indvinding på 30 à 40.000 kr. årlig.

Ved lovens § 2 fik justitsministeriet adgang til at fastsætte nærmere regler for *anbringelsen af overformynderiets egen formue.* 1 medfør heraf tillod justitsministeriet i 1950 efter indstilling fra overformynderiet, at indtil 10 mill, kr., (senere forhøjet til 10,5 mill, kr.), anbragtes i nærmere angivne aktier, i hypotekforeningsobligationer eller i sekundære pantebreve. Denne tilladelse er udnyttet, således at ca. 5 ½ mill. kr. er anbragt i aktier (bank-, telefon- og industriaktier), ca. 2 mill. kr. i hypotekforeningsobligationer *og* ca. 2,5 mill. kr. i private pantebreve. Den herigennem opnåede indtægtsforbedring kan vanskeligt anslås med nøjagtighed, fordi erhvervelserne er sket til forskellige tidspunkter og for midler, fremkommet dels ved realisation og dels ved indfrielser, udtrækninger og lignende, men den udgør dog næppe under 150.000 kr. årligt.

Ved lovens § 9 fik justitsministeriet bemyndigelse til at *fastsætte renten af de under rnassebesiyrelsen inddragne midler forskelligt efter arten af midlerne.* 1 medfør heraf blev renten af midler for borteblevne og fraværende personer, der indestar på anfordring ved disses tilstedekomst, nedsat til samme rente som for almindelige sparekassemicller på anfordring. Endvidere ophørte overformynderiet med at yde *rentes rente* af fraværendes midler.

Ifølge lovens § 7, stk. 6, er det *overformynderiet, som fastsætter den rente, låntagerne skal svare af masselånene.* I henhold hertil er renten af massens ældre pantebreve forhøjet flere gange, hvorved der er indvundet betydelige indtægter.

Udover de foran nævnte indtægtsforbedringer, som direkte eller indirekte beror på bestemmelserne i overformynderiloven af 27. maj 1950, har også andre omstændigheder bevirket, at indtægterne er steget. Således er *overformynderibygningens økonomi,* som allerede fra bygningens opførelse næppe var

rentabel, hvis der tages hensyn til den etablerede vagtordning, blevet forbedret, dels ved at de senere lejeloves muligheder for lejeforhøjelser er blevet udnyttet i den udlejede del af bygningen, så snart det har været muligt, dels ved en gennemført sparsommelighed med hensyn til vedligeholdelsen af ejendommen og ved indskrænkning af vagtordningen.

Endelig har overformynderiet af og til benyttet *gunstige kurskonstellationer* til at omlægge nogle af massens offentlige obligationer enten til højere forrentede serier eller til beholdninger af samme rentefod, men med højere pålydende.

De væsentligste stigninger i overformynderiets indtægter skyldes rentekontoens overskud, gebyrindtægterne og provisionsindtægterne.

Rentekontoens overskud udgjorde i 1948-49 ca. 1.238.000 kr. Den udgjorde i 1962-63 ca. 2.028.000 kr. Denne stigning ville have været væsentlig større, hvis ikke overformynderiets masse (kontohavernes kontante indestående) i de samme år var faldet fra ca. 210 mill. kr. til ca. 186 **mill.** kr. Den kapital, hvoraf et renteoverskud skal indvindes, er således i denne periode gået ned med ca. 24 mill, kr., og disse 24 mill, kr. har kun kunnet tilvejebringes enten ved at benytte midler fra udtrækninger eller indfrielser eller ved realisation af obligationer til priser langt under kursen ved erhvervelsen. På grund af nedgangens relativt beskedne årlige beløb har midlerne fra udtrækninger og indfrielser i det store og hele været tilstrækkelige til at dække udtrækket, men nedgangen har i væsentlig grad berøvet overformynderiet chancen for at udnytte de muligheder for gunstig anbringelse, der foreligger i det nuværende høje renteniveau. Der har enten ingen midler været disponible til nyanbringelse, eller disse har kun kunnet fremskaffes ved realisation af andre værdipapirer.

Administrationsgebyrindtægterne, der i 1948-49 udgjorde ca. 491.000 kr., var i 1962-63 steget til 1.100.000 kr.

Provisionsindtægterne udgjorde som nævnt i 1962-63 ca. 86.000 kr.

Til trods for de således gennemførte foranstaltninger og de herigennem opnåede resultater i retning af en forøgelse af indtægterne og en bremsning af udgiftsforøgelserne har det ikke været muligt for overformynderiet at nå et tilfredsstillende resultat for driftsregnskabet som helhed. Selv med opretholdelse af overformynderiets nuværende lave rente og med den nugældende snævre adgang til køb af værdipapirer for kontohavernes kontanter kan overformynderiets driftsregnskab ikke bringes til at balancere, medmindre der gennemføres yderligere overordentlig indgribende forholdsregler for at opnå besparelser på udgiftsbudgettet og gevinster på indtægtsbudgettet. Det må imidlertid være indlysende, at målet må være at nå frem til en ordning, hvorefter der kan gives kontohaverne normal indlånsrente af deres i overformynderiet indestående kontante midler, som de oftest ikke selv kan vælge anbringelsessted for, og hvorefter kontohaverne får fri adgang til at købe værdipapirer for deres kontantmidler i overformynderiet. Udvalget har derfor nøje undersøgt, hvorledes overformynderiet kan organiseres mest rationelt, og om institutionen vil kunne bringes til økonomisk at hvile i sig selv samtidig med, at de ovennævnte forudsætninger opfyldes. Disse undersøgelser er nærmere omtalt nedenfor i kapitel **II.**

E. Hovedårsagerne til overformynderiets nuværende vanskeligheder.

Efter udvalgets opfattelse må hovedårsagen til de nuværende vanskeligheder for overformynderiet foruden i den trods de hidtil trufne foranstaltninger stadig for dyre administration søges i den af overformynderiet under og umiddelbart efter sidste verdenskrig førte økonomiske politik, for hvilken der i det følgende kort skal redegøres:

1. Udviklingen indtil 1948.

Ved oprettelsen af det nuværende, for hele landet fælles overformynderi fra 1. april 1869 var massens midler så godt som udelukkende anbragt som direkte udlån i fast ejendom, et forhold, som formentlig havde nær sammenhæng med den ringe udvikling af realkreditvæsenet gennem kreditforeningerne og af hele det offentlige gælds væsen. Fra perioden omkring 1890 begyndte overformynderiet imidlertid at indkøbe offentlige værdipapirer i videre omfang. Således var i 1890 ca. 80 pct. af kontohavernes

kontante tilgodehavender anbragt ved direkte udlån, en procentsats, som ved århundredskiftet var dalet til ca. 65.

Efterhånden som de offentlige obligationer mere og mere kom til at dominere pengemarkedet, måtte overformynderiet anbringe en del af sine midler i sådanne papirer. Op- eller nedgående svingninger i massen gør tilstedeværelsen af effekter, som i modsætning til pantebrevene let kan gøres likvide, ønskelig. Endvidere vil der i perioder, hvor den almindelige rente i samfundet ligger højt og obligationskurserne derfor lavt, med fordel kunne investeres i obligationer, der gennem deres ud i en længere fremtid høje effektive forrentning vil kunne virke som en reserve for den senere forrentning af massen og gennem udtrækninger til pari vil kunne forøge reserverne. På den anden side må man begrænse investeringerne i obligationer på tidspunkter, hvor den almindelige rente er lav, idet man ellers, når markedsforholdene ændrer sig, dels vil få kurstab, dels vil have fået fastlagt afkastningen på et for lavt niveau. Derimod kan man i sådanne perioder med fordel foretage direkte udlån i fast ejendom, idet man derved får aktiver, hvis rente kan reguleres, fordi de er opsigelige.

Efter århundredskiftet skete der en yderligere forskydning til fordel for obligationerne. I 1910 var således 57 pct. af kontohavernes kontante tilgodehavende anbragt ved direkte udlån, og denne procent var i 1920 dalet til 54 og i 1930 til 48, medens den i 1940 var 49. Endnu ved begyndelsen af sidste krig var altså henved halvdelen af massen anbragt i aktiver, hvis renteafkastning kunne reguleres med kort varsel.

I de følgende år tog den således påbegyndte udvikling, som i l O-året mellem 1930 og 1940 dog var standset, yderligere fart, og pantebrevenes andel af massen kom i 1949 ned på under 10 pct. Denne ændring stod i nær forbindelse med de særlige forhold under og efter krigen. Der skete i disse år en ekstraordinært stærk vækst af overformynderiets kontante masse, idet denne steg fra ca. 101 mill. kr. i 1940 til ca. 210 mill. kr. i 1948, da beløbet nåede sit højdepunkt. Denne stigning af kontanterne på ca. 109 mill. kr. var større end væksten i de samlede kapitaler til forvaltning, idet disse kun steg fra 562 mill. kr. til 618 mill, kr., altså med ca. 56 mill, kr. Stigningen indebar således en forskydning i det indbyrdes forhold mellem kontanterne og de særbestyrede værdipapirer.

Der var flere årsager til denne stigning i kontanterne. Således var der særlig tilgang af midler, der tilhørte fraværende personer, og som på grund af først krigs- og derefter valutaforholdene ikke kunne overføres til disse på deres opholdssted. Hovedparten af tilgangen skyldtes dog utvivlsomt overformynderiets rente, som både for udlån og indlån holdtes på et niveau, der lå over markedets, nemlig for så vidt angår udlån 4¼ pct. p. a. i hele perioden og for så vidt angår indlån *A'U* pct. til 11. december 1942 og derefter 4 pct. Baggrunden for opretholdelsen af de høje rentesatser var dels hensynet til kontohaverne, der vanskeligt under prisstigningsbølgen kunne tåle indtægtsnedgang, dels et historisk hensyn, idet overformynderirenten aldrig har været under 4 pct., uanset at der ved en kongelig anordning af 10. april 1895 var skabt hjemmel til nedsættelse under det i 1868-loven fastsatte niveau af 4 pct. Udviklingen i overformynderiets indlånsrentesats har været følgende:

1. april 1869-11. dec. 1920:	4	pct.
11. dec. 1920-11. dec. 1934:	4½	pct.
11. dec. 1934-11. dec. 1942:	4¼	pct.
11. dec. 1942- :	4	pct.

Den omstændighed, at såvel udlåns- som indlånsrenten bevarede dette høje niveau, bevirkede en voldsom tilstrømning af kontanter. Pantedebitorerne blev interesseret i at indfri deres prioriteter, som de kunne erstatte med billigere sparekasse- eller kreditforeningslån. Kontohaverne havde fordel af at bevare såvel indbetalinger som udtrækning s- og indfrielsesbeløb i kontant form, idet de ikke ved indkøb af nye papirer til særbestyrelse kunne opnå tilsvarende rente. Hertil kom de beløb, som på grund af de da fremherskende konverteringsbestræbelser i forøget omfang indgik ved udtrækning af massens egne obligationer.

De mange kontanter, som ad de nævnte veje strømmede ind til overformynderiet, blev af dette anbragt i obligationer, mest kredi:foreningsobligationer til 3½ eller 4 pct. rente, der måtte købes til kurser nær

pari. Et beløb på ca. 9 mill. kr. blev dog anbragt i lavt forrentede, kortsigtede statsobligationer, men disse blev i 1948, da renteindtægterne begyndte at svigte, realiseret uden at komme til virkelig nytte til modvirkning af den ventede kursnedgang for de langsigtede papirer.

Den således skildrede udvikling sluttede i 1948, og på det tidspunkt havde overformynderiet altså fået sin kontante kapitalmasse bragt op på en under normale forhold uholdbar størrelse, og hele tilvæksten såvel som hovedparten af den gamle masse var blevet anbragt i lavt forrentede obligationer, der under ændrede konjunkturer nødvendigvis måtte medføre store kurstab. Endelig havde overformynderiet ved fastlåsningen af massen i lavt forrentede, langfristede obligationer afskåret sig fra i en lang årrække ud i fremtiden at føre en selvstændig rentepolitik.

2. Udviklingen efter 1948.

a. Status.

Ved afslutningen af regnskabsåret 1947-48 udgjorde overformynderiets reservefond ca. 24,1 mill. kr. Overformynderiets reserver var i tiden fra 1940 til 1947 blevet forøget med ca. 5 mill, kr., og man var i overformynderiet klar over, at overformynderiets driftsresultat i årene efter krigen måtte blive stærkt forringet, således at reserverne måtte tåle afskrivninger, når følgerne af rentepolitikken gjorde sig gældende. Imidlertid blev udslaget i ugunstig retning større end ventet, dels som følge af det ekstraordinært høje renteniveau, som har været gældende i de senere år, dels på grund af den stedfundne prisudvikling, der har bevirket, at udgifterne, ikke mindst til lønninger og honorarer, er steget mere end forudset.

Omslaget begyndte med regnskabsåret 1948-49, idet kursudviklingen i dette år medførte, at de regnskabsmæssige reserver faldt med 1,2 mill. kr. til 22,9 mill. kr.

Overformynderiets obligationer optages i status til en værdi, der er uafhængig af dagskursen ved regnskabets afslutning. Fra 1920 til og med regnskabsåret 1953-54 sattes kursen til et gennemsnit af de sidste 10 års noterede kurser efter omtrent samme princip, som da gjaldt for sparekasserne i henhold til sparekasseloven af 18. maj 1937. Ved justitsministeriets skrivelse af 24. marts 1955 blev der imidlertid, for at begrænse de store regnskabsmæssige afskrivninger, som det nævnte princip medfører, når en længere periode med konstant lave kurser følger efter en periode med kursmaksimum, godkendt en ny beregningsmåde. Efter denne, der hovedsagelig er udformet med de for Statsanstalten for Livsforsikring gældende, af finansministeriet den 20. februar 1951 godkendte regler som forbillede, og som omtrent svarer til, hvad der ifølge sparekasselovens § 12 nu gælder for sparekasserne, skal massens offentlige værdipapirer opføres i status til en værdi, udregnet på grundlag af anskaffelseskursen. Dog skal en beholdning af offentlige obligationer, svarende til 5 pct. af kontohavernes tilgodehavende i kontanter, optages til dagskursen ved årsafslutningen.

Disse principper, både det indtil 1954 gældende og det senere anvendte, fører til, at det statusopførte tal for aktivernes værdi normalt ikke svarer til disses kursværdi på dagen for regnskabets afslutning, men tallet er set over en længere årrække snart højere, snart lavere end denne. Til og med regnskabet pr. 31. marts 1948 havde kursværdien af overformynderiets aktiver i en årrække været højere end statusværdien, men det i 1948-49 stedfundne kursfald bevirkede, at aktivernes værdi efter dagskursen pr. 31. marts 1949 var 10,8 mill. kr. mindre end den i status opførte værdi. I 1950—51 var forholdet yderligere forværret, idet den regnskabsmæssige reservefond nu var på ca. 21 mill, kr., men aktivernes kursværdi pr. 31. marts 1951 var 22,4 mill, kr. lavere end statusværdien, således at overformynderiets passiver pr. 31. marts 1951 oversteg aktivernes aktuelle værdi pr. samme dato med 1,4 mill. kr.

Udviklingen fortsatte i samme ugunstige retning i de følgende år, indtil den kulminerede i 1956-57, da aktivernes aktuelle kursværdi var 31,2 mill. kr. lavere end statusværdien, og overformynderiet manglede 20,5 mill. kr. i at have balance mellem aktiver og passiver.

Ved afslutningen af regnskabsåret 1962-63 udgjorde de regnskabsmæssige reserver ca. 11,8 mill, kr., medens overformynderiets passiver oversteg aktiverne med ca. 17,1 mill. kr. Under hensyn til, at overformynderiets ejendom som nærmere omtalt s. 27 er

vurderet til en værdi i handel og vandel af 16 mill. kr. mod ejendomsværdiens 7,5 mill, kr., skal dette beløb dog reduceres med de overskydende 8,5 mill. kr. til 8,6 mill. kr.

b. Overformynderens indberetninger og forslag til imødegåelse af den uheldige udvikling.

Ved udnævnelsen fra 1. februar 1949 af den nuværende overformynder anmodede justitsministeriet denne om i anledning af en henvendelse fra Foreningen af tjenestemænd i overformynderiet til justitsministeriet om ændringer i overformynderiets administrationsforhold at fremkomme med sine forslag angående de ændringer vedrørende overformynderiets forretningsgang og administration samt personale, som måtte vise sig påkrævede. Denne anmodning efterkom overformynderen dels gennem det af overformynderiet den 20. juni 1949 til justitsministeriet fremsendte udkast til lov om overformynderiet med tilhørende bemærkninger, dels gennem fremsendelse til justitsministeriet af en supplerende redegørelse af 7. januar 1950. I denne redegørelse påpegede overformynderen i overensstemmelse med det ovenfor under E 1 anførte de vanskeligheder, der på grund af den under og umiddelbart efter krigen fulgte økonomiske politik måtte forudses for overformynderiet. Han bemærkede i den forbindelse, at det utvivlsomt havde været vanskeligt at bedømme udviklingen, så længe man stod midt i den, men at det i alt fald nu kunne ses, at det havde været heldigere, hvis både indlåns- og udlånsrenten var blevet nedsat i pengerigelighedens år, idet man derved havde begrænset de store indfrielser af udlån i fast ejendom og formentlig også til dels havde undgået den ekstraordinære tilgang af kontanter. Overformynderen bragte endvidere forskellige ekstraordinære foranstaltninger til forbedring af overformynderiets økonomi i forslag. Disse foranstaltninger var i det store og hele identiske med de foran nævnte, der senere blev gennemført.

Da de årlige regnskaber og overformynderiets kommentarer til disse stadig viste en uheldig driftsmæssig udvikling, tog overformynderen i skrivelser af 18. april og 24. oktober 1956 til justitsministeriet pány hele spørgsmålet om det økonomiske grundlag for overformynderiet op, idet han redegjorde for den til trods for de gennemførte foranstaltninger stadigt forringede driftsøkonomi og status. Han påpegede det uheldige i, at overformynderiet fortsat kun kunne yde den for lave indlånsrente, idet dette medførte et stadigt fald i overformynderiets masse. Dette gjorde det nødvendigt at realisere af de i lav kurs værende obligationer og gjorde det umuligt at udnytte det lave kursniveau til opnåelse af gevinst for overformynderiet. Overformynderen forventede, at en fortsættelse af overformynderiets drift uden særlige foranstaltninger i retning af en renteforhøjelse med stor sandsynlighed ville føre til fortsat hastig afgang fra massen med voksende tab som følge. Kunne man derimod forhøje renten til 5 pct. - svarende til bankernes og sparekassernes højeste indlånsrente i 1956 — ville dette antagelig føre til, at nedgangen i massen foreløbig enten ville ophøre eller i alt fald begrænses til beskedne beløb. Dette ville bevirke, at udviklingen i overformynderiets økonomi i løbet af nogle år ville vende sig i opadgående retning. Overformynderiet ville nemlig, så snart ligevægtspunktet var nået, kunne udnytte de betydelige gevinstmuligheder, der ligger i nyanbringelse af indfrielses- og udtrækningsbeløb, og ville, når massen steg, kunne benytte sig af de ganske tilsvarende fordele, der ligger i frugtbargøreisen af tilgangen.

Overformynderen fremhævede i det hele taget stærkt, at det var nødvendigt så vidt muligt at søge massens daværende størrelse opretholdt for at undgå tab ved realisation af obligationer og for at kunne udnytte den betydelige fordel ved, at alle obligationer i tidens løb udtrækkes og indfries til pari.

Eiter overformynderens opfattelse måtte det for at muliggøre den påkrævede renteforhøjelse være nødvendigt at skaffe overformynderiet en midlertidig hjælp fra statskassen, som jo efter overformynderilovens § 8 hæfter for tab af overformynderiets massemidler. Gennem den skete kursudvikling var der allerede lidt et sådant tab, selv om størrelsen af tabet foreløbig var uvis, idet dette måtte afhænge af den fremtidige kursudvikling. Overformynderen indstillede i overensstemmelse med disse synspunkter i skrivelsen af 18. april 1956 til justitsministeriet at søge tilvejebragt fornødent grund-

lag for, at overformynderiet snarest kunne forhøje sin rente af ikke-disponible kontante midler - bortset fra de for borteblevne og fraværende bestyrede - til 5 pet. p. a., og at de driftsunderskud, som derved fremkom (anslået til mellem IV2 og 2 mill. kr. om året med faldende tendens), første gang for regnskabsåret 1956-57, dækkedes ved midlertidige forstrækninger fra statskassen. Forstrækningerne, der kun skulle ydes, så længe overformynderirenten af justitsministeriet fastsattes højere end 4 pet. p. a. og foreløbig højst for en 10-årig periode, skulle tilbagebetales senere, når overformynderiet pånyt gav overskud, enten ved indbetaling af dette overskud eller efter justitsministeriets bestemmelse ved overførsel af dele af overformynderiets reserver til statskassen.

Som en alternativ udvej til at opnå det samme foreslog overformynderen i skrivelse af 24. oktober 1956, at statskassen overtog overformynderiets 4 pct. og $3^1/_2$ pct.-obligationer (henholdsvis ca. 88 og ca. 9 mill, kr.) til pari kurs, således at de derved fremkomne ca. 97 mill. kr. straks kunne nyinvesteres. Overførselen behøvede ikke nødvendigvis at ske kontant, men berigtigelsen kunne ske i form af overtagelse af statsobligationer til dagskurs. Kursforskellen ville være statens midlertidige tilskud til overformynderiet og måtte regnskabsmæssigt fremtræde som statskassens tilgodehavende hos overformynderiet. Efter overformynderens opfattelse havde den sidste plan den fordel, at den ville klarlægge, at overformynderiets vanskeligheder stammede fra uheldige investeringer i pengerigelighedens periode, og at overformynderiet måtte have en midlertidig hjælp til at overvinde dem. Den fastslog straks omfanget af statskassens hjælp, nemlig kursforskellen. Man undgik en stadig voksende strøm af forstrækninger, der kunne vedvare i en fremtid, der ikke kunne overskues, og planen ville antagelig gøre det muligt for overformynderiet samtidig med renteforhøjelsen til 5 pct. straks at give overskud, således at tilbagebetalingen af forstrækningen ville kunne påbegyndes med det samme.

c. Overformynderiudvalgets nedsættelse.

Justitsministeriet mente imidlertid, at en plan om tilvejebringelse af finansiel statsstøtte i alt fald ikke på daværende tidspunkt kunne realiseres. Det var justitsministeriets opfattelse, at der ikke var basis for at få en sådan plan gennemført hos de bevilgende myndigheder, og da i hvert fald ikke før det var nøje undersøgt, hvad der kunne gøres for at forbedre overformynderiets økonomi ad anden vej. Justitsministeriet værdsatte de bestræbelser, der på grundlag af overformynderiloven af 27. maj 1950 og på anden vis var gjort i så henseende, men man anså ikke resultaterne for tilstrækkelige. Derfor anmodede justitsministeriet i en skrivelse af 15. februar 1958 overformynderen om at foretage en gennemgribende og tilbundsgående undersøgelse af, om det ved passende ændringer af overformynderiets organisation, personaleforhold og forretningsgang eller på anden måde var muligt at hidføre yderligere besparelser i driftsudgifterne og eventuelt forøgelse af driftsindtægterne. Samtidig henstillede justitsministeriet til forvaltningsnævnets sekretariat at være overformynderiet behjælpelig med løsningen af den stillede opgave for så vidt angik de punkter, med hensyn til hvilke overformynderiet måtte søge sekretariatets bistand.

I henhold til den nævnte anmodning fra justitsministeriet til overformynderiet blev der i overformynderiet nedsat et internt udvalg af 22. februar 1958 med overformynderen som formand. I udvalgets arbejde deltog medlem af nærværende udvalg, daværende konsulent i forvaltningsnævnets sekretariat, K. Hollund.

Udvalget virkede indtil nedsættelsen af nærværende udvalg, og der blev inden for udvalget udført et betydeligt arbejde. Det har således gennemført adskillige besparende foranstaltninger, f. eks. en stramning af kontortiden med reduktion af personalet som resultat, en ændring vedrørende udbetalingen af renter af ikke-båndlagte midler, således at udbetaling nu kun finder sted én gang om året, samt en forenkling af renteanvisningen og rentebogholderiet. Det var ligeledes dette udvalg, som fik gennemført, at overformynderibygningens anden etage kunne frigøres til udleje, ligesom det gennemførte en lang række mindre, men hver for sig økonomisk fordelagtige reformer. Endelig tog udvalget initiativet til en undersøgelse af mulighederne for at gennemføre en kontorautomation på bred basis,

hvilket resulterede i, at et internt arbejdsudvalg tilrettelagde et forslag til automation af hele rente anvisningen og opkrævningen af renter af de private aktiver, aktivbogføringen, værdipapirregnskabet samt udskrivningen af kontoudskrifter og kontooversigter.

Da overformynderiet som et resultat af det arbejde, der således var udført for at tilvejebringe en forbedring af overformynderiets økonomi, forelagde justitsministeriet spørgsmålet om iværksættelsen af den nævnte automation, som ville kræve betydelige investeringer, og da justitsministeriet fra overformynderiet modtog et forslag til ændringer i overformynderiets organisation, der viste, at sådanne ændringer kunne opnås ad flere forskellige veje, blev det besluttet at nedsætte et udvalg med et bredere grundlag end det interne overformynderiudvalgs til undersøgelse af spørgsmålet om overformynderiets fremtid. Samtidig med dette udvalgs nedsættelse meddelte justitsministeriet overformynderiet, at ministeriet under hensyn til overformynderiets alvorlige økonomiske situation måtte lægge vægt på, at sådanne besparelser og lignende foranstaltninger, som kunne gennemføres, uden at man derved foregreb udvalgets stilling til spørgsmålet om den rette organisation af overformynderiet, blev iværksat allerede på det da foreliggende grundlag. Justitsministeriet anmodede derfor overformynderiet om snarest muligt at gennemføre forskellige besparende foranstaltninger, som i mellemtiden er gennemført. I den nævnte skrivelse noterede justitsministeriet sig endvidere, at der ville blive gennemført en forhøjelse af renten af massens ældre pantebreve med 1 pct. p. a. til 6V2 pet. p. a.

Kapitel II.

Rekonstruktion af overformynderiet.

A. Indledning.

Udvalget skal ifølge sit kommissorium undersøge, hvilke foranstaltninger der vil kunne træffes med henblik på at forbedre overformynderiets driftsøkonomi og sætte institutionen i stand til at betale normal markedsrente af de indestående kontante midler. Denne del af udvalgets opgave består med andre ord i at undersøge, om der ved besparelser og indtægtsforøgelser kan tilvejebringes en sådan forbedring af overformynderiets økonomiske stilling, at det vil kunne følge de normale svingninger i indlånsrenten i banker og sparekasser.

I den følgende redegørelse for, om og i bekræftende fald ad hvilke veje det i kommissoriet angivne mål vil kunne nås, forudsættes det, at overformynderiets indlånsrente forhøjes fra 4 til 574 pct., svarende til den rente, der ved betænkningens udarbejdelse (april-maj 1964) opnås af midler, der indestar i banker og sparekasser på længste opsigelse. Såfremt indlånsrenten ændres, kan man uden vanskelighed udfinde de ændringer i de nedenfor opgjorte beløb, som dette vil medføre. Da kontohavernes samlede tilgodehavende i kontanter nemlig udgør ca. 186 mill, kr., vil enhver forhøjelse af indlånsrenten med 74 pct. forøge overformynderiets udgifter med 74 pct. af dette beløb eller ca. 465.000 kr., medens indtægterne kun vil stige relativt ubetydeligt i samme anledning, nemlig med administrationsgebyret af det sidstnævnte beløb eller ca. 15.000 kr. Det samlede resultat af en renteændring på 74 pct. bliver altså — under forudsætning af, at de kontante indskuds samlede beløb forbliver uændret*)-en merudgift eller besparelse på netto ca. 450.000 kr. i forhold til de i det følgende anførte udgiftstal.

Udvalget har dog været inde på den mulighed, at overformynderiet kunne nøjes med at forhøje indlånsrenten til en sats mellem den nuværende på 4 pct. og den rente, der betales af banker og sparekasser, for tiden 574 pct. En forhøjelse til f. eks. $4^3/_4$ pct. eller 5 pct. ville antagelig, i hvert fald så længe de almindelige pengeinstitutters nuværende rentesats på 574 pct. ikke forhøjes, være tilstrækkelig til at standse den nedgang i massemidlerne, som de senere års relativt lave indlånsrente har forårsaget. Udvalget kan dog ikke anbefale, at man indskrænker sig til at foretage en sådan delvis tilpasning af overformynderirenten til det almindelige renteniveau. For det første bør kontohaverne kunne opnå samme rente, som hvis deres midler var anbragt i et privat pengeinstitut. Dernæst må den nævnte løsning anses for utilfredsstillende, fordi den næppe vil kunne forenes med en bl. a. af konkurrencemæssige grunde nødvendig fuldstændig ophævelse af de gældende begrænsninger i adgangen til at købe værdipapirer for midler, der indestar kontant i overformynderiet. Ganske vist gælder det om en del af kontantmidlerne, nemlig dem, der er indbetalt til overformynderiet i årene 1940-49, da kursniveauet var ekstraordinært højt, at den fordel, de pågældende kapitalejere opnår ved renteforhøjelsen, gennemgående vil overstige, hvad de havde kunnet opnå ved at købe obligationer på daværende tidspunkt, hvortil kommer, at åbning af købeadgang i det nuværende marked vil give disse kontohavere mulighed for at opnå en betydelig kapitalgevinst. Det forekommer imidlertid rettest, at overformynderiets kontohavere på samme måde som kontohavere i andre forvaltningsinstitutter får fri adgang til at bestemme, om deres midler skal anbringes kontant eller i værdipapirer, og når det er tilfældet, vil det af praktiske grunde være

*) Hvis overformynderiets kontohavere får fri adgang til at købe værdipapirer for kontantmidler, og disse midler derved — som antaget nedenfor s. 23 — formindskes med ca. 65 mill, kr., reduceres den merudgift eller besparelse, som en renteændring på $^1/_4$ pct. vil medføre, til ca. 300.000 kr.

nødvendigt at give fri købeadgang til alle kontohavere, uanset hvornår deres kapitaler er indkommet i overformynderiet.

B. Mulighederne for at forbedre overformynderiets driftsresultat.

Overformynderiets driftsregnskab indeholder på indtægtssiden især to poster af betydning, nemlig »overskud på rentekonto« med et beløb, der i regnskabsåret 1962-63 udgjorde ca. 2.028.000 kr., og »administrationsgebyr«, der i samme regnskabsår udgjorde ca. 1.100.000 kr. På udgiftssiden er posten »lønninger og honorarer«, der i det nævnte regnskabsår udgjorde ca. 3.142.000 kr., langt den betydeligste. Der henvises i øvrigt til bilag 13, hvori overformynderiets driftsregnskab for regnskabsåret 1962-63 er optrykt.

I det følgende redegøres for, hvilke muligheder der efter udvalgets opfattelse består for at forbedre overformynderiets driftsresultat.

1. Indtægtssiden,

a. Forbedring af rentekontoen.

For at belyse de muligheder, der eventuelt foreligger for at forøge rentekontoens overskud, som er forskellen mellem på den ene side indvundne renter og udbytte af massens og reservefondens aktiver og på den anden side renten af kontohavernes tilgodehavende i kontanter, har overformynderiet beregnet, hvad en omlægning af massens offentlige aktiver til højere forrentede obligationer vil betyde for overformynderiets driftsindtægter og status.

Såfremt man med udgangspunkt i obligationskurserne pr. 31. december 1963 sælger alle massens og reservefondens obligationer af pålydende værdi 145.573.400 kr., vil provenuet udgøre ca. 114.947.000 kr. Beregningen går ud på at udfinde konsekvenserne af, at der for dette beløb indkøbes enten 7 pct., 6 pct. eller 5 pct. obligationer.

Købes 7 pct. obligationer, kan man opnå en årlig rente på ca. 8,5 mill. kr. og en obligationsbeholdning til pålydende værdi ca. 121 mill. kr. For 6 pct. obligationer bliver de tilsvarende tal ca. 7,6 mill. kr. og ca. 126 mill. kr. og for 5 pct. obligationer ca. 6,9 mill. kr. og ca. 138 mill. kr. Da den nuværende renteindtægt er på ca. 6,1 mill, kr., vil det ses, at der på den ene side fremkommer anselige årlige renteindtægtsstigninger (henholdsvis ca. 2,4 mill., 1,5 mill, og 0,8 mill, kr.) og på den anden side betydelige fald i obligationsbeholdningens nominelle værdi (henholdsvis ca. 24 mill., 19 mill, og 7 mill. kr.).

Tænker man sig også reservefondens aktier til pålydende 4.360.000 kr. realiseret og anbragt i obligationer, vil dette medføre en yderligere rentestigning på henholdsvis ca. 220.000 kr. (7 pct.), 150.000 kr. (6 pct.) og 90.000 kr. (5 pct.).

En renteindtægtsstigning af den til indkøb af 7 pct. obligationer svarende størrelse vil under hensyn til det foran anførte, hvorefter en indlånsrenteforhøjelse på ^{l}U pct. modsvares af en merudgift for overformynderiet på ca. 450.000 kr., i sig selv muliggøre en renteforhøjelse på ca. $1^{1}/_{4}$ pct. Det er imidlertid udvalgets opfattelse, at det ikke vil være rigtigt at søge overformynderiets drift forbedret ved hjælp af en så vidtgående ombytning af værdipapirbeholdningen. Grundene hertil er følgende:

En ombytning af så betydeligt omfang vil næppe kunne foretages uden medvirken af finansministeriet og Danmarks Nationalbank, idet udbud og køb af så betydelige værdipapirposter i det åbne marked ikke kan undgå at medføre væsentlige kursændringer. Det må anses for lidet sandsynligt, at en sådan medvirken vil kunne opnås, idet det næppe ville være foreneligt med de hensyn, som bestemmer sammensætningen af nationalbankens obligationsbeholdning, at erhverve en så stor post lavtforrentede obligationer i lukkede serier.

Selv om man imidlertid antog, at en sådan ombytning var mulig, kunne udvalget dog ikke anbefale denne løsning. Den nuværende obligationsbeholdning afkaster ganske vist både en lavere løbende renteindtægt og en mindre samlet effektiv forrentning (incl. udtrækningsgevinsterne), end man — i hvert fald med de for tiden gældende kursrelationer - kunne opnå ved omlægning til papirer med højere nominel rente. Men medens obligationerne i den eksisterende beholdning må anses for praktisk talt sikrede mod konvertering, vil der knytte sig en betydelig konverteringsrisiko

til de højtforrentede papirer. Hvis en konvertering finder sted, vil forbedringen af den løbende renteindtægt helt eller delvis gå tabt, og da den samlede effektive forrentning af papirer med høj nominel rente overvejende består af løbende renteindtægter, medens udtrækningsgevinsterne indgår med langt lavere vægt end for den eksisterende beholdning, vil også den effektive forrentning kunne blive reduceret under den, der nu opnås, navnlig hvis konverteringen indtræffer inden for et kortere åremål. Som nævnt foran fremkommer der ved ombytning til højere forrentede papirer et fald i det nominelle pålydende af obligationsbeholdningen på henholdsvis ca. 24 mill. kr. (7 pet.), ca. 19 mill, kr. (6 pet.) og ca. 7 mill. kr. (5 pet.). Dette betyder, at tilsvarende mindre beløb indgår ved udtrækning i tiden indtil udløbet af obligationernes løbetid, hvilket — såvel for overformynderiets nuværende obligationsbeholdning som for de højere forrentede obligationer, der kunne være tale om at købe — gennemsnitligt vil sige indtil omkring år 2000.

Overformynderiets status ville efter en ombytning til 7 pct. obligationer vise en negativ saldo på ca. 6, 8 mill, kr., såfremt man opgør den efter det nu anvendte princip, der er omtalt foran s. 16, og som i hovedsagen går ud på at optage offentlige værdipapirer til anskaffelseskurs, og kun netop balancere, selv om man optog de højtforrentede obligationer til pari kurs, hvilket imidlertid efter udvalgets opfattelse ikke ville være forsvarligt. Hvis overformynderibygningen, der som omtalt nedenfor under d er vurderet af kreditforeningsdirektør Enrico Hansen til 16 mill, kr., ansættes til denne værdi i stedet for til ejendomsværdien, som er 7,5 mill, kr., bliver der i stedet tale om positive saldi på henholdsvis ca. 1,7 mill. kr. og ca. 8,5 mill. kr.

Den omstændighed, at udvalget ikke tror det muligt og i hvert fald ikke kan anbefale, at overformynderiets beholdning af værdipapirer omlægges til meget højt forrentede obligationer, er dog ikke ensbetydende med, at man også vil afvise tanken om en omlægning af mere begrænset omfang. Det er udvalgets opfattelse, at man ved en i risikomæssig henseende forsvarlig ombytning af nogle af overformynderiets lavest forrentede obligationer med noget højere forrentede obligationer kan opnå nogen forbedring af rentekontoen. En i overformynderiet foretaget beregning viser, at man ved at ombytte obligationer af pålydende ca. 54 mill. kr. af 3Va, 4 og ældre 4Va pct. serier med 4½ og 5 pct. obligationer i nyere serier uden nævneværdig forringelse af pålydendet vil kunne opnå en forbedring af renteindtægten på ca. 377.000 kr. årlig. En tilsvarende ombytning vedrørende en del af overformynderiets aktiebeholdning vil kunne bringe beløbet op i nærheden af Va mill. kr. årlig. Beregningen er foretaget på grundlag af statustallene pr. 31. marts 1963, men med anvendelse af de pr. 31. december 1963 noterede kurser.

Det skal i denne forbindelse bemærkes, at udvalget vil finde det rimeligt, at overformynderiets bogføringsregler ændres således, at udtrækningsgevinster - på samme måde som det er bestemt i sparekasselovens*) § 12, stk. 6 - kan optages som driftsindtægt. En sådan regel vil også stemme bedst med en korrekt vurdering af den samlede effektive forrentning af henholdsvis højt og lavt forrentede papirer og dermed give et bedre grundlag for rationelle dispositioner med hensyn til obligationsbeholdningens sammensætning. Udtrækningsgevinsten kan anslås til ca. 250.000 kr. årlig, såfremt den nuværende obligationsbeholdning i det store og hele bevares og ansættes til dagsværdien pr. 31. december 1963, og til ca. 175.000 kr. årlig, såfremt obligationsbeholdningen reduceres gennem ophævelse af begrænsningen i kontohavernes adgang til at ombytte ældre kontantmidler med værdipapirer. Udtrækningsgevinsten vil i øvrigt være stigende henimod udløbet af obligationernes gennemsnitlige løbetid (århundredskiftet).

Udover den forbedring af rentekontoen, der vil kunne opnås ved ombytningen af obligationer og aktier til 4½ og 5 pct. obligationer, vil der fremkomme en forbedring på rentekontoen i forhold til regnskabsåret 1962-63 på ca. 126.000 kr. som følge af en forøgelse af de private aktivers afkast. En med virkning fra juni termin 1962 gennemført renteforhøjelse vil medføre årlige merindtægter for overformynderiet på ca. 180.000 kr.; af dette beløb er kun halvdelen indgået som merindtægt på regnskabet for 1962-63, så-

* Lovbekendtgørelse nr, 8 af 15. januar 1960.

ledes at der kan forventes en årlig merindtægt i forhold til regnskabet for det nævnte regnskabsår på ca. 90.000 kr. Hertil kommer, at der fra 11. juni 1963 er gennemført yderligere renteforhøjelser, som giver en årlig merindtægt på ca. 36.000 kr., hvoraf halvdelen er betalt første gang den 11. december 1963.

Endvidere bør overformynderiet efter udvalgets mening på samme måde som de private pengeinstitutter beregne sig en rentedekort ved udbetalinger, der finder sted uden overholdelse af opsigelsesvarslet. Herved vil der kunne opnås en indtægt på skønsmæssigt ca. 75.000 kr. årlig.

Udvalget har endelig drøftet, om indgåede kontante midler, såfremt overformynderiets forespørgsel om, hvorledes midlerne ønskes anbragt, ikke besvares, bør forblive stående til forrentning med en rente svarende til de private pengeinstitutters anfordringsrente, f.t. 3 pct., med dertil hørende adgang til straks at anvende midlerne til køb af værdipapirer, eller om de i stedet - efter en vis kortere tids forløb - bør overføres til forrentning med højeste rente, f. t. 5¼ pct., således at der først kan købes værdipapirer for midlerne Va år efter afgivelse af varsel herom. Det er omtalt nedenfor i kapitel V, at anvendelsen af den førstnævnte regel på umyndiges midler ville betyde en væsentlig forbedring af overformynderiets drifsregnskab, men at udvalget dog ikke har ment at kunne anbefale reglens anvendelse på dette område. En regel om, at myndiges midler under den angivne forudsætning kun skulle forrentes med anfordringsrente, ville være mindre betænkelig, men da det for disse midlers vedkommende ikke kan antages at få større praktisk økonomisk betydning, om man vælger den ene eller den anden regel, er der næppe grund til at gøre forskel på de to grupper af midler.

Herefter kan *rentekontoens fremtidige overskud* med udgangspunkt i overskuddet for 1962-63 og under forudsætning af i øvrigt uændrede forhold på kapital- og rentemarkedet beregnes således:

		Kr.
Rentekontoens nuværende overskud*)	ca.	2.169.500
Ved ombytning af obligationer og aktier til 4Va og 5 pct. obligationer opnås en forbedret indtægt på	-	494.000
Renteforhøjelse af de private aktiver	-	126.000
Rentedekorter	-	75.000
Forbedring ved salg af overformynderibygningen, jfr. nedenfor under d, anslået til Kr.		
5 Va mill. kr. à 7 pct = 385.000		
IOV2 mill. kr. à 6 pct = 630.000	-	1.015.000
	ca.	3.879.500
Renteforhøjelse til 5¼ pct. p. a. af de ikke-disponible midler medfører en merudgift på		2.205.000
Nyt overskud	ca.	1.674.500

Som nævnt ovenfor s. 20 mener udvalget, at der bør lægges afgørende vægt på, at de nugældende begrænsninger i adgangen til at ombytte kontantmidler med værdipapirer ophæves. For at belyse, hvorledes dette vil påvirke rentekontoens overskud, har man foretaget følgende skønsmæssige beregning:

En forhøjelse af kontantrenten, således at den kommer på linje med de private pengeinstitutters højeste indlånsrente, må formodes at begrænse trangen til køb af papirer noget, og da især for umyndiges midler. Regner man med begæring om køb for to tredjedele af de kontante båndlagte midler og legatmidler og for en tiendedel af de umyndiges kontante midler, vil det nødvendige beløb ligge på ca. 65 mill. kr. Herefter kan rentekontoens overskud opgøres således:

*) Overskuddet indbefatter renter, ca. 141.500, kr., af „pensionsfonden", som ikke er nogen egentlig fond, men blot en regnskabsteknisk betegnelse, idet overformynderiets pensionsforpligtelser i øvrigt helt og holdent dækkes over driftsregnskabet.

		Kr.
Det foran opgjorte beløb		ca. 1.674.500
Ved afgang af obligationsposter - andre end de ombyttede - til kursværdi 65 mill. kr. mistes i rente	Kr. ca. 3.538.000	
Til gengæld skal der ikke ydes 5¼ pct. indlånsrente af 65 mill, kr.	- 3.413.000	- 125.000
Nyt overskud på rentekontoen		ca. 1.549.500

På det samlede driftsresultat vil åbningen af fri købeadgang have den yderligere virkning, at den større portefølje af særskilt bestyrede værdipapirer må påregnes at give nogen stigning i gebyrindtægterne. Om virkningen for driftsbudgettet og status af de omtalte ændringer i overformynderiets værdipapirbeholdning henvises i det hele til bemærkningerne herom nedenfor i afsnit C.

b. Forhøjelse af gebyrerne for kapitalforvaltning.

De gældende gebyrtakster, der er omtalt foran s. 13, er i det væsentlige de samme, som anvendes af private pengeinstitutter her i landet, dog at disse ikke har nogen særtakst for umyndiges midler.

I skema II gengives oplysninger om administrationsgebyrerne i Finland, Norge, Sverige, Holland og Tyskland. Det umiddelbare sammenligningsgrundlag mellem administrationsgebyrerne i de omtalte lande og de her i landet gældende er ikke det bedste. Det synes dog klart, at de opgaver, der varetages af overformynderiet (og andre danske forvaltningsinstitutter) vedrørende de bestyrede kapitaler, er mere omfattende end de opgaver, der udføres af de udenlandske institutter. Når dette forhold tages i betragtning, må betalingen for kapitalforvaltning her i landet anses for at være mindre end i de ovenfor nævnte lande. Bl. a. på denne baggrund har udvalget fundet det rimeligt at overveje spørgsmålet om en forhøjelse af overformynderiets gebyrer. Såfremt man forhøjede gebyrerne for bestyrelse af myndiges midler med 1 pct. og samtidig ophævede særtaksten for umyndiges midler, ville der formentlig på gebyrkontoen kunne opnås en samlet årlig indtægtsforøgelse på ca. 575.000 kr. Beløbet fremkommer således:

	Kr.
Forhøjelse af umyndiges gebyrer til samme satser som for myndiges midler	ca. 110.000
Generel forhøjelse med 1 pct. for alle midler	- 430.000
Forøget gebyrindtægt som følge af renteforhøjelse fra 4 til 5¼ pct.	- 35.000
I alt	ca. 575.000

Da udvalget ikke har ment at kunne tage stilling til spørgsmålet om gebyrforhøjelse uden at have oplysning om de private pengeinstitutters syn herpå, har overformynderiet underhånden rettet henvendelse til Danske Bankers Fællesrepræsentation om spørgsmålet. Denne henvendelse blev imidlertid besvaret med, at bankerne for tiden næppe var indstillet på at forhøje administrationsgebyrerne for de af dem bestyrede kapitaler. Herefter mener udvalget ikke at kunne foreslå en generel forhøjelse af overformynderiets administrationsgebyrer.

Selv om tanken om en generel gebyrforhøjelse må opgives, vil der efter udvalgets opfattelse ikke kunne rejses afgørende indvendinger imod at forhøje gebyrerne for bestyrelse af umyndiges midler, således at de kommer på højde med gebyrerne for bestyrelse af myndiges midler; herved kan der som nævnt opnås en indtægtsforøgelse på ca. 110.000 kr. årlig. Hertil kommer den af renteforhøjelsen følgende forøgelse af gebyrindtægten med ca. 35.000 kr. årlig og den forøgelse af gebyrindtægten på ca. 40.000 kr. årlig, der skyldes den større portefølje af værdipapirer, som den fri købeadgang vil medføre. Udvalget vil endvidere finde det rimeligt, at der fremtidig betales gebyr til overformynderiet for bestyrelse af ikke-indtægtsgivende effekter. Af sådanne effekter bestyres der for tiden ca. 15,7 mill, kr.,

Skema II. Udenlandske administrationsgebyrer.

(Oplysninger indhentet gennem Danske Barkers Fællesrepræsentation).

De af overformynderiet anvendte procentsatser af bruttoafkastet svarer på grundlag af en rentesats på 6 pct. til følgende promillesatser af kapitalen: 3 pct. = 1,8 promille, 2 pct. = 1,2 promille, 1 pct. = 0,6 promille.

Finland.

Grundafgiften pr. år:

indtil 200.000 mark	1,5 promille
for overskydende beløb indtil 500.000 mark	0,75 -
for overskydende beløb indtil 1 mill, mark	0,5 -
for overskydende beløb	0,25 -

Herudover forlanges portoudgifter m. v. refunderet. Der er fastsat visse minimumstakster. For indløsning af kuponer eller udtrukne obligationer beregnes mindst fra 1 til 5 promille i gebyr.

Norge.

1,50	promille pr. år af de første	100.000 kr.,	minimum 5 kr.
0,75	promille pr. år af de næste	900.000 kr.	
0,40	promille pr. år af de næste	9.000.000 kr.	
0,20	promille pr. år af de næste	10.000.000 kr.	
0,125	promille pr. år af beløb over	20.000.000 kr.	

For udenlandske værdipapirer beregnes et tillæg på 0,25 promille af papirernes pålydende.

I tillæg til gebyret belastes kunden for alle portoudlæg og andre omkostninger, som banken har haft.

Sverige.

Afgiften for forvaring af umyndiges midler er for tiden legalt maksimeret til 1,50 kr. for svenske og 0,75 kr. for udenlandske værdipapirer for hver påbegyndt 1.000 kr. af papirernes værdi. Der er fremsat et lovforslag om forhøjelse til henholdsvis 2 kr. og 1 kr.

Udvalget har modtaget nøje oplysninger om, hvilke opgaver der påhviler banken ved forvaltningen af umyndiges værdipapirer. De opgaver, der påhviler overformynderiet, er videregående, især for så vidt angår retslig inkasso.

Holland.

Gebyrerne varierer fra bank til bank. Følgende takster er sædvanlige:

Åbne depoter: mellem 1/2 promille og 1 promille. 1,2 promille anvendes, men betragtes som dyr.

Forvaltningsdepoter (Trust deposits): 3 promille eller IV2 promille for de første Fl. 100.000, derover 1 promille.

Tyskland.

Ingen legale eller andre former for regulering af depotgebyrerne.

Sædvanlige takster er for »*Girosammelverwahrung*« 1 promille, for »*Streifbanddepot*« IV2 promille.

nemlig i gælds- og pantebreve ca. 7,3 mill. kr., i håndpantsatte værdipapirer ca. 3,2 mill. kr. og i sparekassebøger, policer og præmieobligationer ca. 5,2 mill. kr. Et gebyr heraf på 1 promille af kapitalen ville give overformynderiet en årlig indtægt på ca. 15.000 kr.

Den samlede årlige gebyrforhøjelse vil herefter udgøre ca. 200.000 kr. Administrationsgebyrerne udgjorde i 1962-63 ca. 1.100.000 kr., og denne post kan således under forudsætning af de nævnte foranstaltningers gennemførelse forventes at stige til ca. 1.300.000 kr.

Herudover vil overformynderiet som hidtil oppebære gebyrer for ombytning af aktiver og for ekspedition af relaksations- og rykningspåtegninger m. v. på pantebreve (»diverse gebyrer«). Indtægten herved, der i 1962-63 udgjorde ca. 55.000 kr., kan under hensyn til den forventede forøgelse af porteføljen af værdipapirer anslås til ca. 65.000 kr.

c. Provision ved udlån.

Ifølge overformynderilovens § 7, stk. 8, kan overformynderiet ved udlån beregne sig en provision på højst 2 pct. af den sum, for hvilken der udstedes pantebrev. I regnskabsåret 1962-63 udgjorde provisionsindtægten ca. 85.000 kr., medens den i de foregående 5 år gennemsnitlig udgjorde ca. 115.000 kr.

Det er udvalgets opfattelse, at overformynderiet fremtidig bør kunne følge en mere smidig kurspolitik, herunder navnlig beregne sig provision efter samme regler, som følges af de store sparekasser og andre pengeinstitutter. Herved vil overformynderiet opnå at kunne tilpasse renteniveauet ved udlån mod pant i fast ejendom til det almindelige renteniveau uden at være nødt til, når markedsrenten er stigende, at forhøje den nominelle rente med deraf følgende konverteringsrisiko. Udvalget foreslår derfor den nævnte bestemmelse i overformynderiloven slettet. Til belysning af, hvilken virkning en sådan lovændring vil kunne få for overformynderiets udlånsordning, anføres nedenfor de udlånskurser, som en af de store sparekasser anvender under det for tiden (april-maj 1964) gældende renteniveau:

Af 1. prioritets lån, der løber over 35 år, og som forrentes med 6,25 pct., beregnes en kurs på 91, svarende til en effektiv rente på 7,10 pct. På 2. og 3. prioritetslån, der løber over 25 år med en rentefod på 6,75 pct., beregnes en kurs på 94, svarende til en effektiv rente på 7,44 pct.

Ved at anvende den samme eller en lignende fremgangsmåde ville overformynderiet - foruden de fordele, der er forbundet med at undgå hyppige konverteringer - kunne opnå en direkte økonomisk fordel beroende på, at en større andel af det vederlag, som overformynderiet beregner sig for udlånet, ville blive oppebåret allerede ved lånets udbetaling og kunne frugtbargøres fra dette tidspunkt. Hvor stor denne fordel bliver, afhænger af renteniveauets fremtidige udvikling og lader sig derfor ikke beregne med blot tilnærmelsesvis sikkerhed. Under hensyn hertil har udvalget ment det rigtigst i det nedenfor s. 33 gengivne driftsbudget for overformynderiet ikke at regne med et større beløb i provisionsindtægt end den gennemsnitlige indtægt i årene 1956-57-1961-62, ca. 115.000 kr.

d. Salg af overformynderibygningen.

Med henblik på en undersøgelse af, hvilken forøgelse af den årlige renteindtægt der vil kunne opnås ved salg af overformynderibygningen, har overformynderiudvalget anmodet kreditforeningsdirektør, cand. polit. Enrico Hansen om at foretage en vurdering af overformynderibygningens salgsværdi. Bygningens ejendomsværdi er 7,5 mill. kr.

I skrivelse af 8. december 1962 (bilag 9) har direktør Enrico Hansen oplyst, at bygningens værdi i fri stand efter hans skøn vil være 15 mill. kr. under forudsætning af, at ca. 35 pct. heraf betales kontant og resten over en vis kortere årrække (maksimalt 30 år).

Ved opgørelsen af lejeværdien har direktør Enrico Hansen ansat den årlige leje af de enkelte etager i overformynderibygningen således:

	Kr.
Kælderetagen, ca. 1500 m² à 45 kr. . . . . ca.	68.000
Stueetagen, 1663 m² à 165 kr. -	274.000
1. sal, 1659 m² à 150 kr. . . . -	249.000
2. sal, 1587 m² à 145 kr. . . . -	230.000
3. sal, 1587 m² à 140 kr. . . . -	222.000
4. sal, 1392 m² à 140 kr. ... -	195.000
5. sal, ca. 600 m² à 140 kr.. . -	84.000
I alt ca.	1.322.000

I marts 1964 har direktør Enrico Hansen på udvalgets forespørgsel oplyst, at han under hensyn til den siden december 1962 stedfundne prisudvikling vil ansætte bygningens værdi pr. december 1963 til 16 mill, kr., ligesom den angivne årlige leje af de enkelte etager i overformynderiet efter hans skøn bør forhøjes med 3-5 pct. (bilag 9 a).

På dette grundlag kan der foretages følgende; opstilling, der viser forbedringen i overformynderiets regnskab, såfremt overformynderibygningen sælges til en pris af 16 mill, kr., hvoraf ca. 35 pct. betales kontant og resten over en kortere årrække:

	Før salget kr.	Efter salget kr.
Indtægt:		
Rente af $5V_2$ mill. kr. à 7 pct.	0	385.000
Rente af IOV2 mill. kr. à 6 pct.	0	630.000
Husleje fra lejerne	301.200	0
Husleje fra overformynderiet før salget	237.600	0
Beregnet rente af overformynderiets kapital i ejendommen	375.000	0
	913.800	1.015.000

eller en forøget indtægt på 101.200 kr.

Udgift:		
Skatter, forsikring, vedligeholdelse og afskrivning på ombygning	247.900	0
Beregnet rente af overformynderiets kapital i ejendommen	375.000	0
Husleje fra overformynderiet før salget	237.600	0
Overformynderiets husleje, såfremt institutionen beslaglægger de samme lokaler som i dag*)	0	628.565
Opvarmning	33.200	33.200
Belysning	11.600	11.600
Rengøring	108.700	108.700
	1.014.000	782.065

eller en formindsket udgift på 231.935 kr.

I alt en forbedring af regnskabet på ca. 333.000 kr.

Såfremt overformynderiet kun beslaglægger det areal, som den af udvalget udarbejdede lokaleplan kræver, jfr. nedenfor s. 30 f., reduceres huslejeudgiften med ca. 302.000 kr. til ca. 326.000 kr. og udgifterne til opvarmning, belysning og rengøring med ca. 70.000 kr. til ca. 83.000 kr. Den samlede forbedring af overformynderiets regnskab bliver under denne forudsætning på ca. 755.000 kr. Hertil kommer, at der opnås yderligere besparelser derved, at det bliver unødvendigt for overformynderiet at beskæftige personale til ejendommens drift. Disse besparelser er imidlertid medregnet nedenfor i afsnittet om reduktion af lønudgifterne.

2. Udgiftssiden,

a. Automation.

Som nævnt tidligere er udgiftssidens betydeligste post »lønninger og honorarer«, som for regnskabsåret 1962-63 udgjorde ca. 3.142.000 kr. af en samlet udgift på ca. 4.422.000 kr. Udvalget har derfor i særlig grad undersøgt mulighederne for at reducere udgifterne netop på denne konto. Af de øvrige udgiftsposter vil det i øvrigt kun være den beslægtede post »revision« på ca. 128.000 kr. og posten »husleje, varme, belysning, rengøring m. v.« på ca. 390.000 kr., der vil kunne nedbringes ved besparelsesforanstaltninger.

*) Huslejen er beregnet på grundlag af de ovenfor af kreditforeningsdirektør Enrico Hansen i december 1962 anslåede huslejebeløb, forhøjet med 4 pct.

Det er i kapitel I, c, omtalt, hvorledes man i overformynderiet allerede inden overformynderiudvalgets nedsættelse havde overvejet at løse en del af bogholderiets opgaver ved hjælp af automatiske kontormaskiner, kombineret med elektronisk databehandling på servicebasis. Udvalget har i samarbejde med personale fra overformynderiet og Datacentralen gjort spørgsmålet om en sådan automation til genstand for en indgående undersøgelse, hvis resultat blev, at man fandt det formålstjenligt at anvende intern automation kombineret med elektronisk databehandling til løsning af en del flere arbejdsopgaver end dem, som overformynderiet oprindelig havde regnet med at løse på denne måde. De arbejdsopgaver, som fordelagtigt kan løses ved automation, er følgende: den daglige bogføring, renteoplægningen, udskrivningen af renteopkrævninger vedrørende private pantebreve samt af renteanvisninger, kontoudtog, kontooversigter og beholdningslister.

Med henblik på at kunne vurdere, hvilket resultat der ville kunne opnås ved en efter mere konventionelle retningslinjer gennemført reform af overformynderiets forretningsgang, undersøgte udvalget sideløbende med udarbejdelsen af en automationsplan mulighederne for at forenkle overformynderiets forretningsgang uden anvendelse af elektronisk databehandling. Den sidstnævnte undersøgelse omfattede — i modsætning til automationsundersøgelsen - hele overformynderiets forretningsgang. Dens resultater vil derfor på adskillige felter kunne tjene som supplement til automationsforslaget.

Udvalget fandt, at de økonomiske fordele, der kunne indvindes ved en automation af det angivne omfang, var så store, at den burde iværksættes så hurtigt som muligt. De budgetterede besparelser ved automationens gennemførelse er større end ved gennemførelse af en reform efter konventionelle retningslinjer. Hertil kommer, at automationen indebærer fordele udover de økonomiske. Ved dens hjælp kan der udsendes flere og bedre oplysninger til kontohaverne. Der bliver større mulighed for udarbejdelse af statistikker, opgørelser, analyser m. v. til brug ved tilrettelæggelsen af overformynderiets økonomiske politik og eventuelt til andre formål. Endvidere bliver der mindre arbejdspres ved terminerne og mindre behov for et højt kvalificeret bogføringspersonale. Da Datacentralen og de maskinleverende firmaer over for udvalget erklærede, at det var muligt at sætte automationen i kraft fra sommerterminen 1963 under forudsætning af, at der blev afgivet endelig bestilling inden udgangen af januar måned 1963, og da Datacentralen under samme forudsætning tilbød at gøre det forberedende arbejde på økonomiske vilkår, der måtte anses for særdeles fordelagtige for overformynderiet, indstillede udvalget derfor den 15. januar 1963 til justitsministeriet, at dette inden den 1. februar bemyndigede overformynderiet til at afgive endelig bestilling på de til automationens gennemførelse fornødne maskiner m. v. samt til at afholde de dermed forbundne udgifter på ca. 200.000 kr. tillige med de øvrige til automationens gennemførelse nødvendige omkostninger på ca. 160.000 kr. eller i alt ca. 360.000 kr. Udvalgets skrivelse til justitsministeriet er optrykt som bilag 10.

Justitsministeriet tiltrådte udvalgets forslag og bemyndigede i skrivelse af 21. januar 1963 overformynderiet i overensstemmelse med udvalgets indstilling (bilag 11).

Den planlagte automation blev forsøgt gennemført i juni/juli termin 1963, men dette første forsøg mislykkedes som nærmere omtalt nedenfor. Hertil kommer, at budgettet for oprettelsesomkostningerne viste sig at være uholdbart. Disse omkostninger var budgetteret til 160.000 kr., men kom op på ca. 380.000 kr. De væsentligste årsager til denne betydelige overskridelse er følgende:

De til grund for budgettet lagte lønsatser på 8-9 kr. i timen kunne ikke holde; bl. a. på grund af stærk efterspørgsel fra anden side efter kvalificeret arbejdskraft i den pågældende periode måtte der i stedet betales 13-14 kr. i timen. De arbejder, der var nødvendige, især med udfyldning af blanketter vedrørende grundmaterialet, viste sig at være vanskeligere og derfor mere tidkrævende end beregnet. Der viste sig også at være vanskeligheder med de maskiner, der var lejet til arbejdet, idet disse imod forudsætningerne var af forskellig konstruktion, så man ikke kunne lade betjeningspersonalet skifte fra én maskine til en anden. Der medfulgte ej heller, som det var stillet i udsigt, sagkyndigt personale fra maskinfirmaerne.

Når selve terminen juni/juli 1963 slog fejl, skyldtes det især, at de af Datacentralen i første omgang udarbejdede programmer ikke kunne løse opgaven, og at der ikke blev fornøden tid til ved en fyldestgørende gennemprøvning af programmerne at konstatere dette inden termmen. Udgiftsmæssigt blev resultatet, at terminen kom til at koste overformynderiet ca. 100.000 kr., omtrent svarende til, hvad den ville have kostet uden forsøget på automation.

Datacentralen erklærede kort efter juni/juli termin 1963, at den til trods for erfaringerne fra denne termin vedblivende anså de arbejdsopgaver, som udvalget har foreslået løst ved hjælp af elektronisk databehandling, for egnede til løsning ad denne vej. Udvalget mente herefter at burde fortsætte bestræbelserne på at gennemføre den planlagte automation i fuldt omfang. Efter at have kasseret sine første programmer foretog Datacentralen en minutiøs nyprogrammering af opgaven. Da det imidlertid i oktober måned blev oplyst, at Datacentralen tidligst den 22. november ville kunne give bindende oplysning om, hvorvidt de nye programmer var bedre i stand til at løse opgaven end de tidligere, besluttede man at forberede vinterterminen 1963-64 manuelt efter de traditionelle retningslinjer. Samtidig skulle Datacentralen som en prøve levere sin løsning på grundlag af de nye programmer. Resultatet blev, at det leverede materiale denne gang viste sig at være næsten uden programmeringsfejl, så det delvis kunne erstatte det manuelt fremstillede materiale, og udvalget forventer herefter, at man i de kommende terminer fuldt ud vil kunne løse de nævnte opgaver ved hjælp af automationen.

En opgørelse på nuværende tidspunkt over udgifterne ved automationens gennemførelse viser som nævnt, at anskaffelser og oprettelsesarbejder har kostet ca. 580.000 kr. Terminerne i 1963 er gennemført med stort set de samme omkostninger, som overformynderiet ville have haft, såfremt automationen ikke havde været forsøgt. Omkostningerne ved automationen er blevet ca. 220.000 kr. større end oprindeligt budgetteret, og de besparelser, der kan opnås ved automationen, er først i større omfang blevet realiseret i terminen juni/juli 1964.

I den som bilag 10 gengivne skrivelse af 15. januar 1963 til justitsministeriet har udvalget anslået bruttobesparelserne som følge af automationens gennemførelse til ca. 515.000 kr. årlig. I dette beløb fragår de årlige abonnementsudgifter til Datacentralen — ifølge oplysning fra Datacentralen ca. 200.000 kr. - og de årlige forrentnings- og afskri.vningsudgifter på ca. 100.000 kr. (forrentning ca. 17.000 kr. + afskrivning ca. 83.000 kr., svarende til en afskrivningstid på 7 år). Nettobesparelserne skulle herefter andrage ca. 215.000 kr. årlig. Da overformynderiet må antages i hvert fald endnu i nogen tid at skulle løse de samme opgaver som hidtil, vil det under alle omstændigheder have økonomisk fordel af automationen. Hvis overformynderiet efter en overgangsperiode videreføres i reduceret skikkelse, f. eks. alene med den opgave at bestyre umyndiges midler, vil automationen medføre betydelige økonomiske fordele også i tiden efter, at denne reduktion af arbejdsopgaverne har fundet sted.

b. Andre reformer.

Udvalget har endvidere udarbejdet en plan for overformynderiets fremtidige organisation og arbejdsmåde samt lokalemæssige indretning. For denne plan - der hviler på den forudsætning, at den foran under a omtalte automation er gennemført - vil der blive redegjort nedenfor, idet man dog har ment at kunne udelade en række detaljer.

Indledningsvis bemærkes, at det er udvalgets opfattelse, at man, hvis der var spørgsmål om at skabe et helt nyt overformynderi, med fordel kunne opbygge det således, at det skulle bestå af et sekretariat med fortrinsvis stabsprægede opgaver og herudover være inddelt i et antal mindre, men under en fælles ledelse koordinerede områder, hvorunder løsningen af de daglige arbejdsopgaver henhørte. Disse afdelingers antal og størrelse skulle udelukkende være bestemt af funktionsmæssige hensyn (opgavernes samhørighed), og der skulle med hensyn til arbejdets udførelse gennemføres en høj grad af integration gennem en smidig samarbejdsform såvel inden for hvert enkelt områdes grænser som områderne imellem. Af personalet i en sådan institution behøvede kun nogle få personer at være jurister. Det måtte tilstræbes, at en væsentlig del af personalet blev således uddannet, at det var i stand til at arbejde i samtlige afdelinger.

Personaleforholdene og til en vis grad også lokaleforholdene i overformynderiet gør det imidlertid nødvendigt i første omgang at sigte mod en mindre radikal omlægning af overformynderiets nuværende forretningsgang. Først efterhånden som forudsætningerne herfor tilvejebringes, kan der gennemføres ændringer i planen i retning af den ovenfor skitserede struktur.

1. Organisationsplan.

Den af udvalget udarbejdede, efter de nuværende personale- og lokaleforhold tilrettelagte organisationsplan er i hovedtræk følgende:

Overformynderiet inddeles i 3 afdelinger, nemlig et sekretariat, en ekspeditionsafdeling og en bogføringsafdeling; hertil kommer en mindre revisionsafdeling. Sekretariatets chef placeres lønmæssigt et trin over de to øvrige afdelingers chefer. Han er overformynderens stedfortræder og koordinerer arbejdet, idet han er overordnet i forhold til de øvrige afdelingsledere, således at han f. eks. kan bestemme personalets placering, overflytning fra en afdeling til en anden i sidstnævntes travle perioder m. v. Han skal tillige være den for rationalisering og planlægning ansvarlige.

Efter en gennemgang af, hvilke opgaver der skulle henhøre under hver af de nævnte afdelinger, og en undersøgelse af, hvor stort et personale der er fornødent til opgavernes løsning, er udvalget nået til det resultat, at det samlede personalebehov under forudsætning af, at overformynderiet stadig ejer overformynderibygningen, skulle være 67 personer. Såfremt ejendommen sælges, som udvalget foreslår, fragår de 5 personer, der ellers ville være beskæftiget med ejendommens drift, således at der i et efter disse retningslinjer rekonstrueret overformynderi udover overformynderen skulle være beskæftiget 61 personer. Når der bortses fra overformynderen, er personalet fordelt med 23 personer i sekretariatet, 21 personer i ekspeditionsafdelingen, 11 personer i bogføringsafdelingen, 3 personer i revisionsafdelingen og 3 personer, der udfører betjentarbejde m. v.

En af foreningen af juridisk uddannede tjenestemænd i overformynderiet foreslået, delvis på andre principper hvilende organisationsplan*) ville efter foreningens opgørelse kræve et personale af samme størrelse.

Under forudsætning af, at overformynderiejendommen er solgt, at vagttjenesten er overtaget af Christiansborg statsforvaltning, og at overformynderiudvalgets organisations-, arbejds- og lokaleplan for overformynderiet er gennemført fuldt ud, vil de årlige udgifter til lønning af personalet, udregnet på grundlag af de pr. 1. april 1963 gældende lønsatser, andrage ca. 1.775.000 kr. Da de samlede lønudgifter i 1962-63 var på ca. 3.270.000 kr., vil den besparelse, der herved opnås, være på ca. IV2 mill. kr. Det må dog naturligvis forventes, at der vil gå nogen tid, inden man når ned på et personale af den forudsatte størrelse, idet selve planens gennemførelse vil kræve en del arbejdskraft. På den anden side vil det i det lange løb være muligt at opnå en mere normal sammensætning af personalet end den nuværende, idet det nuværende personale består af ældre og relativt højt normerede personer, jfr. skema III. Når man er nået frem til en normal aldersfordeling blandt personalet, skulle den samlede lønudgift — beregnet på grundlag af de pr. 1. april 1963 gældende lønsatser - være reduceret med yderigere ca. 300.000 kr.

2. Lokaleplan.

Under forudsætning af, at overformynderiet fortsat skal have til huse i overformynderibygningen, foreslår udvalget en lokalemæssig indskrænkning, således at institutionen fremtidig alene beslaglægger de samme lokaler i stue- og kælderetagen som nu samt ca. halvdelen af 1. salen. Det ville efter udvalgets opfattelse være bedre i stedet for lokalerne på 1. sal at anvende arbejdsministe-

*) Juristforeningens plan afviger fra udvalgets på en række punkter, hvoraf de vigtigste er følgende: For at sikre nyordningens funktionsdygtighed vil planen i højere grad bevare den nuværende arbejdsmåde, men med en mere rationel og integreret sagsbehandling. I organisatorisk henseende foreslås sekretariatet og ekspeditionskontoret, hvis arbejdsområde allerede nu er delvis sammenfaldende, sammenlagt, men således at der herfra — med den eksisterende pantebrevsafdeling som kerne — udskilles en særlig fondsafdeling til behandling af alle sager vedrørende pantebreve, obligationer og aktier. I personalemæssig henseende bygger planen på en videreuddannelse af det nuværende bogholderipersonale, således at jurister efterhånden kan afløses af ikke-jurister. I lokalemæssig henseende afviger planen fra udvalgets derved, at den indtil videre bevarer hele 1. etage for overformynderiet.

Skema III. Aldersfordelingen blandt de i overformynderiet beskæftigede tjenestemænd pr. 1. april 1964.

Mellem 66 og 70 år	4	personer
61 og 65 -	6	
56 og 60 -	13	
51 og 55 -	18	
46 og 50 -	5	
41 og 45 -	8	
36 og 40 -	8	
31 og 35 -	1	
25 og 30 -	2	
under 25 år	0	—
	65	personer

riets nuværende lokaler mod Bremerholm, men på grund af de dermed forbundne omkostninger har man opgivet at foreslå inddragelse af disse lokaler på nuværende tidspunkt.

Såfremt overformynderiet skal bestå i sit nuværende omfang, må der efter udvalgets mening foretages en modernisering af lokaleforholdene i stueetagen. Det vil være nødvendigt at indskrænke det nuværende publikumsrums størrelse, at hæve gulvet og at flytte nedgangen til kælderen. Der må endvidere gennemføres bedre lydisolering og en forbedring af lysforholdene i ekspeditionslokalet. 1 kælderen, hvor flere mennesker end i dag skal beskæftiges, må såvel ventilations- som lysforholdene forbedres. På grundlag af indhentede oplysninger fra overformynderiets arkitekt, Frits Schlegel, vil udvalget anslå udgifterne ved gennemførelse af sådanne foranstaltninger og ved indretning af ekspeditionslokalet efter de retningslinjer, der anvendes i moderne banker og sparekasser, til omkring 300.000 kr.

De økonomiske konsekvenser af, at den skitserede lokaleplan gennemføres, vil under forudsætning af, at overformynderiejendommen er solgt, og at huslejen fastsættes i overensstemmelse med de kvadratmeterpriser, som er angivet af direktør Enrico Hansen, blive, at overformynderiets fremtidige husleje i ejendommen kommer til at udgøre ca. 326.000 kr. årlig.

c. Udgifterne i øvrigt.

Gennemføres de foran beskrevne ændringer i overformynderiets forretningsgang m. v., vil også andre af de på overformynderiregnskabets udgiftsside figurerende beløb blive påvirket heraf.

Udgifterne til pensioner m. v. udgjorde i 1962-63 ca. 390.000 kr. Disse udgifter vil stige stærkt som følge af de afskedigelser, der må finde sted ved gennemførelsen af de omtalte reformplaner. En foretaget beregning viser, at de årlige udgifter til pensioner vil stige til ca. 600.000 kr. Da der årligt vil indgå ca. 50.000 kr. i pensionsbidrag fra personalet, vil den årlige nettoudgift til pensioner blive ca. 550.000 kr. Da det endvidere må antages, at den del af overformynderiets overenskomstlønnede personale, som efter almindelige regler vil få tillagt en pensionslignende ydelse, vil blive afskediget i forbindelse med reformplanernes gennemførelse, må der herudover regnes med en udgift til pensionslignende ydelser. Denne udgift vil udgøre ca. 50.000 kr. årlig. Den samlede årlige udgift til pensioner og pensionslignende ydelser vil således blive på ca. 600.000 kr.

Udgifterne til kontorrekvisitter m. v. udgjorde i 1962-63 ca. 200.000 kr. Som følge af de omtalte reformer, herunder ikke mindst den allerede gennemførte automation, må de årlige udgifter antages at falde til ca. 150.000 kr.

»Forskellige udgifter« udgjorde i 1962-63 ca. 50.000 kr., men heri indgår udgifter til ekstravagter m. v., som fremtidig må antages at bortfalde. Udgifterne kan derfor anslås til ca. 25.000 kr. årlig.

Endelig udgjorde udgifterne til afskrivning på inventar i 1962-63 ca. 25.000 kr. Denne post må forhøjes med ca. 85.000 kr. til afskrivning af udgifterne ved automationens gennemførelse og må således antages fremtidig at ville andrage ca. 110.000 kr. årlig.

Som følge af automationens gennemførelse vil overformynderiet som nævnt få udgifter i form af abonnementsafgift til Datacentralen, der må forventes at ville beløbe sig til ca. 200.000 kr. årlig.

C. Samlet resultat og vurdering.

Nedenfor vil det blive vist, hvorledes overformynderiets driftsbudget og status efter de af udvalget foretagne beregninger vil blive under forudsætning af, *at* de i det foregående omtalte foranstaltninger - herunder salget af bygningen og de nævnte ombytninger af en del af overformynderiets obligations- og aktiebeholdning - gennemføres, *at* overformynderiet foretager en fuldstændig tilpasning af indlånsrenten til det almindelige renteniveau, *at* der gives alle overformynderiets kontohavere fri adgang til køb af værdipapirer for kontantmidler, og *at* indkomne kontantmidler efter en vis frist forrentes med højeste indlånsrente, medmindre andet begæres.

Udgangspunktet for beregningerne er regnskabstallene for 1962-63. Massens aktiver er nedskrevet til værdien pr. 31. december 1963, for de offentlige aktivers vedkommende ved benyttelse af de noterede børskurser, for de private aktivers vedkommende ved ansættelse til en kurs, der må antages at svare til dags værdien på samme tidspunkt.

Budget for driftsregnskab.

Indtægter:		Kr.
Overskud på rentekonto, jfr. s. 24	ca.	1.550.000
Udtrækningsgevinster, jfr. s. 22	-	175.000
Administrationsgebyr, jfr. s. 26	-	1.300.000
Diverse gebyrer, jfr. s. 26	-	65.000
Provision ved udlån, jfr. s. 26	-	115.000
Lensafgift, jfr. s. 47 f.	-	25.000
Underskud	-	54.000
	ca.	3.284.000
Udgifter:		
Lønninger og honorarer	ca.	1.775.000
Pensioner og pensionslignende ydelser	-	600.000
Husleje	-	326.000
Varme, belysning, rengøring	-	83.000
Kontorrekvisitter	-	150.000
Forskellige udgifter	-	25.000
Afskrivning	-	125.000
Datacentralen		200.000
	ca.	3.284.000

Budget for status.

Aktiver:	Kr.	
Offentlige værdipapirer pr. 31. marts 1963 bogført til	142.168.000	
Efter kurserne pr. 31. december 1963 afskrevet. . .	18.070.000	
	124.098.000	
Der afgives til køb ca.	65.000.000	
		59.098.000
Obligationer indkøbt for den kontante købesum for overformynderibygningen, til købsværdi		5.500.000
Udlån mod pant i fast ejendom, bogført til 49.473.000 kr., beregnet efter kurs 95,2 til		47.100.000
Pantebrev i overformynderibygningen, stort 10.500.000 kr., ansat til kurs 91		9.555.000
Tilgodehavende forfaldne renter		269.000
Tilgodehavende ikke-forfaldne renter		2.670.000
Inventar, maskiner, boxanlæg		300.000
Udgifter ved automationens gennemførelse (÷ anskaffelse af maskiner)		380.000
Diverse debitorer		694.000
Kassebeholdning		367.000
Saldo		1.340.000
		127.273.000
Passiver:		
Kontohavernes tilgodehavende efter afgang af 65 mill. kr. til køb . .		120.942.000
Uhævede renter		1.656.000
Forudbetalte skyldige, men ikke forfaldne renter		2.286.000
Diverse kreditorer		2.389.000
heri medregnet udgifter ved automationens gennemførelse, 580.000 kr., men ikke 52.000 kr. hensat af overformynderiet til dækning af tab ved fejltælling og fejlekspeditioner.		
		127.273.000

Et driftsbudget, der giver underskud, og et statusbudget med en negativ saldo på ca. halvanden million kroner er naturligvis ikke tilfredsstillende. Budgetterne viser, at overformynderiets videreførelse alene vil kunne sikres ved tilskud fra staten. Det er da en nærliggende tanke at undersøge, hvad virkningen vil blive af, at staten enten gennem et engangstilskud på ca. 9 mill. kr. i overformynderiet opretter en pensionsfond, der kan afholde de årlige udgifter til pensioner og pensionslignende ydelser på ca. 600.000 kr., eller - hvad der vil være mere praktisk - selv overtager disse. Den iøjnefaldende virkning heraf er, at der i stedet for underskud på driftsregnskabet opnås et overskud på ca. 550.000 kr. årlig. Spørgsmålet er, om dette overskud kan anses for tilstrækkeligt til at imødegå svigtende indtægter eller stigende udgifter. Der skal i den forbindelse peges på følgende faktorer, som vil kunne ændre det billede, budgettet viser:

Som tidligere omtalt kan udvalget ikke anbefale, at overformynderiets indlånsrente sættes lavere end de private pengeinstitutters. Hvis der f. eks. sker en almindelig renteforhøjelse på ½ pct., vil det som nævnt betyde en forringelse af driftsregnskabet med ca. 600.000 kr. På den anden side vil en tilsvarende rentenedsættelse betyde en forbedring af driftsregnskabet af samme størrelse.

Det er ligeledes tidligere omtalt, at udvalget ikke kan anbefale, at overformynderiet forhøjer sine administrationsgebyrer, uden at de private forvaltningsinstitutter foretager en tilsvarende forhøjelse. På den anden side er der ingen grund til, at overformynderiet på dette punkt skulle byde sine kontohavere bedre vilkår end andre pengeinstitutter. Beslutter de private forvaltningsinstitutter sig derfor senere til at forhøje administrationsgebyret, f. eks. med 1 pct., vil overformynderiet kunne foretage en tilsvarende forhøjelse og derved som nævnt opnå en regnskabsmæssig forbedring på ca. 430.000 kr.

Som nævnt foran s. 30. regner udvalget med, at det vil være muligt ved rationaliseringsforanstaltninger at reducere overformynderiets personale således, at lønningskontoen nedbringes med ca. 1½ mill. kr. årligt. Det følger dog af sagens natur, at beregningen af det fremtidige personalebehov til en vis grad må bero på et skøn, og det må i denne forbindelse navnlig fremhæves, at gennemførelsen af den nævnte personalereduktion uundgåeligt vil medføre vanskeligheder, som kun vil kunne overvindes ved en ekstraordinær indsats fra alle sider i overformynderiet. Det må endvidere fremhæves, at det i en overgangsperiode vil være nødvendigt at bibeholde et større personale end forudsat i udvalgets personaleplan; da det fortrinsvis bør dreje sig om personer, som ellers skulle afskediges med pension, vil den hermed forbundne merudgift dog ikke blive særlig betydelig. Yderligere må der formentlig påregnes en fortsat stigning i det almindelige lønniveau, en stigning, der også vil få virkning for pensionsudgifterne.

Til de budgetterede merindtægter knytter der sig ligeledes usikkerhedsmomenter. Hvor stor en indtægtsforøgelse der vil kunne opnås gennem salg af overformynderibygningen, vil således bero på salgssummens størrelse. I denne forbindelse bemærkes, at kreditforeningsdirektør Enrico Hansen i skrivelse af 8. december 1962 (bilag 9) bl. a. har udtalt, at det ikke er udelukket, »at særlige forhold blandt eventuelle efterspørgere kunne bringe prisen ret højt op.« Det må endvidere antages, at den kontante masse med en tidssvarende indlånsrente vil begynde at stige, så snart den opdæmmede trang til at købe obligationer er tilfredsstillet, og at der heri vil ligge ikke uvæsentlige muligheder for ved nyinvesteringer at forbedre renteoverskuddet og provisionsindtægterne, men det er ikke muligt at vurdere, hvor store forbedringerne vil blive.

Under hensyn til den usikkerhed, hvormed det foran gengivne budget således er behæftet, samt til, at overformynderiet ingen reserver har til imødegåelse af risikoen for forringelse af driftsresultatet, må det nævnte driftsoverskud på ca. 550.000 kr. betegnes som klart utilstrækkeligt. Skal overformynderiet opretholdes og bevare sit nuværende forvaltningsområde, må staten derfor - ud over det tilskud, der består i overtagelse af overformynderiets pensionsudgifter, og som kapitaliseret udgør mindst 9 mill. kr. - tilskyde en passende reservekapital. Hvor stor en reservekapital der er behov for, beror på et skøn, men den bør i hvert fald ikke være mindre end det i sparekasse-

lovens § 16, stk. 2, foreskrevne minimum for sparekassers egenkapital, d. v. s. 4 pct. af gældsforpligtelserne, eller - da overformynderiets gældsforpligtelser i henhold til det budget for status, som er opstillet s. 33, udgør godt 120 mill. kr. - ca. 5 mill. kr. Hertil kræves et statstilskud på ialt ca. 6V2 mill, kr., da statusbudgettet viser en negativ saldo på ca. IV2 mill. kr. Driftsresultatet vil herved blive forbedret med ca. 400.000 kr. årlig.

Endelig vil de forventede indtægtsforbedringer og udgiftsbesparelser først blive mærkbare efter en overgangstid. I denne periode vil der udkræves et midlertidigt driftstilskud fra statskassen, formentlig af følgende størrelse:

1. år	800.000	kr.
2. år	600.000	-
3. år	400.000	-
4. år	200.000	-
	2.000.000	kr.

Det samlede statstilskud kan herefter opgøres til mindst 17½ mill. kr. Efter modtagelsen af et sådant statstilskud vil overformynderiets drifts- og statusbudget fremtræde henholdsvis med et årligt overskud på ca. 1 mill. kr. og med en reservekapital på ca. 5 mill, kr.*)

En anden måde at rette overformynderiets økonomi op på er den foran s. 18 omtalte, af overformynderen i 1956 foreslåede: at staten overtager overformynderiets 3½ og 4 pct. obligationer til pari kurs. Forslaget herom hviler på den betragtning, at den utilfredsstillende forrentning af massens anbringelser i offentlige obligationer hidrører fra bestemte, i en afgrænset periode foretagne dispositioner, hvis uhensigtsmæssighed nu står klart. For det derved lidte tab, i hvilken form det end kommer til at fremtræde, hæfter statskassen. Hvis overformynderiet kunne afvente udtrækningen af de lavt forrentede obligationer, der vil ske senest om 40-50 år fra nu af, ville tabet blive oprettet gennem disse udtrækninger med påfølgende nyinvesteringer. Tanken er nu, at staten, da overformynderiet ikke kan vente på udtrækningerne, dækker tabet ved at sætte overformynderiet i stand til i udtrækningsperioden at yde den rente, som mere hensigtsmæssige investeringer ville have muliggjort, eller - udtrykt på en anden måde - overtager byrden ved at vente på udtrækningerne.

Overtagelsen af obligationerne tænkes berigtiget på den måde, at staten udsteder et gældsbrev til overformynderiet af samme størrelse som de overtagne obligationers pålydende, der pr. 31. marts 1963 var ca. 91,7 **mill,** kr., at forrente med en rente svarende til Danmarks Nationalbanks diskonto til enhver tid, f. t. 5½ pct. p. a., og at afdrage over 50 år, d. v. s. et åremål svarende til obligationernes løbetid, med 1/50 årlig. Da indlånsrenten af bank- og sparekassemidler på længste opsigelse i de senere år stort set har fulgt diskontoens svingninger, vil man ved at knytte renten af forskrivningen til diskontoen antagelig gøre det lettere for overformynderiet at opretholde de samme rentesatser som de private pengeinstitutter.

Under forudsætning af, at staten overtager de lavtforrentede obligationer som skitseret, kan *rentekontoens overskud* beregnes således:

	Kr.		Kr.
Nuværende renteoverskud		ca.	2.169.500
Forbedring ved statens overtagelse af 4 og 3½ pct. obligationer til pari kurs:	Kr.		
91,7 mill. kr. à 5Va pct.	5.043.500		
Disse obligationers nuværende afkast	3.627.000	-	1.416.500
Forbedring ved salg af bygningen:			
5,5 mill. kr. à 7 pct.	385.000		
10,5 mill. kr. à 6 pct.	630.000	-	1.015.000
Renteforhøjelse af pantebreve			126.000
Rentedekorter			75.000
		ca.	4.802.000

*) Beregnet på grundlag af obligationskurserne den 3. juli 1964 vil statusbudgettets negative saldo i stedet for ca. 1½ mill. kr. udgøre ca. 5 mill, kr.; det samlede statstilskud kan derfor pr. den nævnte dato opgøres til ca. 21 mill. kr.

Når overformynderiet har afgivet alle sine lavtforrentede obligationer, vil de tilbageværende offentlige obligationer og aktier imidlertid ikke kunne indbringe de 65 mill, kr., der ovenfor er anset nødvendige for åbning af fri adgang til køb af værdipapirer. Kursværdien af de nævnte tilbageværende effekter udgjorde efter kurserne pr. 31. december 1963 i alt ca. 53,2 mill, kr., og ved salget af dem vil rentekontoens overskud gå ned med ca. . . . . Kr. 141.000

Til frigørelse af de fulde 65 mill. kr. vil yderligere medgå den kontante udbetaling for bygningen, 5½ mill, kr., samt 6V2 mill. kr. af statsforskrivningens afdrag. Dette vil yderligere formindske rentekontoens overskud med ca. 113.000

		Kr.
	ca.	254.000
	ca.	4.548.000
Forhøjelse til 5¼ pet. p. a. af ikke-disponible kontanter vil koste	-	2.205.000
Nyt renteoverskud	ca.	2.343.000

Et *driftsbudget* udregnet på dette grundlag, men i øvrigt efter samme princip som det ovenfor s. 33 gengivne, vil vise følgende:

Indtægt:		Kr.
Overskud på rentekonto	ca.	2.343.000
Administrationsgebyr	—	1.300.000
Diverse gebyrer		65.000
Provision ved udlån	—	115.000
Lensafgift	-	25.000
Kursgevinst på afdrag af statsforskrivningen og af private pantebreve	—	200.000
	ca.	4.048.000

Udgift:		
Lønninger og honorarer	ca.	1.775.000
Pensioner		600.000
Husleje	—	326.000
Varme, belysning, rengøring		83.000
Kontorrekvisitter	—	150.000
Forskellige udgifter	—	25.000
Afskrivning	—	125.000
Datacentralen		200.000
Overskud	-	764.000
	ca.	4.048.000

Status vil fremtræde således:

Aktiver:		
Offentlige værdipapirer (en forskrivning fra Fiskeribanken, der ikke tænkes solgt)	ca.	815.000
Udlån mod pant i fast ejendom	-	47.100.000
Pantebrev i overformynderibygningen	-	9.555.000

	mill. kr.		
Statsforskrivning	91,7		
÷ ekstraordinært afdrag	6,5		
	85,2		
	à kurs 90	-	76.680.000
Tilgodehavende forfaldne renter		-	269.000
Tilgodehavende ikke-forfaldne renter		-	2.670.000
Inventar, maskiner, boxanlæg		-	300.000
Udgifter ved automationens gennemførelse (÷ anskaffelse af maskiner)		-	380.000
Diverse debitorer		-	694.000
Kassebeholdning		-	367.000
		ca.	138.830.000
Passiver:			
Kontohavernes tilgodehavende		ca.	120.942.000
Uhævede renter		-	1.656.000
Forudbetalte og skyldige, men ikke forfaldne renter		-	2.286.000
Diverse kreditorer		-	2.389.000
Saldo		-	11.557.000
		ca.	138.830.000

Den ulempe ved planen, som består i, at overformynderiet, når staten har overtaget de lavt forrentede obligationer, og de øvrige aktiver er realiseret og frigjort til køb, ikke vil have letrealisable effekter tilbage, kan bedst imødegås ved, at der gives overformynderiet adgang til at forlange ekstraordinære afdrag på statsforskrivningen.

Bekostningen for staten ved overtagelsen af de lavt forrentede obligationer kan formentlig mest realistisk opgøres ved, at man ansætter henholdsvis obligationerne og statsforskrivningen til deres kursværdi i overtagelsesøjeblikket. Kursværdien af overformynderiets beholdning pr. 31. marts 1963 af 4 og 3½ pct. obligationer var efter børskurserne den 31. december 1963 ca. 70,2 mill. kr. Går man ud fra, *at* den officielle diskonto ved statsforskrivningens udstedelse andrager 5½ pct., *at* renten af forskrivningen følger diskontoen, og *at* forskrivningen inden for nærmere fastsatte grænser kan forlanges afdraget ekstraordinært, men i øvrigt afdrages med 1/50 årlig, kan dens kurs formentlig højst ansættes til ca. 90. Idet de 6V2 mill, kr., der forudsættes betalt straks, sættes til pari kurs, bliver værdien af den samlede statsforstrækning herefter ca. 83,2 mill. kr. Overtagelsen af overformynderiets 3½ og 4 pct. obligationer vil altså koste staten ca. 13 mill. kr. én gang for alle. Dette er ca. 4Va mill. kr. mindre end det beløb, som skønnes at ville medgå til gennemførelsen af den tidligere omtalte plan. Denne forskel i investeringsudgifterne modsvares af en forskel i det årlige driftsoverskud, der er anslået til henholdsvis ca. 1 mill. kr. og ca. 7-800.000 kr. Hvis staten efter den sidst omtalte plan foruden at overtage de lavtforrentede obligationer yder overformynderiet et direkte tilskud på 472 mill, kr., vil driftsoverskuddet stige med renten heraf eller ca. 270.000 kr. til lidt over en million kr. Medens de to planer herefter ikke frembyder nogen større forskel i henseende til driftsresultatet, udgør reservekapitalen ifølge det på grundlag af overformynderens plan opstillede statusbudget ca. 7 mill, kr.*) eller ca. 2 mill. kr. mere end efter det først gengivne budget. I hvilken grad der her er tale om en forskel af reel karakter, er dog vanskeligt at afgøre, idet det beror på, om statsforskrivningen er ansat til den rette kurs. Derimod medfører overformynderens plan den største sikkerhed for udviklingen i overformynderiets økonomi, idet den omstændighed, at forskrivningen - der foreløbig repræsenterer mere end halvdelen af overformyn-

*) Budgettets saldo, 117$_2$ mill. kr. + det direkte statstilskud på ca. 47$_2$ mill. kr. ÷ et beløb på 9 mill, kr., der udgør de kapitaliserede pensionsforpligtelser.

deriets aktiver - har bevægelig rente, betyder, at staten indtil videre overtager en væsentlig del af risikoen for, at marginen mellem renteindtægter og -udgifter som følge af en stigning i renteniveauet bliver for lille. At staten til gengæld vil opnå og overformynderiet gå glip af en væsentlig del af den gevinst, som et fald i renteniveauet kunne medføre, er det nødvendige og naturlige modstykke hertil.

De to planer frembyder så væsentlige forskelle, at en direkte sammenligning mellem dem er vanskelig at foretage. Efter overformynderens plan ombyttes 3 ½ og 4 pct. obligationer af pålydende ca. 91 mill. kr. med en statsforskrivning, hvis rente følger diskontoen. Også i den anden plan indgår afhændelsen af lavtforrentede obligationer som et væsentligt led. Efter denne plan skal der imidlertid indkøbes andre obligationer for salgsprovenuet, og ombytningen tænkes begrænset til at omfatte obligationer af pålydende ca. 54 mill. kr. Når man ikke her mener at kunne foretage en ombytning af samme omfang som efter overformynderens plan, beror det navnlig på, at obligationsbeholdningens pålydende — og dermed de fremtidige udtrækningsgevinster — i så fald ville blive væsentlig formindsket. Der vil iøvrigt intet være til hinder for, at planen om ombytning af en del af de lavtforrentede obligationer og eventuelt en del af aktiebeholdningen med højere forrentede obligationer vil kunne kombineres med overformynderens plan, således at resten af overformynderiets 3½ og 4 pct. obligationer overtages af staten til pari kurs mod en forskrivning, hvoraf der svares variabel rente.

Som allerede antydet finder udvalget, at den forstrækning på 17½ mill, kr., der er hovedbestanddelen af begge de omtalte rekonstruktionsplaner, må betegnes som et minimum for den statsstøtte, som er nødvendig for, at overformynderiet skal kunne videreføres med de samme forvaltningsopgaver som hidtil. Det må herved understreges, at det budgetterede driftsoverskud på ca. 1 mill. kr. vil kunne opsluges derved, at nogle af udgiftstallene viser sig at være budgetteret for lavt. Navnlig kan udgiften til lønninger og pensioner blive højere end anslået enten som følge af en stigning i det almindelige lønniveau, eller fordi personalereduktionen ikke opnås i det af udvalget forudsatte omfang. Selv om den usikkerhed, der knytter sig til rentekontoens overskud, vil blive formindsket ved, at der svares variabel rente af statsforskrivningen, vil dog også en stigning i renteniveauet kunne formindske driftsoverskuddet føleligt. Yderligere må det påpeges, at de her i landet gældende gebyrer for forvaltning af værdipapirer - som overformynderiet i hvert fald for de båndlagte midlers vedkommende af konkurrencehensyn er nødt til at følge — er så lave, at en institution, hvis virksomhed overvejende består i forvaltning af værdipapirer, har vanskeligt ved at svare sig og selvsagt endnu vanskeligere ved at opsamle reserver til imødegåelse af tab. Som berørt s. 10 og nærmere omtalt s. 46 betyder dette tillige, at det overskud, som kan opnås ved forvaltningen af de umyndiges midler, der for en stor del er kontanter, helt eller delvis medgår til at dække underskud ved administrationen af de båndlagte kapitaler, som overvejende består af værdipapirer.

Selv om overformynderiets nuværende økonomiske vanskeligheder bliver overvundet, vil man af de anførte grunde ikke kunne bortse fra risikoen for, at der pány kan opstå en situation, som gør økonomisk bistand nødvendig.

Under hensyn til størrelsen af den statsforstrækning, som vil være nødvendig for at bringe overformynderiet ud af den krise, hvori det for tiden befinder sig, og til risikoen for, at yderligere statsstøtte kan blive nødvendig i fremtiden, er udvalgets flertal *(Kjeld Christensen, Grathe, Hollund, Schlegel* og *Tofte)* nået til den konklusion, at overformynderiet ikke bør videreføres med sit nuværende forvaltningsområde, medmindre der kan anføres stærke samfundsmæssige grunde til støtte herfor.

Et mindretal *(Stausholm* og *H. L. Thomsen)* mener, at overformynderiet bør videreføres med sit nuværende forvaltningsområde, hvis der uden at det bliver dyrere for staten end hel eller delvis nedlæggelse af overformynderiet kan skabes en rimelig sikkerhed for, at overformynderiet fremtidig økonomisk kan hvile i sig selv. Det er mindretallets opfattelse, at en sådan sikkerhed kan tilvejebringes ved hjælp af den af overformynderen fremsatte plan. En nærmere redegørelse for mindretallets standpunkt findes nedenfor i kapitel V, afsnit C.

Kapitel III.

Vurdering af overformynderiets samfundsmæssige betydning.

Det er almindeligt anerkendt, at omsorgen for bevarelse af umyndiges midler er en opgave, der påhviler det offentlige. Denne opgave kan imidlertid løses på forskellig måde. Medens umyndiges midler således her i landet siden 1869 er blevet bestyret i en central institution (jfr. foran s. 6), varetages denne opgave i Norge og Sverige af lokale overformynderier (jfr. bilagene 1 og 2). I dette kapitel vil det blive undersøgt, om de hensyn, der i sin tid har motiveret den stedfundne centralisering af de umyndiges midler, fortsat har gyldighed, og hvilke samfundsmæssige hensyn der i øvrigt i dag kan anføres til støtte for henholdsvis at opretholde og at nedlægge overformynderiet.

Som omtalt i kapitel I er overformynderiets virksomhed ikke begrænset til bestyrelse af umyndiges midler. Båndlagte kapitaler udgør omtrent de to tredjedele af de i overformynderiet anbragte midler, og desuden forvalter institutionen legatkapitaler, kapitaler tilhørende borteblevne og fraværende samt forskellige andre kategorier af midler, der størrelsesmæssigt er af mindre betydning. Den følgende undersøgelse af, hvilke grunde der taler for at opretholde overformynderiet, vil også omfatte disse sider af institutionens virksomhed.

1. Midler tilhørende umyndige.

Oprettelsen af de mange selvstændige overformynderier, som oprindelig førte tilsyn med og senere overtog bestyrelsen af de umyndiges midler, var utvivlsomt navnlig motiveret i ønsket om at tilvejebringe den størst mulige sikkerhed for, at de umyndiges kapitaler blev bevaret. Af flere grunde har man ikke fundet, at det var betryggende nok at overlade bestyrelsen til værgerne. Foruden at der var risiko for besvigelser fra værgernes side, kunne disse i visse tilfælde komme i en økonomisk interessekonflikt med deres myndlinge, ligesom de ofte kunne savne de fornødne forudsætninger for på forsvarlig måde at varetage bestyrelsen af de umyndiges midler.

Endnu i 1868, da loven om det centraliserede overformynderi blev gennemført, har man formentlig ikke haft en sådan tillid til de private pengeinstitutters soliditet, at man har ment det forsvarligt at anbringe umyndiges midler i disse. Siden da er tilliden til banker og sparekasser imidlertid blevet væsentligt styrket. Dette skyldes ikke mindst, at der i lovgivningen er gennemført sådanne kontrolforanstaltninger over for pengeinstitutterne, at der i dag næppe ud fra sikkerhedsmæssige hensyn alene kunne rejses afgørende indvendinger mod en lovændring, der gjorde det muligt at anbringe umyndiges midler i sparekasser og banker. Det ville dog såvel af sikkerhedsmæssige som af praktiske hensyn være rigtigst kun at give adgang til sådanne midlers anbringelse i pengeinstitutter, som af det offentlige var godkendt dertil. For så vidt angår myndige personers båndlagte midler er en sådan løsning da også som tidligere omtalt valgt i den nye arvelov, lov nr. 215 af 31. maj 1963, hvori det er bestemt, at tvangsarv kan båndlægges i overformynderiet eller i en til et andet pengeinstitut knyttet forvaltningsafdeling, *der af justitsministeriet er godkendt hertil.*

Ved anbringelsen af umyndiges midler i godkendte pengeinstitutter ville man uden videre opnå, at der fremtidig af de umyndiges indestående kontante midler blev ydet normal indlånsrente, og at begrænsningerne i adgangen til at købe værdipapirer for kontante midler bortfaldt. De betænkeligheder og ulemper, der kan være forbundet med en sådan ordning, vil blive gennemgået nedenfor under a-h.

a. Risikoen for tab på kontantmidler.

I professor Borums »Personretten« hedder det om den centraliserede overformynderibestyrelse, at den formindsker risikoen ved værgens bestyrelse af den umyndiges

formue i meget betydeligt omfang. »De vanskeligheder, som opstår for andre landes værgemålsret ved tab af de umyndiges formue som følge af dårlig administration eller besvigelser fra formynderes side, har dansk værgemålsret derfor i vidt omfang været forskånet for. Ved overformynderibestyrelsen opnås den størst mulige sikkerhed for, at der ved myndighedens indtræden kan udbetales myndlingen den samme pengesum, som i sin tid blev indsat for ham. . . . Således som den centraliserede overformynderibestyrelse af umyndiges pengemidler fremtræder i dansk ret, synes den i det hele at være et overordentlig værdifuldt nationalt retsinstitut. Den sikrer de umyndige mod tab af deres formue. . . . De pinlige retssager mod værger for sløsagtig eller svigagtig forvaltning, som de fleste landes retspraksis viser mange eksempler på, undgås. . . .« (Personretten, 3. udgave 1953, s. 116 og 118).

Heller ikke efter udvalgets opfattelse kan der være tale om at vende tilbage til en ordning, hvorefter enten værgen alene eller denne i forbindelse med lokale overformyndere bestyrer de umyndiges midler. Derimod kan det overvejes at lade de umyndiges midler indsætte i banker og sparekasser i stedet for i overformynderiet.

Nogen større forøgelse af risikoen for tab vil dette ikke medføre. Risikoen for, at en bank eller sparekasse bryder sammen, således at indskydernes tilgodehavender slet ikke eller kun delvis kan dækkes, er ikke stor. Den kan yderligere formindskes, hvis antallet af banker eller sparekasser med ret til at modtage umyndiges midler begrænses til en mindre kreds. Risikoen kan endog helt fjernes, hvis staten påtager sig en garanti for de umyndiges midler i sådanne godkendte institutter i overensstemmelse med den garanti, som staten i dag i medfør af overformynderilovens § 8 har påtaget sig for de under overformynderiet bestyrede kontante midler. Ud fra sociale synspunkter er det nødvendigt, at der også i tilfælde af midlernes overførelse til private pengeinstitutter etableres en eller anden form for sikkerhed, der beskytter de umyndige mod at lide tab.

b. Kvitteringsbeføjelsen.

Da det, selv med den stærkeste kontrol i form af prohibering, tilsyn og regnskabspligt, vil indebære en vis risiko at lade værgen ligge inde med den umyndiges værdier i kortere eller længere tidsrum, må man efter en eventuel nedlæggelse af overformynderiet stille krav om, at midlerne indbetales direkte i det godkendte forvaltningsinstitut, således at dette - og ikke værgen - bliver rette kvittant. Efter det nuværende system kan normalt kun overformynderiet kvittere for et en umyndig tilkommende beløb. Da de umyndiges debitorer i videste forstand — skifteretter, advokater, forsikringsselskaber op privatpersoner — således ikke behøver at være i tvivl om, hvortil indbetalinger skal ske, kan disse afvikles let og gnidningsfrit.

Såfremt midlerne i stedet skal anbringes i et godkendt pengeinstitut, må debitor først søge oplyst, hvilket pengeinstitut det drejer sig om. Dette skal han have at vide af værgen, men i praksis er det ikke sjældent, at der ingen værge er, f. eks. hvis begge den umyndiges forældre eller den af dem, der ved skilsmisse har fået forældremyndigheden, er afgået ved døden. Eller der kan foruden den faste værge forekomme specialværger, f. eks. hvis der er beskikket ad hoc værge eller tilsynsværge for den umyndige, så debitor derved kommer i tvivl om, hvem der har kompetencen til at anvise indbetalingsstedet. Hertil kommer endelig, at det kan blive nødvendigt at foretage omfattende og besværlige undersøgelser, hvis værgen har glemt, hvor det er, han tidligere har indbetalt kapital, og han ikke kan finde kvitteringen.

c. Oplysninger m. v.

Såfremt bestyrelsen af umyndiges midler decentraliseres, kan det blive vanskeligere for offentlige myndigheder at skaffe sig (sikre) oplysninger om sådanne midler.

Dette vil kunne medføre, at det offentlige går glip af refusion af udgifter ved anbringelse af umyndige på børnehjem eller lignende institutioner. Det vil også kunne forsinke eller vanskeliggøre behandlingen af ansøgninger til overøvrigheden eller skifteretten om frigivelse af kapital til en umyndigs fornødenheder. Hvis værgen ikke oplyser i ansøgningen, hvor kapitalen er anbragt, og hvis myndighederne ikke i forvejen er bekendt hermed, for eksempel fordi værgen ikke er regnskabspligtig, må overøvrigheden eller skifteretten rette forespørgsel til værgen, for at man gennem det på-

gældende pengeinstitut kan skaffe sig oplysning eller kontrollere det af værgen oplyste om kapitalens størrelse. I forbindelse med decentraliseringen måtte det foreskrives, at en umyndigs kapital skal anbringes samlet i et enkelt pengeinstitut. Som en yderligere sikkerhedsforholdsregel måtte man formentlig, inden en ansøgning om hel eller delvis frigivelse af kapitalen blev imødekommet, afkræve værgen en på tro og love afgivet erklæring om, at den umyndige ikke har midler i andre pengeinstitutter end det opgivne. Men selv under disse forudsætninger ville der uundgåeligt forekomme tilfælde, hvor en værge, der ønskede at besvige den umyndige — eller eventuelt i forståelse med denne at føre myndighederne bag lyset -, fik held til at stykke den umyndiges kapital ud i flere dele, anbringe disse i forskellige pengeinstitutter og ved ansøgninger til forskellige overøvrigheder opnå kapitaludbetalinger i større omfang, end det ellers ville være blevet tilladt. Muligheden for at foretage sådanne transaktioner ville navnlig være til stede, når den umyndige var flyttet fra én retskreds til en anden.

Også fejl af anden art, f. eks. beskikkelse af to værger for samme myndling, ville lettere kunne forblive ubemærkede, hvis den centraliserede kapitalbestyrelse blev opgivet. Det ville naturligvis også kunne give anledning til misforståelser, såfremt et godkendt pengeinstitut for den samme umyndige bestyrede såvel midler, der var undergivet pupilautoriteternes tilsyn, som midler, der ikke var det, hvilket et privat pengeinstitut i modsætning til overformynderiet ville have mulighed for.

d. Sikring af indbetaling.

Ca. 65 pct. af de årlige indbetalinger til overformynderiet for nye mindreårige kontohavere er arv, ca. 10 pct. er livs- eller anden kapitalforsikring og ca. 20 pct. erstatningsbeløb. For så vidt angår de sidstnævnte er det pålagt retterne og overøvrigheden at indsende en kopi af dommen, kendelsen eller forliget, respektive godkendelsen af forliget, til overformynderiet, der derefter påser, at det rette beløb indbetales. Uden en central institution ville det blive vanskeligere at sikre, at der sker indbetaling på rette sted og med rette beløb. Man måtte i stedet indføre den ordning, at en kopi af afgørelsen skulle sendes til vedkommende overøvrighed eller skifteret, som yderligere skulle have indberetning fra vedkommende pengeinstitut, når beløbet var modtaget. Det ville imidlertid undertiden være vanskeligt eller umuligt på grundlag af akterne med sikkerhed at fastslå, hvilken overøvrighed eller retskreds der var den rigtige; som følge heraf ville der opstå forsinkelse, som igen i uheldige tilfælde kunne bevirke, at tiden for inkassation blev forpasset.

e. Midlernes løbende bestyrelse.

Den daglige bestyrelse af umyndiges midler består for det første i indkassering - evt. inddrivelse - og udbetaling af renter af såvel offentlige som private aktiver og af massemidler. Dernæst hører det med til den løbende bestyrelse at træffe de foranstaltninger, der er nødvendige i forbindelse med ændringer i kapitalens sammensætning som følge af udtrækning, erstatningskøb, ombytninger, aktieudvidelser, likvidationer og salg af aktiver m. v., at sikre og indkassere afdrag på private pantebreve samt at anbringe kontante midler i pantebreve. Selve denne løbende bestyrelse vil i det store og hele kunne finde sted på ligeså tilfredsstillende måde i de private pengeinstitutter som i overformynderiet. Overformynderiet yder i vidt omfang værgerne aktiv vejledning vedrørende kapitalens anbringelse m. v., og udvalget går ud fra, at de private pengeinstitutter, som ville blive godkendt til forvaltning af umyndiges midler, ville være indstillet på at yde en tilsvarende bistand.

Det kunne vel tænkes, at de private pengeinstitutter ville være uvillige til at påtage sig eet besvær, der er forbundet med at bestyre gælds- og pantebreve med et utraditionelt indhold, men det burde efter udvalgets mening være et vilkår for disse pengeinstitutters godkendelse som forvaltningsinstitutter for umyndiges midler, at de fik pligt til at modtage alt, hvad der overhovedet kan forvaltes af et pengeinstitut.

f. Frigivelse af kapital.

Uden for København afgøres ansøgninger om forbrug af en umyndigs kapital - det drejer sig fortrinsvis om kapitalforbrug til dækning af almindelige underholdsudgifter, uddannelse, rekreation, køb af ejendom etc. - af amtet efter skifterettens indstilling. An-

dragender herom fremsendes ofte til overformynderiet med henblik på at få oplysninger om de midler, der bestyres under overformynderiet, og om, hvorledes der forholdes med renten. Overformynderiet afgiver ingen realitetsindstilling, men giver sådanne oplysninger, som skønnes at have interesse for skifteret og amt, navnlig i tilfælde, hvor værgetilsynet på grund af flytning er ændret, og den nye tilsynsmyndighed er uden kendskab til tidligere bevillinger. Der har været en tendens hos amterne til efter modtagelse af skifterettens indstilling at anmode om en indstilling fra overformynderiet, men ved cirkulæreskrivelse af 29. juli 1950 har justitsministeriet henstillet til amterne ikke at anmode overformynderiet om sådanne udtalelser, medmindre det af en eller anden grund anses for ønskeligt at drage nytte af overformynderiets erfaring på det pågældende område. Foruden at amterne således i særlige tilfælde rådspørger overformynderiet, har dette undertiden, når en af et amt truffet afgørelse ikke skønnes at være i overensstemmelse med sædvanlig praksis, gjort amtet opmærksom herpå.

/ *København* er overformynderiet underordnet pupil autoritet og afgiver derfor realitetsindstilling til overpræsidiet i sager om udbetaling af umyndiges midler.

Såfremt forvaltningen af umyndiges midler overgår til banker og sparekasser, ville man næppe pålægge disse at afgive nogen egentlig indstilling til overpræsidiet. På den anden side må man gå ud fra, at de ville være i stand til at give vedkommende pupilautoritet oplysning ikke alene om kapitalens størrelse, men også om sådanne andre forhold, som er af betydning for sagens afgørelse.

g. Personaleforøgelse.

Som berørt i det foregående må nogle af de funktioner vedrørende umyndiges og båndlagte midler, som under den nuværende ordning varetages af overformynderiet, i tilfælde af dettes nedlæggelse overføres til andre offentlige myndigheder. Hvad umyndiges midler angår drejer det sig navnlig om kontrollen med midlernes behørige indbetaling og om deltagelse i behandlingen af sager om kapitaludbetaling. I København må der påregnes en beskeden forøgelse af kontorpersonalet - formentlig med nogle få personer - hos den myndighed, der overtager disse opgaver, hvad enten det bliver skifteretten eller overpræsidiet. Uden for København vil arbejdsforøgelsen - hos skifteretter eller amter — blive af så ringe omfang, at man må kunne se bort fra spørgsmålet om personaleforøgelse.

h. Umyndiges aktier.

Udviklingen i samfundet har medført, at flere og flere umyndige er blevet aktieejere. Drejer det sig om et selskab, hvis aktier er fordelt på mange hænder, og ejer den umyndige kun en mindre aktiepost, giver bestyrelsen heraf i almindelighed ikke anledning til særlige problemer. Anderledes kan det stille sig, hvis den umyndige er indehaver af en betydelig aktiepost, således at hans stemme kan blive udslaggivende, hvilket ofte vil være tilfældet i familieselskaber; hvis også værgen er aktionær eller på anden måde er interesseret i selskabet, eller hvis værgen gifter sig, således at den umyndige får stedfader eller stedmoder, som muligvis også er aktionær i selskabet, kompliceres forholdene yderligere. I sådanne tilfælde kan der ofte være god grund til, at en institution varetager den umyndiges interesse, og overformynderiet giver da også møde på generalforsamlinger og deltager i afstemninger på den umyndiges vegne, når der er særlig grund dertil, eller hvis der er fremsat rimelig begrundet begæring herom.

I tilfælde af overformynderiets nedlæggelse ville man ikke uden begrænsning kunne overlade værgen at udøve stemmeretten på den umyndige aktieejers vegne. For så vidt angår båndlagte midler antages stemmeretten at tilkomme båndlæggelsesinstituttet, men den omstændighed, at det er selve lovgivningen — og ikke en privat viljeserklæring -, der afskærer den umyndige fra at råde over sin formue, kan, når der ikke mere er tale om bestyrelse i en offentlig institution, gøre det noget betænkeligt at opstille en tilsvarende regel for aktier tilhørende umyndige. I hvert fald hvis den umyndiges aktier (sammen med hans øvrige formue) bestyres af en bank, kan man ikke se bort fra risikoen for en interessekonflikt; det kan navnlig tænkes, at banken er økonomisk interesseret i det pågældende selskab eller har forretningsforbindelse med værgen,

der selv er aktionær i dette. Risikoen for sådanne interessekonflikter måtte i givet fald søges imødegået ved beskikkelse af ad hoc-værger; i vidt omfang ville det formentlig blive nødvendigt at tillægge disse et særligt honorar for udførelsen af hvervet.

Også i forbindelse med de senere års talrige aktieudvidelser har den centraliserede bestyrelse vist sin betydning. Det har været muligt inden for de meget snævre tidsfrister at opnå dispensation fra de gældende regler om umyndiges deltagelse i udvidelserne, og man har samtidig undgået den forskelsbehandling, som eventuelt kunne blive følgen af en decentraliseret bestyrelse.

Såfremt man i dag skulle organisere forvaltningen af umyndiges midler på bar bund og uden historiske forudsætninger, er det sandsynligt, at man efter den stedfundne udvikling af bank- og sparekassevæsenet ikke ville foreslå oprettelsen af et overformynderi. En ordning, hvorefter bestyrelsen af disse midler blev henlagt til banker og sparekasser, kunne blive økonomisk betryggende og formentlig også tilrettelægges således, at den kunne fungere og muliggøre den fornødne kontrol fra det offentliges side. På den anden side fremgår det af det under a-h anførte, at en centraliseret bestyrelse giver den bedst mulige sikkerhed for at undgå misligheder fra værgernes side og fejl ved forvaltningen af de umyndiges midler i det hele, samt at denne ordning i hvert fald i nogle henseender tillige giver den enkleste administration.

Ud fra disse betragtninger finder udvalget, at det vil være samfundsmæssigt mest fordelagtigt at bevare den centraliserede bestyrelse, hvis der kan tilvejebringes rimelig sikkerhed for, at denne økonomisk kan hvile i sig selv eller i hvert fald klare sig med et beskedent statstilskud. Lader denne forudsætning sig ikke opfylde, bør bestyrelsen af de umyndiges midler derimod henlægges til private pengeinstitutter.

2. Båndlagte midler.

Medens det offentlige ikke har grebet regulerende ind i spørgsmålet om, i hvilke institutioner båndlæggelseskapital, der hidrører fra gave eller fri arv, skal anbringes, har båndlagte tvangsarvemidler hidtil været centraliseret på samme måde som umyndiges midler, dog at tvangsarv siden omkring 1895 foruden i overformynderiet også har kunnet båndlægges i »Bikubens« forvaltningsafdeling. Denne centralisering er som nævnt bragt til ophør ved den nye arvelov, hvorefter tvangsarv kan båndlægges »i overformynderiet eller i en til et andet pengeinstitut knyttet forvaltningsafdeling, der af justitsministeriet er godkendt hertil.« Som følge af denne principielle ændring i ordningen bliver der for så vidt angår båndlagte midler alene spørgsmål om at undersøge, hvilke hensyn der kan anføres til støtte for at bevare overformynderiet som en institution, der i konkurrence med andre pengeinstitutter kan modtage sådanne midler til forvaltning.

Som det fremgår af skema I, bestyredes der under overformynderiet ved udgangen af regnskabsåret 1962-63 båndlagte kapitaler til et samlet beløb af ca. 520 mill, kr., hvoraf ca. 63 mill. kr. som kontante midler. Disse båndlagte midler hidrørte dels fra gave, dels fra arv, såvel fri arv som tvangsarv.

Hvad *gavekapitalerne* angår yder overformynderiet aktiv vejledning til giverne i forbindelse med disses oprettelse af gavebrevene, idet der ofte kan opstå problemer, som en ikke-sagkyndig har vanskeligt ved at overse.

Hvad angår *fri arv* foretager overformynderiet en kritisk vurdering og fortolkning af testamentets bestemmelser for allerede ved modtagelsen af midlerne at sikre det rette båndlæggelsesgrundlag, der har betydning ved eventuelle udbetalinger og senere skifte. Overformynderiet gennemgår endvidere repartitionen, og hvis der findes anledning hertil, træder man i forbindelse med den skifteret, under hvilken boet hører, eller eventuelt med revisionen af eksekutorboer i København. Det spørgsmål, der giver anledning til tvivl, kan f. eks. være, om arven er tvangsarv eller fri arv, eller om det er med rette, at kapitalen er udlagt til ejendom og ikke blot til rentenydelse.

Med hensyn til *tvangsarv* har det hidtil været således, at båndlæggelse kun har kunnet Jinde sted i henhold til en af justitsministeriet ad mandatum udfærdiget kgl. konfirmation, og det er derfor justitsministeriet, der har sørget for, at grundlaget for bånd-

læggelsen er i orden, og at båndlæggelsens retsvirkninger er klargjort. Overformynderiet har blot modtaget arven på de i testamentet og den kgl. konfirmation fastsatte vilkår. Den nærmere forståelse af disse og deres anvendelse på skiftet medfører dog ikke sjældent en betydelig korrespondance og mundtlige forhandlinger. Efter den nye arvelov skal der imidlertid ikke kgl. konfirmation på bestemmelser om båndlæggelse af tvangsarv. Ifølge lovens § 58 kan en arvelader bestemme, at den tvangsarv, som tilfalder en livsarving efter ham, helt eller delvis skal båndlægges, når han finder det stemmende med arvingens tarv. Denne bestemmelse er suppleret med en bestemmelse om, at arvingen kan forlange bestemmelsen om båndlæggelsen tilsidesat, såfremt han godtgør, at han er i stand til på forsvarlig måde at råde over arven på egen hånd, dog at ophævelse af båndlæggelsen ikke kan ske for tiden før hans fyldte 25. år. Afgørelsen træffes af skifteretten ved kendelse, og kan foruden af arvingen og eksekutor indbringes for højere ret af justitsministeren.

Bortset fra, at overformynderiet i de senere år ikke har kunnet yde samme rente som de private pengeinstitutter og ejheller har kunnet give sine kontohavere fri adgang til at ombytte kontante midler med værdipapirer, er vilkårene for bestyrelse af båndlagte midler stort set de samme i overformynderiet og de private forvaltningsinstitutter. De forskelle, der kan påvises ud over de nævnte, er i hvert fald kun af mindre betydning. I det omfang udpegningen af båndlæggelsesstedet ikke beror på tilfældige momenter, kan det tænkes, at vedkommende giver eller testator lader sig bestemme enten af hensynet til at opnå den størst mulige sikkerhed for kapitalens bevarelse eller af ønsket om, at beføjelsen til at træffe de dispositioner, som der trods båndlæggelsen kan blive spørgsmål om, skal udøves af en offentlig institution, henholdsvis af et privat pengeinstitut.

I *sikkerhedsmæssig* henseende følger det af bestemmelsen i overformynderilovens § 8, at man ved at anbringe kapitalen i overformynderiet opnår statsgaranti mod, at den går tabt som følge af fejl eller forsømmelse fra overformynderiets side og for så vidt angår massebestyrede midler tillige mod tab, der skyldes forhold, som ikke kan lægges overformynderiet eller dets funktionærer til last. Helt den samme grad af sikkerhed kan de private forvaltningsinstitutter selvsagt ikke byde, men udvalget går ud fra, at der vil blive stillet sådanne krav til de banker og sparekasser, der godkendes som båndlæggelsessteder for tvangsarv, at en giver eller testator i hvert fald ved at bestemme, at den båndlagte kapital skal anbringes i et af disse båndlæggelsesinstitutter, kan undgå enhver reel risiko for tab.

Man kan rejse det spørgsmål, om ejeren af en båndlagt kapital, som i henhold til kongelig konfirmation bestyres i overformynderiet, vil kunne modsætte sig, at kapitalen overføres til et privat pengeinstitut, hvorved han mister den omhandlede statsgaranti.

Dette kan efter udvalgets opfattelse ikke antages. Den kongelige konfirmation går alene ud på at tillade, at en arvelader testerer i videre omfang end efter lovgivningens almindelige regler om testationskompetence. Dette stemmer med ordlyden af § 28 i arveforordningen, der åbner adgang for forældre til at bestemme *om tvangsarv*, at den skal sættes fast, så børnene ikke kan råde over kapitalen, men alene oppebære renten. Til yderligere støtte for denne fortolkning henvises til den historiske baggrund for § 28: Før arveforordningen af 21. maj 1845 var der sat meget snævre grænser for, i hvilket omfang en person, der havde livsarvinger, kunne disponere over sine efterladenskaber, idet livsarvingerne stort set var tvangsarvinger til hele deres legale arvelod. Det var imidlertid muligt at opnå kongelig konfirmation på testamenter, der fratog livsarvingerne en del af deres arv. Ligeledes kunne der fås kongelig konfirmation på testamenter, hvorved barnløse personer disponerede over hele deres formue til andet end de for deres vedkommende i lovgivningen hjemlede, ret snævre formål (jfr. O. A. Borum, Stig Iuul og Otto Schlegel: »Båndlæggelsesinstituttet i dansk ret«, s. 13 ff.). Hensigten med bestemmelsen i § 28 har efter alt foreliggende alene været at muliggøre en fortsættelse af denne konfirmationspraksis. Når det i § 28 er foreskrevet, at det »paaligger (det danske kancelli) at paasee, at slige Midler behørigen sikkres, forsaavidt der maatte være Grund til at tilstede, at de unddrages fra Indsættelsen i Overformyn-

deriet«, kan der da heller ikke heri indlægges en forudsætning om, at de midler, som blev anbragt i overformynderiet, var sikret ved statsgaranti, idet en sådan først blev indført ved loven af 26. maj 1868 (§ 5). Det har således været lovgivernes opfattelse, at man i selve den omstændighed, at midlerne anbragtes i et offentligt institut, havde fornøden sikkerhed for midlernes bevarelse. Det er efter udvalgets opfattelse utvivlsomt, at en tilsvarende sikkerhed efter nutidens forhold vil kunne opnås ved midlernes anbringelse i sådanne pengeinstitutter, som ikke alene er undergivet de i lovgivningen fastsatte almindelige kontrolforanstaltninger, men som tillige af det offentlige er godkendt til forvaltning af sådanne midler.

Den omstændighed, at det ved private viljeserklæringer er bestemt, at midler skal anbringes i overformynderiet, kan ikke være til hinder for, at lovgivningsmagten bestemmer, at de i stedet skal anbringes i et andet godkendt pengeinstitut. Der henvises i denne forbindelse til bestemmelserne i § 5, stk. 1 og 2, i lov nr. 127 af 16. april 1957 om sammenslutningers og institutioners landbrugsjord. I stk. 1 bestemmes, at den for en sammenslutning eller institution ansvarlige ledelse uanset bestemmelser i fundats, vedtægter el. lign. skal være berettiget til at afhænde ejendomme eller arealer, der benyttes til landbrug eller gartneri. I stk. 2 er det fastsat, at i det omfang en sammenslutning eller institution som følge af bestemmelserne i loven afskæres fra at erhverve ejendom eller arealer, der benyttes til landbrug eller gartneri, skal ledelsen være berettiget til at anvende midlerne til køb af fast ejendom af anden art eller til at anbringe dem i overensstemmelse med de regler, der af justitsministeriet i henhold til lov nr. 254 af 27. maj. 1950 § 10 er fastsat for anbringelse af myndiges midler under overformynderiets bestyrelse. Det samme gælder om midler, som fremkommer ved salg af ejendomme eller arealer som nævnt i stk. 1.

Hvad *dispositionsbeføjelsen* angår er det under den hidtidige ordning med hensyn til gave og friarv muligt enten at båndlægge i et privat pengeinstitut med den virkning, at dette institut kan modsætte sig hel eller delvis frigivelse af midlerne, udøve stemmeretten over eventuelle aktier o.s.v., eller at båndlægge i overformynderiet og dermed tillægge dette og justitsministeriet de nævnte beføjelser. Derimod begrænser den nye arvelov de beføjelser, som et privat pengeinstitut har over fri arv, der er båndlagt i instituttet, idet beføjelsen til at tillade frigivelse af båndlagt arv udtrykkeligt er tillagt justitsministeriet og også for så vidt angår fri arv alene er betinget af, at frigivelsen er en velfærdssag for arvingen.

De opgaver vedrørende båndlagte midler, som i tilfælde af overformynderiets nedlæggelse må overføres til andre offentlige myndigheder, vil formentlig være mere omfattende end de funktioner vedrørende umyndiges midler, der som omtalt foran s. 42 må henlægges til de almindelige pupilautoriteter. Dette følger af, at overformynderiet har en vidtgående bemyndigelse til på egen hånd at afgøre sager om frigivelse af båndlagte kapitaler, hvorimod afgørelsen af tilsvarende sager vedrørende arv, der er båndlagt i private pengeinstitutter, ved justitsministeriets cirkulære nr. 61 af 7. april 1964 er henlagt til overpræsidiet og amterne. For enkelte af disse myndigheder vil overformynderiets nedlæggelse formentlig nødvendiggøre en beskeden udvidelse af personalet.

Under drøftelserne i udvalget har man været inde på den betragtning, at det muligt ville være ønskeligt at bevare et statsligt båndlæggelsesinstitut, der - ligesom det formentlig er tilfældet med Statsanstalten for Livsforsikring — kunne påføre de tilsvarende private virksomheder en gavnlig konkurrence. En sådan konkurrence kunne tænkes dels at være af betydning for den service, der ydes kontohaverne, dels for de gebyrer, der betales for kapitalforvaltningen. Som nævnt er disse gebyrer dog meget beskedne, og de hidtil gjorte erfaringer giver ikke grundlag for at antage, at et kapitalforvaltningsi nstitut kan drives med overskud, medmindre det foruden værdipapirer har en betydelig kontantkapital at forvalte. Et privat pengeinstituts interesse i at bestyre sådanne kapitaler beror først og fremmest på, at instituttet får kontakt med personer og institutioner, der kan blive dets kunder også på andre og for instituttet mere fordelagtige områder. På denne baggrund kan det næppe antages, at overformynderiet, selv om dets nuværende vanskeligheder overvindes, vil

have større mulighed for at øve en regulerende indflydelse på de private båndlæggelsesinstitutters gebyrer og øvrige vilkår.

På udvalgets foranledning har overformynderiet foretaget en, til dels skønsmæssig, fordeling af de enkelte poster på overformynderiets regnskab for 1960-61 mellem de særbestyrede og de massebestyrede midler. Denne undersøgelse gav til resultat, at forvaltningen af massemidlerne havde givet et overskud på 1.757.956 kr., medens forvaltningen af de særbestyrede midler viste et underskud på 1.835.305 kr. Da de båndlagte midler i langt større omfang end de umyndiges midler er undergivet særbestyrelse - det drejede sig pr. 31. marts 1963 om henholdsvis ca. 88 pct. og ca. 53 pct. af de to kategorier af midler -, betyder det som nævnt i kapitel I, at det overskud, som forvaltningen af umyndiges midler, taget under ét, indbringer overformynderiet, medgår til dækning af udgifterne ved administration af båndlagte kapitaler. Denne skævhed kunne tænkes rettet ved en forøgelse af den bestående forskel mellem forvaltningsgebyrerne for henholdsvis båndlagte midler og umyndiges midler eller - hvad der ville være mest rationelt - ved, at der fastsattes højere gebyrer for bestyrelse af værdipapirer end for bestyrelse af kontante midler. Imidlertid er overformynderiet ved fastsættelsen af disse gebyrer - i hvert fald for de båndlagte midlers vedkommende - afhængigt af bankers og sparekassers gebyrfastsættelse, og da kun en meget ringe del af de af disse forvaltede kapitaler består af kontantmidler, vil de utvivlsomt ikke være interesseret i en sådan differentiering. Det, der ville have praktisk interesse for overformynderiet, var en *forhøjelse* af gebyrerne for administration af værdipapirer, men efter den holdning, bankerne har indtaget til spørgsmålet om en generel gebyrforhøjelse, jfr. s. 24, kan der næppe herske tvivl om, at de heller ikke vil tilslutte sig en forhøjelse, der alene undtager kontantkapitaler.

Sammenfattende kan det siges, at de hensyn, der kan anføres til støtte for at opretholde overformynderiet som båndlæggelsesinstitut, er af forholdsvis ringe vægt. Den omstændighed, at administrationen af båndlagte midler og umyndiges midler i samme institution medfører en belastning for de sidstnævnte midler, gør det i sig selv betænkeligt at bibeholde den bestående ordning. Da det desuden er tvivlsomt, om det efter nutidens opfattelse overhovedet kan betegnes som en naturlig opgave for det offentlige at bestyre båndlagte midler, vil udvalgets flertal *(Kjeld Christensen, Grathe, Holland, Schlegel* og *Tofte)* anse det for rimeligt, at det offentlige viser denne opgave fra sig.

Et mindretal *(Stausholm* og *H. L. Thomsen)* kan ikke tiltræde denne opfattelse. For mindretallets standpunkt er der redegjort nedenfor i kapitel V, afsnit C.

3. Borteblevnes og fraværendes midler.

Ifølge § 2 i lov nr. 397 af 12. juli 1946 om borteblevne bestyres den borteblevnes formue som umyndiges midler. Efter stk. 2 skal skifteretten, i København magistraten, bestemme, hvorvidt den borteblevnes ejendele skal bevares for ham indtil videre, eller om de skal sælges og det indkomne indsættes i overformynderiet.

Under og umiddelbart efter sidste verdenskrig bestyrede overformynderiet ikke ubetydelige kapitaler for fraværende personer. Efterhånden som valutarestriktionerne er lempet, har denne side af overformynderiets virksomhed imidlertid mistet en del af sin betydning. De kapitaler, der nu bestyres for borteblevne og fraværende personer, udgør i alt ca. 3,5 mill. kr.

Fra et principielt synspunkt er der intet til hinder for at henlægge også forvaltningen af borteblevnes og fraværendes kapitaler til de private forvaltningsinstitutter, der godkendes som båndlæggelsessteder. Dels fordi antallet af sådanne kapitaler er begrænset, dels fordi der inden for disse forvaltningsområder er en række særlige forhold at tage i betragtning, må en centraliseret bestyrelse dog utvivlsomt anses for den mest praktiske ordning. Det kan eksempelvis nævnes, at den centrale bestyrelse af disse midler gør det lettere for interesserede at skaffe sig oplysning om dem, ligesom det er praktisk, at arv, der tilfalder samme borteblevne eller fraværende, samles i én bestemt institution. Som noget væsentligt skal endvidere nævnes, at overformynderiets gennem årene erhvervede sagkundskab med hensyn til udenlandsk arveret ofte gør det muligt at fore-

tage deling af disse kapitaler, uden at det er nødvendigt at lade dem undergive egentlige skiftebehandling her i landet eller i udlandet.

4. Legatkapitaler.

Under overformynderiet bestyres legatkapitaler til et samlet beløb af ca. 72,7 mill, kr. (værdipapirer ca. 59,5 mill, kr., kontant ca. 13,2 mill. kr.). Grundlaget for denne bestyrelse er de pågældende legatfundatser, som i reglen er forsynet med kgl. konfirmation.

Legatkapitaler til et langt større samlet pålydende bestyres imidlertid i sparekasser og banker, og spørgsmålet er altså alene - ligesom med hensyn til båndlagte kapitaler - om der fortsat bør være adgang til at vælge et offentligt i stedet for et privat forvaltningsinstitut. Den omstændighed, at et legat praktisk talt altid vil have en dispositionsberettiget og ansvarlig bestyrelse, medfører imidlertid, at de hensyn, der som foran under 2 omtalt kunne give en vis, omend svag begrundelse for at opretholde overformynderiet som båndlæggelsesinstitut, har endnu ringere vægt, når talen er om legatkapitaler.

5. I øvrigt.

Udover de foran under 1-4 omhandlede midler bestyrer overformynderiet forskellige mindre grupper af kapitaler:

a) Midler, som kontohaverne efter opnået myndighed har ladet forblive indestående i overformynderiet, jfr. overformynderilovens § 1, stk. 3.

b) Midler, der tilhører i udlandet bosatte personer, og som ønskes bevaret til brug under ophold her i landet.

De kapitaler af den under a) og b) nævnte karakter, som bestyres i overformynderiet, andrager i alt ca. 8,3 mill. kr.

c) Myndiges andele i aktiver, der for umyndige bestyres under overformynderiet (ca. 4,4 mill. kr.). Drejer det sig om pantebrevsandele eller lignende, som udgår af overformynderiet på grund af myndighed eller død, udstedes et andelsbevis som kreditors legitimation over for debitor til modtagelse af ydelser m. v., men drejer det sig om andele i offentlige effekter, som ikke kan deles, overføres disse til en særlig konto, indtil hele aktivet kan udgå til fællesejerne i forening. Endvidere indgår under denne gruppe pantebrevs andele, der tilhører de pågældende kreditorer til fri rådighed, samt endvidere visse effekter, der er deponeret i overformynderiet som håndpant til sikring af forpligtelser ifølge gældsbreve og lignende.

d) Konti for pristalsreguleret alderdomsopsparing, kapitalbindingskonti, børneforsørgelseskonti og konti for skattelettelse (i alt ca. 0,3 mill. kr.).

e) Kapitaler, der er bundet i henhold til pensionskontrakter (ca. 4 mill, kr., hvoraf ca. 860.000 kr. som kontantkapital).

Om forvaltningen af samtlige de under a-e omhandlede grupper af kapitaler gælder det, at de uden vanskelighed vil kunne overføres til de private pengeinstitutter, der i forvejen varetager tilsvarende opgaver, til dels endda i langt større udstrækning end overformynderiet. Et andet spørgsmål er, hvorledes der skal forholdes med disse midler, hvis overformynderiet videreføres som forvaltningsinstitut for umyndiges midler, men således at dets hidtidige virksomhed med forvaltning af båndlagte kapitaler bringes til ophør, jfr. herom nedenfor i kapitel V.

At de under c nævnte midler i så fald skal forblive i overformynderiet, følger af sagens natur. Men det vil tillige være hensigtsmæssigt, at der fortsat bliver adgang til at lade sådanne midler som omhandlet under a og b bestyre i overformynderiet; det samme gælder midler af den under d nævnte karakter, for så vidt de tilhører umyndige.

6. Lenskontrollen.

Ifølge lov nr. 563 af 4. oktober 1919 om lens, stamhuses og fideikommisgodsers samt de herhen hørende fideikommiskapitalers overgang til fri rådighed skulle lenskontrollen forestå afviklingen af de i lovens § 4 omhandlede successorfonds, der i forbindelse med lenenes overgang til fri rådighed blev oprettet som en erstatning til den successionsberettigede slægt i anledning af successionsrettens bortfald. Ved lov nr. 6 af 23. januar 1931 overgik tilsynet med de ovenfor nævnte successorfonds til overformynderiet, og lenskontrollen nedlagdes. Udtrykket »Lenskontrollen« er imidlertid blevet ført videre såvel af nyderne af successorfondene som af overformynderiet og anvendes stadig som betegnelse for denne del af overformynderiets virksomhed.

I henhold til lov nr. 139 af 1. maj 1954 om familiefideikommissers overgang til fri ejendom henhører denne lovs administration ligeledes under overformynderiet.

Administrationen af de nævnte love består for en væsentlig del i tilsyn med, at de foreskrevne afviklingsordninger gennemføres, og må derfor være henlagt til en offentlig myndighed. Forvaltningsopgaverne er af beskedent omfang — de varetages af overformynderen og en ekspeditionssekretær samt en halvdags kontormedhjælper - og kunne i tilfælde af overformynderiets nedlæggelse uden vanskelighed overføres til justitsministeriet.

I diskussionen om overformynderiet er det blevet anført, at overformynderiet trækker kapital fra provinsen til København. Dette beror imidlertid på en misforståelse. I motiverne til den gældende overformynderilov er det nævnt som en selvfølge, at overformynderiet, således som det altid har været tilfældet, vil tilrettelægge sine udlån og sine indkøb således, at der finder en rimelig fordeling af midlerne sted over alle egne af landet. At denne retningslinje er blevet fulgt, viser en af overformynderiet for nogle år siden foretaget undersøgelse, hvorved man gjorde op, fra hvilke dele af landet de kontante midler hidrører, og i hvilke dele af landet de er anbragt, enten i form af direkte udlån i fast ejendom eller ved anbringelse i obligationer. Undersøgelsen viste, at 42 pct. af de kontante midler var kommet fra Københavnsområdet, 33 pct. fra øerne i øvrigt og 25 pct. fra Jylland, medens anbringelsen var sket med kun 27,5 pct. i Københavnsegnen, 26 pct. på øerne i øvrigt og 46,5 pct. i Jylland. En undersøgelse fra 1963 viser omtrent uændrede procenter for så vidt angår tilgangen af midler, men en yderligere forskydning i anbringelsen til fordel for Jylland, hvor nu over 48 pct. er anbragt. I stedet for at suge kapital til hovedstaden har overformynderiet altså gennem sine anbringelser virket til at overføre kapital fra hovedstadsområdet til de mere kapitalfattige egne i landet.

Af den i kapitel II foretagne gennemgang af mulighederne for at rekonstruere overformynderiet drog udvalgets flertal den konklusion, at kun vægtige samfundsmæssige hensyn kunne motivere overformynderiets videreførelse i dets nuværende skikkelse. Resultatet af den i nærværende kapitel foretagne undersøgelse kan sammenfattes derhen, *at* sådanne vægtige samfundsmæssige hensyn ikke kan påvises for de båndlagte midlers vedkommende, *at* der er afgjorte fordele ved en centraliseret bestyrelse af umyndiges midler, men *at* det på den anden side er muligt at henlægge bestyrelsen af disse midler til private forvaltningsinstitutter, og *at* denne løsning må foretrækkes, hvis bevarelsen af den centraliserede bestyrelse vil koste staten væsentlig mere end overformynderiets fuldstændige nedlæggelse.

Det er således flertallets opfattelse, at overformynderiets virksomhed som båndlæggelsesinstitut bør bringes til ophør. Om overformynderiet bør nedlægges eller videreføres med den begrænsede opgave at forvalte umyndiges midler, må i væsentlig grad afhænge af, hvilke økonomiske konsekvenser hver af de nævnte løsninger må antages at ville få. En undersøgelse af dette spørgsmål vil blive foretaget i de to følgende kapitler.

Kapitel IV.

Statens udgifter ved overformynderiets nedlæggelse.

Hvis overformynderiet nedlægges på nuværende tidspunkt, vil institutionen, som omtalt ovenfor s. 16 f. ikke være i stand til at dække sine forpligtelser overfor kontohaverne og personalet. Det manglende beløb må tilskydes af statskassen. Dette følger for så vidt angår forholdet over for kontohaverne af overformynderilovens § 8, hvori det hedder: »Såfremt de under massebestyrelsen inddragne midler lider noget tab, bliver det at dække af overformynderiets egen formue, og dersom denne er utilstrækkelig, bliver det foreløbig at dække af statskassen, indtil denne kan erholde refusion af den formue, der påny bliver at opsamle«.

For de som tjenestemænd i overformynderiet ansatte gælder reglerne i lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd, jfr. den i lovens § 1 indeholdte definition af tjenestemandsbegrebet: »Som statens tjenestemand anses enhver, der varigt og som livsgerning har ansættelse i statens tjeneste i en i lov om normering og klassificering af statstjenestemandsstillinger omhandlet stilling, for hvilken lønning er fastsat i denne lov til en fast årlig sum.« De under overformynderiet henhørende tjenestemænd er omhandlet i afdeling 10 c i lov nr. 5 (Lovtidende B. III) af 7. juni 1958 om normering og klassificering af statstjenestemandsstillinger. Ifølge denne lovs § 90 skal overformynderiet afholde udgifterne til lønninger og honorarer m.v. til de i det pågældende afsnit nævnte tjenestemænd og anden medhjælp. Ifølge samme paragrafs stk. 2 skal udgifterne til pensioner, understøttelser og ventepenge til de der nævnte tjenestemænd ligeledes afholdes af overformynderiet, der til gengæld erholder den i de pågældende tjenestemænds lønningsindtægter som bidrag til pensionering afkortede procentdel. Det er dog en selvfølge, at staten har samme forpligtelser over for disse tjenestemænd som over for andre statsansatte tjenestemænd.

Der vil herefter kunne foretages følgende skønsmæssige opgørelse over størrelsen af de udgifter, der vil blive påført staten, såfremt overformynderiet ophæves:

1. Overformynderiets tilsvar over for kontohavere m. v.

Størrelsen af det tilskud, staten i tilfælde af overformynderiets nedlæggelse må yde for at dække kontohavernes tilgodehavende m. v., kan på grundlag af overformynderiets status pr. 31. marts 1963 og med udgangspunkt i kurserne pr. 31. december 1963 beregnes som nedenfor anført (der henvises i øvrigt til bilag 14).

Det samlede tilsvar bortset fra pensions for pligteiser etc.:

			Kr.
Kontohavernes kapitaltilgodehavende i kontanter		ca.	185.942.000
Kontohavernes tilgodehavende i uhævede forfaldne renter		-	1.656.000
Kontohavernes tilgodehavende i uforfaldne renter		—	2.286.000
	Kr.		
Diverse kreditorer, ifølge regnskabet	1.861.000		
med fradrag af beløb hensat af overformynderiet til dækning af tab ved fejltælling og fejlekspeditioner	52.000	-	1.809.000
		ca.	191.693.000

Værdier til dækning heraf:		Kr
Obligationer til kursværdi	ca.	114.947.000
Aktier til kursværdi	-	9.151.000
Pantebreve til kursværdi (anslået)	-	47.100.000
Tilgodehavende forfaldne renter (såvel af massemidler som af særskilt bestyrede aktiver)	-	269.000
Tilgodehavende ikke-forfaldne renter	-	2.670.000
Den kontante udbetaling ved ejendommens salg, anslået til ...	-	5.500.000
Sælgerpantebrevet, hvis pålydende er anslået til 10.500.000 kr., og som forudsættes forrentet med 6 pct., ansat til kurs 91 ..	-	9.555.000
Inventar, maskiner og boksanlæg	-	100.000
Diverse debitorer	-	694.000
Kasse-, bank- og girobeholdning	-	367.000
Saldo	-	1.340.000
	ca.	191.693.000

Den opgjorte saldo på 1.340.000 kr. er det beløb, som på grundlag af overformynderiets status pr. 31. marts 1963 og med udgangspunkt i kurserne pr. 31. december 1963 mangler i, at overformynderiet vil kunne dække kontohavernes kontante tilgodehavende.*)

2. *Statens overtagelse af de aktuelle, ordinære pensioner.*

Pr. 1. april 1963 udgjorde overformynderiets udgifter til pensioner ca. 400.000 kr. årlig. Kapitalværdien af disse pensioner udgør, opgjort efter Statsanstalten for Livsforsikrings tarif af 1961 for køb af livrenter uden bonus og med månedlige udbetalinger, ca. 2.800.000 kr.

Ved beregningen af, hvilke udgifter overformynderiets nedlæggelse vil medføre for staten, må det tages i betragtning, at det vil tage nogen tid for overformynderiet at udføre det arbejde, som er forbundet med at overføre de ca. 40.600 konti til andre pengeinstitutter. I det følgende forudsættes nedlæggelsen at kunne finde sted pr. 1. april 1968, idet man går ud fra, at en lov om overformynderiets nedlæggelse næppe vil kunne træde i kraft tidligere end 1. april 1965, og at en fuldstændig afvikling af overformynderiet vil tage ca. 3 år; overholdelsen af denne frist kræver, at der gennemsnitlig pr. arbejdsdag overføres ca. 40 konti fra overformynderiet til private pengeinstitutter.

Som følge heraf vil de ordinære pensionsudgifter blive mindre end ovenfor angivet. Dels må der regnes med muligheden af dødsfald i den pågældende periode, dels vil selve alderstilvæksten bevirke, at udgiften til køb af livrenter til den tid bliver mindre. En i overformynderiet foretaget beregning viser, at kapitalværdien af de sandsynlige pensioner pr. 1. april 1968 vil være ca. 1.350.000 kr.

3. Statens overtagelse af de fremtidige, ekstraordinære pensioner og ventepenge.

Ifølge § 88 i normerings- og klassificeringsloven er overformynderiet normeret med følgende tjenestemænd:

i 2. lønningsklasse		kontorassistenter (for tiden ingen)
i 3.	-	kontorbetjente og vagtmænd (for tiden én)
i 7.		kontorbetjentformanden og 3 vagtformænd
i 9.	-	14 assistenter
i 10.	-	varmemesteren og vagtmesteren
i 15.	-	20 overassistenter
i 18.	-	9 fuldmægtige
i 19. og 24.	-	13 sekretærer, fuldmægtige og ekspeditionssekretærer.
i 21.	-	5 ekspeditionssekretærer

*) Beregnet på grundlag af obligationskurserne den 3. juli 1964 vil saldoen udgøre ca. 5 mill. kr.

i 25.	lønningsklasse	2 kontorchefer, aktivforvalteren og inspektøren
i 26.	—	hovedkassereren og 2 kontorchefer
i 27.	-	ekspeditionschefen, regnskabschefen og revisionschefen
i 29.	-	overformynderen.

Af disse i alt 78 tjenestemandsstillinger var følgende 12 stillinger ubesatte den 1. april 1964:

i 9.	lønningsklasse	4 assistenter
i 15.	-	3 overassistenter
i 18.	-	1 fuldmægtig
i 19.-24.	-	1 sekretær
i 21.	-	1 ekspeditionssekretær
i 27.	-	1 ekspeditionschef cg 1 revisionschef.

På grund af ung alder vil 2 af assistenterne ikke være pensionsberettigede i 1968; den ene vil dog blive det inden udløbet af den 5 års periode, hvori han kan være på ventepenge.

Overformynderiets afvikling inden for en 3 års periode forudsætter efter udvalgets opfattelse, at institutionen i dette tidsrum beskæftiger hele sit nuværende personale bortset fra 6-7 vikarer. Under denne forudsætning skulle det være muligt at afvikle de ca. 40.600 konti i løbet af 3 år i et tempo, der til at begynde med vil være relativt langsomt, men som, efterhånden som flere og flere konti lægges bort fra overformynderiet, stadig vil blive hurtigere, idet der frigøres mere og mere arbejdskraft til dette arbejde.

Såfremt man foreløbig ser bort fra, at nogle af overformynderiets tjenestemænd formentlig i en 5 års periode fra 1. april 1968 skal oppebære ventepenge, fordi der ikke kan tilbydes dem anden efter deres uddannelse og helbredstilstand passende stilling, og at andre hverken skal have ventepenge eller pension, fordi de får en sådan stilling tilbudt og accepterer den, vil den årlige udgift til ekstraordinære pensioner på grundlag af lønningerne pr. 1. april 1963 og den pensionsalder, som de pågældende opnår pr. 1. april 1968, udgøre 945.463 kr. Kapitalværdien af disse pensioner udgør efter Statsanstaltens tarif af 1961 for køb af livrente uden bonus og med månedlige udbetalinger 10.319.912 kr.

Som det fremgår af det nedenfor anførte, må der imidlertid foretages en vis regulering af det nævnte beløb. 4 tjenestemænd fylder 70 år inden den 1. april 1968 og burde derfor egentlig overføres til kontoen for ordinære pensioner. Under hensyn til, at staten skal overtage begge kategorier af pensionsydelser fra overformynderiets nedlæggelse, kan man se bort herfra og vedblivende behandle disse tjenestemænds pensioner som ekstraordinære.

Det kan tænkes, at nogle af overformynderiets tjenestemænd vil modtage tilbud om en anden efter deres uddannelse og helbredstilstand passende stilling. Det er på nuværende tidspunkt ikke muligt med blot nogen grad af sikkerhed at udtale sig om, hvorvidt der den 1. april 1968 vil kunne tilbydes nogle af de under overformynderiet ansatte tjenestemænd en sådan stilling. Antages det eksempelvis, at tilbuddet vil kunne gives de tjenestemænd, som ikke er fyldt 50 år, men ikke de ældre, vil det betyde, at 19 tjenestemænd vil få et sådant tilbud. Da samtlige de stillinger, der således vil kunne tilbydes disse tjenestemænd, vil betyce en forflyttelse af den i grundlovens § 27 nævnte art, vil de pågældende dog kunne nægte at modtage stillingen og derefter have ret til pension efter de almindelige regler. Regner man f. eks. med, at 6 tjenestemænd vil benytte sig af det givne tilbud, medens resten vælger at blive afskediget med pension, vil den ovenfor nævnte kapitalværdi af pensionsbyrden reduceres med ca. 940.000 kr.

De tjenestemænd, hvem der ikke kan tilbydes en efter deres uddannelse og helbredstilstand passende stilling, har som nævnt krav på ventepenge i overensstemmelse med reglerne herom i lønnings- og pensionslovens § 59. Dette betyder, at der i tiden indtil 1. april 1973 må regnes med en noget større udgift end den ovenfor angivne pensionsudgift. Efter overformynderiets ud-

regninger drejer det sig i de 5 år om en merudgift på i alt ca. 450.000 kr.

Den samlede udgift til ekstraordinær pensionering m. v. kan under de foran angivne forudsætninger beregnes således:

	Kr.
Kapitalværdien af de samtlige pensionsberettigede tjenestemænd tilkommende pensionsydelser	10.320.000
− (efter et skøn) på grund af overtagelse af anden tjenestemandsstilling	940.000
	9.380.000
+ (efter et skøn) på grund af ventepenge i indtil 5 år til 43 tjenestemænd (66 − (4 + 19))	450.000
I alt	9.830.000

I dette beløb er der som nævnt ikke taget hensyn til forventede stigninger i lønniveauet, idet det bygger på pensionssatserne pr. 1. april 1963.

4. Pensionslignende ydelser til overenskomstlønnede.

Der henvises herom til bemærkningerne ovenfor s. 32. Den kapitaliserede værdi af denne forpligtelse udgør ca. 750.000 kr.

5. *Udgifterne i ajviklingsperioden.*

Det må påregnes, at staten foruden udgifter til dækning af overformynderiets forpligtelser overfor dets kontohavere og til dækning af dets pensionsforpligtelser tillige skal afholde visse udgifter til overformynderiets drift i tidsrummet indtil den 1. april 1968, da institutionen forudsættes at være fuldstændig nedlagt og de løbende udgifter for statskassen derved bragt til ophør. Som nævnt ovenfor regnes der med en afviklingsperiode på 3 år, således at man i denne beskæftiger alle de i overformynderiet ansatte tjenestemænd samt alle de overenskomstlønnede bortset fra 6—7 vikarer. I det følgende går man endvidere ud fra, at de af overformynderiet bestyrede kontante midler fortsat kun forrentes med 4 pet. p. a., *og* at der ikke åbnes adgang til køb af værdipapirer for indestående kontantbeløb i videre omfang end efter de gældende regler.

Skal man forsøge at danne sig et indtryk af størrelsen af de udgifter, som staten vil få som følge af de særlige forhold i en afviklingsperiode, kan man foretage følgende opgørelse:

Af overformynderiregnskabet for 1962-63 fremgår, at underskuddet udgjorde ca. 543.000 kr., og at indtægterne ved forvaltning af de bestyrede midler, nemlig overskuddet på rentekontoen og indtægterne af administrationsgebyrer, diverse gebyrer og provisioner m. v., udgjorde ca. 3,27 mill. kr.

I den 3 års periode, hvori overformynderiets konti overføres til private pengeinstitutter, vil dette ske i et accellererende tempo, fordi der bliver mere arbejdskraft til rådighed til at overføre kapitaler, jo færre kapitaler der er tilbage til bestyrelse i overformynderiet. Overformynderiets indtjeningsevne vil derfor dale i et stedse stigende tempo fra ca. 3,27 mill. kr. om året ved periodens begyndelse til 0 kr. ved dens udløb. Medens indtjeningen i en normal 3 års periode andrager ca. 10 mill, kr., må den i den her omhandlede periode antages kun at ville nå op på ca. 6 mill, kr.*), således at overformynderiet i afviklingsperioden vil få en formindsket indtægt på ca. 4 mill. kr. Går man endvidere ud fra, at overformynderiet, såfremt institutionen var fortsat uforandret, ville have haft et årligt underskud af samme størrelse som i 1962-63, altså ca. 543.000 kr., vil det beløb, som skal dækkes af staten, såfremt der ingen forbedringer opnås i driftsregnskabet i det nævnte tidsrum, blive på omkring 4 mill. kr. + 3 X 543.000 kr., eller ca. 5,6 mill. kr.

Det må imidlertid antages, at der kan opnås væsentlige forbedringer i overformynderiets driftsregnskab allerede fra 1. april 1965. Såfremt overformynderibygningen er

*) Til grund for beregningen af dette tal ligger en forudsætning om, at kapitalerne i overformynderiet overføres til private pengeinstitutter med ca. 20% det første år, ca. 30% det næste år og ca. 50% det sidste år.

solgt til en pris af 16 mill. kr. inden den nævnte dato, vil dette forbedre det årlige driftsresultat med ca. 333.000 kr., jfr. s. 27. Hertil kommer, at en fuldstændig gennemførelse af den allerede iværksatte automation efter de af udvalget foretagne beregninger skønnes at kunne spare overformynderiet for udgifter på ca. 215.000 kr. årlig, jfr. s. 29. De samlede årlige forbedringer af driftsresultatet bliver herefter ca. 0,55 mill, kr., eller over en 3-årig periode ca. 1,6 mill. kr. Det ovenfor opgjorte underskud for den nævnte periode på ca. 5,6 mill. kr. reduceres således til ca. 4 mill, kr. Der foreligger dog den mulighed, at underskuddet kan nedbringes yderligere derved, at overformynderiet i løbet af 3 års perioden indskrænker sine lokaler og således frigør sig for en del af lejeudgifterne.

6. Udgifter til udførelse af de statsopgaver, som overformynderiet hidtil har udført.

Som omtalt s. 42 og s. 45 er en del af de opgaver, overformynderiet løser, egentlige statsopgaver, der i tilfælde af overformynderiets nedlæggelse måtte overtages af andre offentlige forvaltningsorganer. Udvalget anslår, at dette ville medføre en forøgelse af lønudgifterne i andre grene af statsforvaltningen på ca. 250.000 kr. årlig. Den kapitaliserede værdi af denne udgift udgør ca. 3,75 mill. kr.

Efter de foran anførte skønsmæssige beregninger — der som nævnt bygger på de pr. 1. april 1963 gældende lønsatser og kurserne pr. 31. december 1963 - vil udgifterne ved overformynderiets nedlæggelse blive af følgende størrelsesorden:

		Mill. kr.
1. Overformynderiets tilsvar over for kontohavere m. v.	ca.	1,34
2. Overtagelse af de aktuelle, ordinære pensioner	–	1,35
3. Overtagelse af de fremtidige, ekstraordinære pensioner og ventepenge	–	9,83
4. Pensionslignende ydelser til overenskomstlønnede	–	0,75
5. Driftsunderskud i overformynderiets afviklingsperiode	–	4,00
6. Udgifter til udførelse af de statsopgaver, som overformynderiet hidtil har udført	–	3,75
I alt	ca.	21,02

Opmærksomheden henledes på, at kun de under 1 og 5 anførte udgifter skal afholdes i umiddelbar forbindelse med overformynderiets nedlæggelse, medens de øvrige poster, der indgår i beløbet 21,02 mill, kr., er fremkommet ved kapitalisering af skønsmæssigt ansatte årlige udgifter.

Kapitel V.

Reduktion af overformynderiets forvaltningsområde.

I nærværende kapitels afsnit A vil der blive søgt opstillet et driftsbudget for overformynderiet hvilende på den forudsætning, at institutionen fremtidig kun skal forvalte umyndiges midler og visse andre kategorier af midler, der kvantitativt er af mindre betydning (herunder midler tilhørende borteblevne og fraværende). 1 afsnit B vil det blive undersøgt, hvor stort et statstilskud der udkræves til den nævnte omdannelse af overformynderiet.

A. Budget for et reduceret overformynderi.

De kapitaler, som efter de i kapitel **III** skitserede retningslinier skulle blive tilbage i et reduceret overformynderi, er følgende*):

	Antal konti	Massebestyrede kapitaler. mill. kr.	Særbestyrede kapitaler. mill. kr.
Tilhørende umyndige	ca. 26.300	ca. 103,6	ca. 116,8
Tilhørende borteblevne og fraværende.	- 1.700	2,6	0,9
I øvrigt, jfr. s. 47	- 1.300	3,0	9,7
I alt ...	ca. 29.300	ca. 109,2	ca. 127,4

For at overformynderiet skal kunne videreføres i reduceret skikkelse uden løbende statstilskud, må det beholde så mange aktiver, at det kan tilsvare kontohavernes kontanttilgodehavende, som udgør de ovenfor nævnte 109,2 mill. kr. med tillæg af ca. 0,8 mill. kr. i uhævede renter eller i alt ca. 110 mill. kr. I det følgende forudsættes det, at overformynderiet bevarer alle massens og reservefondenes aktier og private aktiver, det fra salget af overformynderiejendommen hidrørende pantebrev, hvis pålydende anslås til 10,5 mill. kr. (ca. $^2/_3$ af den samlede salgssum), samt en så stor del af de højst forrentede obligationer, at kursværdien af den samlede værdipapir-beholdning svarer til det nævnte tilgodehavende med tillæg af en nødtørftig reservekapital. Når det forudsættes, at overformynderiet bevarer højt forrentede frem for tilfældigt valgte obligationer, skyldes det, at overformynderiet herved opnår den højeste såvel direkte som effektive forretning**).

Aktierne har en pålydende værdi af 4.235.000 kr. med en kursværdi pr. 31. december 1963 på ca. 9.151.000 kr., men bør efter udvalgets opfattelse på grund af risikoen for kurssvingninger ikke optages til højere beløb end den bogførte kurs (anskaffelseskursen eller den aktuelle kurs, såfremt denne er lavere end anskaffelseskursen) på ca. 5.651.000 kr. *De private aktiver* har et samlet pålydende af 49.473.600 kr. og en kursværdi af ca. 47,1 mill. kr. *Sælgerpantebrevet,* der som nævnt anslås til 10,5 mill, kr., forudsættes i overensstemmelse med kreditforeningsdirektør Enrico Hansens erklæring (bilag 9 a) forrentet med 6 pct., svarende til en statusværdi af 9.555.000 kr. (kurs 91). For at kunne dække kontanttilsvaret og herudover have en beskeden reservekapital på 1 mill, kr.***) skal overformynderiet, der ejer maskiner og inventar til en værdi af ca. 0,3 mill, kr., således yderligere bevare *obligationer* til en kursværdi af ca. 48.394.000 kr. Det fremgår af bilag 12, hvilke obligationer man foreslår bevaret.

Som omtalt s. 20 lægger udvalget af-

*) Tallene er hentet fra overformynderiets status pr. 31. marts 1963 (bilag 14).

**) Medens den direkte rente er udtryk for den nominelle rente korrigeret efter kursværdien, betegner den effektive rente det tal, der fremkommer, når den nominelle rente korrigeres både efter kursværdien og udtrækningschancen.

***) Herudover vil overformynderiet have en reserve på ca. $3\,^1/_2$ mill, kr., bestående i forskellen mellem aktiernes kursværdi og deres bogførte værdi.

gørende vægt på, at overformynderiet ophæver de gældende begrænsninger i adgangen til at ombytte kontantmidler med værdipapirer. Udvalget er s. 23 gået ud fra, at dette under forudsætning af, at renten samtidig bringes på højde med de private pengeinstitutters, vil medføre, at der begæres købt for ca. en tiendedel (10 mill, kr.) af de umyndiges kontantmidler. Man må endvidere regne med, at overformynderiet skal ligge inde med en stort set uforrentet kassebeholdning på ca. 1 mill. kr. Ud fra disse forudsætninger kan der opstilles følgende *statusbudget* for et reduceret overformynderi:

	nominelt ca kr	nominelt ca kr	kurs	værdi ca kr	værdi ca kr
Aktiver.					
Aktier		4.235.000	133,44		5.651.000
Massens pantebreve		49.473.000	95,2		47.100.000
Sælgerpantebrev		10.500.000	91		9.555.000
Obligationer	61.254.000			48.394.000	
Heri fragår til køb af værdipapirer, som undergives særbestyrelse, samt til kassebeholdning	13.636.000			11.000.000	
					37.394.000
Maskiner og inventar					300.000
Kassebeholdning					1.000.000
				I alt	101.000.000
Passiver.					
Kontohavernes kontanttilgodehavende					100.000.000
Reservekapital					1.000.000
					101.000.000

Med dette som udgangspunkt kan der opstilles følgende *driftsbudget* for et reduceret overformynderi:

1. Indtægtssiden,

a. Renteoverskud.

Overformynderiets *aktier* gav i 1962-63 et udbytte på ca. 447.000 kr. De bevarede *private aktiver* vil afkaste en årlig renteindtægt på ca. 3.125.000 kr., når den foran s. 22 omtalte renteforhøjelse på 126.000 kr. er slået igennem. *Sælgerpantebrevet* vil årligt afkaste ca. 630.000 kr. Endelig udgør den årlige renteindtægt af de tilbageblivende *obligationer* af pålydende 47.618.000 kr. ca. 2.130.000 kr. Hertil kommer, at overformynderiet som nævnt efter udvalgets opfattelse på samme måde som de private pengeinstitutter bør beregne sig en rentedekort ved udbetalinger, der finder sted med kortere varsel end det for vedkommende kapital gældende. Herved vil overformynderiet kunne oppebære en indtægt på skønsmæssigt ca. 35.000 kr. (svarende til 1 pct. af sådanne udbetalinger i 1962-63). *Rentekontoens samlede indtægter* vil herefter andrage ca. 6.367.000 kr.*).

Hvad angår *rentekontoens udgiftsside* — det vil i første række sige forrentningen af umyndiges kapitaler - er det som nævnt udvalgets opfattelse, at overformynderiet bør følge de private pengeinstitutters rentesatser, der for tiden (april-maj 1964) er følgende:

Kapitaler på anfordring	3 pct.
Kapitaler på 3 mdrs. opsigelse	474 pct.
Kapitaler på 6 mdrs. opsigelse	574 pct.

*) Da overformynderiet kun anviser renter af kontante kapitaler tilhørende umyndige én gang om året, nemlig i december termin, opnås der en ekstra renteindtægt ved, at overformynderiet oppebærer $^1/_2$ års renter af juni termins renteindtægter. Denne ekstra renteindtægt kan anslås til mellem 20.000 og 40.000 kr.

Efter overformynderiets nuværende praksis - hvis grundlag er justitsministeriets skrivelse nr. 156 af 27. oktober 1958 - sendes der, når et beløb indbetales kontant, meddelelse til kontohaveren eller dennes repræsentant om, at han inden 2 måneder kan fremsætte begæring om, at der indkøbes værdipapirer for beløbet, eller at dette holdes disponibelt til senere køb, men at beløbet, hvis ingen sådan begæring fremkommer, vil blive indsat på en almindelig kontant-konto og forrentet med overformynderiets almindelige kontantrente. Som kort omtalt foran s. 23 har udvalget drøftet, om kontantmidler fremtidig i mangel af tilkendegivelse fra værgen skal forrentes med anfordringsrente, eller om de efter en kortere periode bør overføres til forrentning med højeste rente, hvilket sidste vil stemme bedst med den nugældende ordning.

Det vil utvivlsomt på længere sigt blive af stor betydning for overformynderiets driftsresultat, om man vælger den ene eller den anden løsning, idet det må antages, at der i vidt omfang ikke vil blive tilkendegivet ønske om særlig anbringelsesmåde. Denne antagelse bygger man navnlig på, at værgerne efter de hidtil gjorte erfaringer ofte undlader at tage bestemmelse om køb af værdipapirer for kontante midler, der indsættes i overformynderiet, uanset at dette ville have givet de umyndige en bedre forrentning af deres indestående kapitaler. Dette beror antagelig dels på, at det ofte vil være i de umyndiges interesse at undgå kursrisiko ved at bevare midlerne kontant, f. eks. fordi de skal anvendes efter opnået myndighed, dels på, at de umyndiges kontante kapitaler ofte er af beskeden størrelse, og at værgen i disse tilfælde ikke i samme grad, som når det drejer sig om større kapitaler, vil være tilskyndet til at finde frem til den anbringelsesmåde, der giver den højst mulige rente. Man har i overformynderiet ladet foretage en opgørelse over størrelsen af de umyndiges kontantkapitaler, og det har herved vist sig, at af de i alt 24.104 konti, som tilhører umyndige, og hvorpå der bestyres kontanter, har 7.395 konti kontantkapitaler, der er mindre end 1.000 kr., 11.253 konti kontantkapitaler mellem 1.000 og 5.000 kr., 3.172 konti kontantkapitaler mellem 5.000 og 10.000 kr. og kun 2.284 konti kontantkapitaler på 10.000 kr. og derover. Endelig har det vist sig, at den samlede kontante kapital tilhørende umyndige i de sidste 10 år til trods for den lave rente er steget med ca. 18 mill. kr.

Hvis man vælger den løsning at lade midler, for hvilke værgen ikke fremsætter begæring om særlig anbringelsesmåde, forblive stående til anfordringsrente, vil renteoverskuddet blive væsentlig større, end hvis sådanne midler efter en kortere frist overføres til forrentning med højeste rentesats. Alligevel må udvalget som tidligere omtalt anbefale den sidstnævnte fremgangsmåde, der må antages at stemme med værgernes gennemsnitlige ønske og de umyndiges tarv.

Det vil efter udvalgets mening være rimeligt, at overformynderiet afventer værgens svar på spørgsmålet om midlernes anbringelse i 6 måneder, i hvilket tidsrum kapitalen forrentes med anfordringsrente. Er der ikke inden denne frist fremsat begæring om en bestemt anbringelsesmåde, overføres kapitalen til den for midler på længste opsigelse gældende forrentning.

Renteudgiften anslås herefter skønsmæssigt at blive af følgende størrelse:

		Kr.
Ca. 85 mill. kr. à $5V_4$ pct.	ca.	4.462.500
Ca. 5 mill. kr. à 474 pct.	-	212.500
De disponible kontanter, som nu udgør ca. 3,6 mill, kr., samt borteblevnes og fraværendes kontanter, som tilsammen udgør ca. 2,6 mill, kr., i alt ca. 6,2 mill, kr., forrentes med 3 pct. . .	-	186.000
De midler, som kontohaverne efter opnået myndighed har ladet forblive indestående i overformynderiet, og som nu andrager ca. 3 mill, kr., forrentes med enten 3 pct., 474 pct. eller 574 pct. Da størstedelen af disse midler antages at skulle forrentes med 574 pct., regnes med en gennemsnitsforrentning på 5 pct.	-	150.000
I alt	ca.	5.011.000

Renteoverskuddet bliver således ca. 1.356.000 kr.

b. Udtrækningsgevinster m. v.

Udover renteindtægten opnås en yderligere årlig indtægt af værdipapirerne, jfr. ovenfor s. 22. Denne indtægt udgør forskellen mellem den bogførte værdi af aktiverne og de beløb, der indgår ved udtrækning af obligationer og afdrag på pantebreve. Indtægten vil i de nærmest kommende år udgøre ca. 110.000 kr. årlig. Den vil stige, efterhånden som man nærmer sig udløbet af obligationernes løbetid (århundredskiftet). Forudsættes det, at kursniveauet ved nyordningens ikrafttræden er det samme som den 31. december 1963, vil overformynderiet kunne regne med en samlet udtrænings- og indfrielsesgevinst på omkring 13 mill. kr. I det omfang, hvori den heromhandlede indtægt anvendes til forøgelse af overformynderiets reservekapital, vil også renteindtægten stige; såfremt det fulde beløb på 13 mill. kr. vil kunne henlægges, vil forøgelsen af renteindtægten formentlig efterhånden komme op på mellem ³/₄ og 1 mill. kr. årlig.

c. Gebyrindtægter.

Som tidligere omtalt mener udvalget ikke, at det vil være urimeligt, at gebyrerne for bestyrelse af umyndiges midler bringes på højde med de for bestyrelse af myndiges midler gældende. Endvidere kunne det være nærliggende at fastsætte et højere gebyr for den mere arbejdskrævende forvaltning af værdipapirer end for bestyrelse af kontante midler. Når hensyn tages til de i vore nabolande gældende forvaltningsgebyrer, jfr. skema II, s. 25, og til omfanget af det arbejde, overformynderiet udfører vedrørende de bestyrede kapitaler, finder udvalget, at et forvaltningsgebyr på 3 pct. af bruttoafkastet for kontantmidler og 4 pct. for værdipapirer vil være rimeligt. En sådan forhøjelse vil for det store flertal af umyndige kontohavere ikke betyde nogen nedgang i indtægt, da den forudsættes gennemført samtidig med, at indlånsrenten forhøjes fra 4 pct. p. a. til den i banker og sparekasser gældende højeste indlånsrente.

Under forudsætning af, at dette forslag gennemføres, kan de årlige gebyrindtægter anslås til følgende beløb:

Ifølge overformynderiets beregninger udgør det gennemsnitlige afkast af de offentlige aktiver (obligationer og aktier), som bestyres for umyndige, ca. 6 pct. af den pålydende værdi. Da det samlede pålydende af sådanne aktiver er ca. 127 mill, kr., og det forudsættes, at der for kontohaverne indkøbes for yderligere ca. 10 mill. kr. aktiver til pålydende ca. 12 mill, kr., bliver den årlige indtægt af disse ca. 139 mill. kr. aktiver ca. 8.340.000 kr. Et administrationsgebyr på 4 pct. heraf vil indbringe ca. 334.000 kr. Administrationsgebyrerne af kontanternes renteafkast kan opgøres til ca. 150.000 kr., nemlig 3 pct. af de foran under a nævnte renteudgifter for overformynderiet — der svarer til renteindtægter for kontohaverne — på 5.011.000 kr. Administrationsgebyrerne vil således i alt udgøre ca. 484.000 kr.

Endelig vil overformynderiet fortsat oppebære gebyrer for ombytning af aktiver på umyndiges konti og gebyrer for ekspedition af relaksations- og rykningspåtegninger m. v. på pantebreve tilhørende enten umyndige eller overformynderiets massemidler (»diverse gebyrer«). Da disse gebyrer f. t. udgør ca. 55.000 kr. årlig, og de aktiver, der tilhører umyndige, udgør ca. V-, af den samlede aktivmasse, samt da overformynderiet bevarer alle massens private aktiver, anslår man denne post til ca. 20.000 kr. årlig.

d. Provisionsindtægter m. v.

Der henvises til bemærkningerne ovenfor s. 26. Da overformynderiet formentlig efter omdannelsen vil få omtrent det samme beløb til anbringelse som i øjeblikket, ansætter man skønsmæssigt de årlige provisionsindtægter og ejerskiftegebyrer til i alt ca. 115.000 kr.

2. Udgiftssiden,

a. Lønninger.

Som udgangspunkt for undersøgelserne af, hvor stort et personalebehov overformynderiet vil få, når den foran skitserede reduktion af forvaltningsområdet har fundet sted, henvises til den som skema IV betegnede oversigt over kontoantallet, kapitalernes størrelse og kapitalbevægelserne hen-

Skema IV.

	Det nuværende overformynderi	Det reducerede overformynderi	%
Konti ialt	40.600	29.300*)	72,2
Kontantkapitaler i mill. kr. . .	186	110	59,1
Aktivkonti	17.000	7.000	41,2
Aktivkapitaler i mill. kr. . .	643	123	19,1
Pantebreve, antal	7.500	3.000**)	
Konti med kapitalbevægelser, bortset fra oplægning af renten, i løbet af 1 år . .	10.644	5.929	55,7
Kapitalposteringer i 1 år . .	109.100	42.000	38,5
Heraf oplægning af renter. .	32.800	25.000	76,2

*) heraf ca. 15.000, hvorpå der sker oplægning af rente og udbytte.
**) heraf 1.000 tilhørende massen.

holdsvis i det nuværende og det reducerede overformynderi.

Efter udvalgets opfattelse bør et således reduceret overformynderi organiseres efter følgende retningslinier:

Den daglige ledelse af overformynderiet varetages af overformynderen. I begyndelsen bør overformynderen have bistand af en kontorchef, der tillige virker som personalechef og som det koordinerende led mellem de to afdelinger, hvori overformynderiet i første omgang opdeles, nemlig en ekspeditionsafdeling og en bogføringsafdeling. Disse afdelinger forudsættes efterhånden at smelte sammen, således at overformynderiet, når personaleforholdene tillader det, kun vil være opdelt i en række arbejdsområder. Foruden overformynderen bør enten kontorchefen eller lederen af ekspeditionsafdelingen være jurist. Det er udvalgets opfattelse, at de to sidstnævnte stillinger vil kunne sammenlægges ved ledighed, efter at overgangsarbejderne, herunder navnlig overførelsen af de båndlagte kapitaler til private pengeinstitutter, er tilendebragt, og forretningsgangen for overformynderiet i dets reducerede skikkelse er indarbejdet.

Også i det reducerede overformynderi bør arbejdsgangen baseres på de principper, for hvilke der er redegjort foran s. 29.

Ekspeditionsafdelingen udfører følgende arbejder:

1. *Kartoteks-, journal- og skrivearbejde.*
2. *Egentlig sagsbehandling.*

Dette arbejde består i sagsbehandling vedrørende kontohavere og debitorer, d. v. s. behandling af sager om andragender fra værger om udbetaling af umyndiges midler i tilfælde, hvor overformynderiet skal afgive realitetsindstilling herom til overpræsidiet, alle sager vedrørende pantebreve — såvel dem, der tilhører massen, som dem, der tilhører enkelte kontohavere — samt alle sager vedrørende fraværende og borteblevne.

3. *Ind- og udbetaling af midler.*

Det drejer sig dels om indbetaling af ca. 2.500 kapitaler årligt, dels om udbetaling af midler ved opnået myndighed eller i henhold til tilladelse.

4. *Køb, udtrækning og ombytning af offentlige obligationer, køb og salg af aktier samt aktieudvidelser.*
5. *Arbejde med særlige kontormaskiner.*

Dei:te område omfatter følgende arbejder: a) anvisning af renter og udbytte bortset fra de store terminer, b) anvisning af faste kapitalbeløb til bestemte terminer, c) anvisning af lønninger, d) opkrævning af pantebrevsrenter uden for de store terminer, og e) navnerettelser m. v. til Datacentralen.

Såfremt det viser sig hensigtsmæssigt, vil dette arbejdsområde kunne overføres til bogføringsafdelingen.

6. *Kontantkasserer.*

Kassererens opgaver bliver a) at foretage afregning med vekselerere i anledning af foretagne forretninger med køb og salg af obligationer m. v., b) at tage imod kontante indbetalinger og honorere checks, c) at føre regnskab med checkbeholdninger og trukne checks, herunder at føre bankregnskab, samt d) at foretage den daglige afstemning med bogholderiet.

7. *Aktivforvaltningen.*
8. *Føring af aktiv-journal.*
9. *Arkivarbejde, indkøb og administration af kontorrekvisitter, rengøring m.* v.
10. *Kontorbetjentarbejde.*
11. *Telefonbetjening.*

Bogføringsafdelingen udfører følgende arbejder:

1. *Hovedregnskab og lønninger.*
2. *Daglig bogføring.*

Den daglige bogføring foregår på to bogholderimaskiner. Den ene anvendes til arbejdet med de posteringer, der skal passere Datacentralen, medens den anden benyttes **til** alle øvrige posteringer.

3. *Daglig ajourføring af kontooversigter.*
4. *Daglig ajourføring vedrørende pantebreve.*
5. *Periodiske afstemninger med Datacentralen og rettelser til denne.*
6. *Ekspedition af renter i de store terminer* (11. juni—1. juli og 11. december - 1 . januar).
7. *Retningslinjerne for samarbejdet med Datacentralen.*

Som tidligere omtalt er der for udvalget ingen tvivl om, at det vil være fordelagtigt for overformynderiet at udnytte den elek-

troniske databehandlings muligheder. Det er derfor vigtigt, at der i overformynderiet findes ansatte, der kan være mellemled mellem institutionens forskellige afdelinger og Datacentralen. De bør altså både have indgående kendskab til overformynderiets forretningsgang og forstå den elektroniske databehandlings teknik. På dette område sker der fortsat en stærk udvikling, og det er vigtigt, at denne følges nøje af overformynderiet, også med henblik på en videre udnyttelse af systemet.

Det er udvalgets opfattelse, at revisionen af det reducerede overformynderis regnskab bør henlægges under revisionsdepartementerne. Den interne revision, herunder navnlig det arbejde, der består i daglig at sammenholde posteringerne med originale bilag og effekter, vil imidlertid blive af et sådant omfang, at den pågældende revisor må placeres fast i overformynderiet og ikke tillige vil kunne udføre arbejde uden for dette. Efter almindelig praksis må revisoren formentlig herefter også aflønnes af overformynderiet.

Det personale, som et efter de angivne retningslinier organiseret overformynderi i første omgang skal beskæftige, bliver da følgende:

Ledelsen: En overformynder og en kontorchef med en samlet løn på ca. 100.000 kr.

Ekspeditionsajdelingen. Det må antages, at et personale på 14-16 personer vil kunne bestride de under denne afdeling hørende opgaver. Under hensyn til, at man foreløbig alene bør beskæftige personer, der tilhører overformynderiets nuværende personale, må man - da disse er relativt højt normerede - regne med, at den samlede udgift til aflønning af disse 14-16 personer vil blive ca. 380.000 kr. årlig.

Bogholderiet. Det må antages, at arbejdet kan bestrides af et personale på 7—9 personer, der, taget blandt de nuværende ansatte, skal aflønnes med omkring 210.000 kr. årlig.

Hertil kommer en lønudgift på ca. 20.000 kr. til en assistent, der skal foretage den interne revision, samt en anslået årlig udgift på ca. 30.000 kr. til assistance i tilfælde af langvarig sygdom.

Det samlede faste personale vil herefter blive på 24-28 personer, og lønudgifterne vil på basis af lønsatserne pr. 1. april 1963 andrage omkring 740.000 kr. Efter udvalgets mening vil personalet, når en række overgangsopgaver er løst, kunne reduceres til 20-22 personer med en samlet aflønning på ca. 550.000 kr. (beregnet efter lønniveauet pr. 1. april 1963). Bortset fra overformynderen og eventuelt enkelte andre overordnede bør der efter udvalgets opfattelse ikke fremtidig ansættes tjenestemænd i overformynderiet.

Til de nævnte lønudgifter må lægges en udgift på ca. 20.000 kr. til honorarer til medlemmerne af det nedenfor i kapitel VII foreslåede tilsynsråd, hvis hovedopgave skal være at føre tilsyn med, at overformynderiet drives efter forretningsmæssigt forsvarlige retningslinier såvel med hensyn til organisation og arbejdsgang som med hensyn til midlernes anbringelse. De samlede årlige lønudgifter skønnes herefter - med fornødent forbehold over for stigninger i det almindelige lønniveau - i begyndelsen at ville andrage ca. 760.000 kr., senere ca. 570.000 kr.

b. Pensionsudgifter.

Ved skønnet over det reducerede overformynderis pensionsbyrde er udvalget for det første gået ud fra, at det nedenfor i kapitel VII omhandlede forslag om, at staten overtager pensionsforpligtelserne over for det personale, der allerede er afskediget, eller som afskediges i forbindelse med overformynderiets omdannelse, bliver gennemført. For det andet er man gået ud fra, at det personale, som overformynderiet bevarer, fortrinsvis kommer til at bestå af yngre tjenestemænd og i et vist mindre omfang af yngre honorarlønnede medarbejdere. Rent menneskelige hensyn kunne vel tale for at lade de ansatte, der har den største ancienitet i overformynderiet, få fortrinsret til at forblive i institutionen. Dette ville imidlertid ikke alene medføre, at overformynderiet fik en meget betydelig pensionsbyrde, men tillige i væsentlig grad forringe mulighederne for at realisere planen om et overformynderi med reduceret forvaltningsområde og med et personale på 24-28 mand, senere noget mindre. For de personer, der afskediges - og ikke mindst for den del af dem, der er

i en fremrykket alder -, kan der selvsagt opstå betydelige vanskeligheder, først og fremmest af økonomisk art, og udvalget skal derfor henstille, at der i det omfang, hvori det overhovedet er muligt, gives de pågældende lejlighed til at overtage andre efter deres alder og hidtidige arbejde passende stillinger i statstjenesten.

Gennemføres personaleindskrænkningen efter de ovenfor angivne retningslinier, kan overformynderiets pensionsudgifter skønsmæssigt ansættes til omkring 20 pct. af lønudgifterne eller til ca. 150.000 kr. årlig. Da det som nævnt forudsættes, at personalet fortrinsvis kommer til at bestå af yngre personer, må pensionsudgifterne dog forventes i begyndelsen at blive noget mindre.

c. Husleje.

I henhold til udvalgets undersøgelser vil det reducerede overformynderi beslaglægge dels de ca. 1.000 m^2 af stueetagen, som overformynderiet anvender i dag, dels kælderarealet på ca. 800 m^2. Under forudsætning af, at huslejen bliver som anslået af kreditforeningsdirektør Enrico Hansen (165 kr. pr. m^2 i stueetagen og 45 kr. pr. m^2 i kælderen, begge tal nu forhøjet med 3-5 pct.), vil de samlede udgifter til husleje andrage ca. 210.000 kr. Det vil næppe være nødvendigt at foretage ombygningsarbejder af væsentlig betydning.

Det bemærkes dog, at der vil være mulighed for at indskrænke det areal, som overformynderiet beslaglægger i stueetagen, til ca. 700 m^2, men dette forudsætter, at der foretages ombygninger for et anseligt beløb.

d. Kontorrekvisitter m. v.

I regnskabsåret 1962—63 er der til kontorrekvisitter brugt ca. 199.000 kr. Under hensyn **til,** at der, når forvaltningsområdet stort set er begrænset til umyndiges kapitaler, kun skal udbetales renter af kontante kapitaler i én termin, og at de umyndige har ca. 28.000 konti af de i alt ca. 40.000 konti, anslås udgifterne til mellem en tredjedel og halvdelen af de nuværende, eller til ca. 80.000 kr.

e. Afskrivning på inventar.

Det reducerede overformynderis inventar, herunder især kontormaskinerne, vil antagelig normalt have en anskaffelsesværdi på omkring 350.000 kr. Regner man med en afskrivningstid på 7 år, jfr. foran s. 29, vil een årlige udgift hertil udgøre ca. 50.000 kr.

f. Varme, lys og rengøring.

Udgifterne hertil udgjorde i 1962-63 ca. 150.000 kr. Da arealet indskrænkes til ca. en tredjedel af det af overformynderiet nu anvendte, anslås den fremtidige udgift til ca. 50.000 kr.

g. Udgifter til Datacentralen.

Overformynderiets betaling til Datacentraler for udførelse af automationsopgaver vedrørende de umyndiges midler m. v. i det planlagte omfang anslås at ville udgøre omkring halvdelen af udgifterne ved udførelse af de i overformynderiet nu udførte automationsopgaver eller ca. 100.000 kr. årlig, jfr. s. 28 og s. 29.

h. Forskellige udgifter.

Tallene herfor har i de sidste 3 regnskabsår været henholdsvis 28.318 kr., 24.924 kr. og 49.693 kr. Disse beløb omfatter bl. a. bortfaldende udgifter såsom udgifter vedrørende vagttjenesten og den i overformynderibygningen drevne frokoststue samt udgifter til leje af kontormaskiner i forbandelse med indførelsen af elektronisk databehandling, i alt ca. 35.000 kr. for de tre nævnte poster. For et reduceret overformynderi kan man antagelig regne med et beløb på ca. 20.000 kr. årlig på denne konto.

Der kan herefter opstilles følgende *driftsbudget* for det reducerede overformynderi:

Indtægter:		Kr.
a. Renteoverskud	ca.	1.356.000
b. Udtrækningsgevinster	—	110.000
c. Gebyrindtægter	—	504.000
d. Provisionsindtægter	-	115.000
I alt	ca.	2.085.000

Udgifter:

a.	Lønninger	ca.	760.000
b.	Pensioner	-	150.000
c.	Husleje	-	210.000
d.	Kontorrekvisitter m. v.	-	80.000
e.	Afskrivning på inventar	-	50.000
f.	Varme, lys og rengøring	-	50.000
g.	Udgifter til Datacentralen	-	100.000
h.	Forskellige udgifter	-	20.000
i.	Overskud	-	665.000
	I alt	ca.	2.085.000

Der er overalt i foranstående budget regnet med det i april-maj 1964 gældende renteniveau. Virkningen af en renteændring på 1 pct. vil være, at rentekontoens udgiftsside vil ændres med ca. 1.000.000 kr., gebyrkontoen med ca. 30.000 kr. i modsat retning. Sker der f. eks. en rentestigning med 1 pct. til 6V4 pct.*), vil der således straks fremkomme en årlig merudgift på ca. 970.000 kr., og der vil kunne gå lang tid, før en tilsvarende forøget indtægt fuldt ud er skaffet til veje gennem forhøjelse af renten af pantebrevene og omlægning af obligationsbeholdningen. En rentestigning af dette omfang vil forvandle budgettets overskud til et betydeligt underskud og i løbet af få år opbruge reservekapitalen, således at forøget statsstøtte vil blive nødvendig. Risikoen herfor vil kunne formindskes, hvis der samtidig med, at staten yder et éngangstilskud til overformynderiet, sker ombytning (efter kursværdi) af en passende del af overformynderiets aktiver med en statsforskrivning med variabel rente, jfr. foran s. 35 ff.

Det skal endvidere understreges, at budgettets udgiftsside forudsætter en gennemgribende rationalisering af forretningsgangen og en meget kraftig personalereduktion, hvis gennemførelse vil stille de største krav om en ekstraordinær indsats. Det vil blive overformynderiets ledelses opgave at foranledige og det foreslåede tilsynsråds opgave at påse, at rationaliseringen og personalereduktionen finder sted i det forudsatte omfang og med størst mulig fart.

Selv om personalereduktionen gennemføres på denne måde, kan den almindelige lønudvikling bevirke mærkbare forskydninger i forhold til budgettet og i hvert fald opveje de forventede besparelser ved den foran omtalte yderligere nedbringelse af personalet, efter at en række overgangsarbejder er afviklet.

Trods den usikkerhed, der således knytter sig til flere af budgettets forudsætninger, mener udvalgets flertal *(Kjeld Christensen, Grathe, Schlegel, Stausholm og H. L. Thomsen)* dog alt i alt, at der er en rimelig udsigt til, at det reducerede overformynderis økonomi, når de nævnte foranstaltninger er gennemført, kan komme til at hvile i sig selv, i hvert fald hvis renteudviklingen ikke i alt for høj grad går overformynderiet imod. Et mindretal, der består af *Holland* og *Tofte*, deler ikke denne opfattelse. Der henvises herom til mindretallets udtalelse nedenfor s. 67.

B. Statens udgifter ved overformynderiets omdannelse til en institution for bestyrelse af umyndiges midler.

Som det fremgår af det foran anførte, forudsætter udvalget, at overformynderiet også, hvis det videreføres med reduceret forvaltningsområde, bringer sin kontantrente på højde med de almindelige pengeinstitutters indlånsrente og ophæver de gældende begrænsninger i kontohavernes adgang til at købe værdipapirer for indestående kontantmidler.

Nedenfor er der foretaget en opgørelse over, hvor stor en økonomisk byrde der må antages at blive påført staten ved afviklingen af overformynderiets virksomhed som båndlæggelsesinstitut og ved, at det sættes i stand til at kunne videreføres efter de

*) Efter at Nationalbanken den 10. juni 1964 har forhøjet sin diskonto til 6$^1/_2$ pct., har de private pengeinstitutter nu forhøjet deres indlånsrente til 6$^1/_4$ pct.

foran angivne retningslinier. Opgørelsen er udarbejdet efter samme principper som den i kapitel IV indeholdte opgørelse over de forventede udgifter ved overformynderiets nedlæggelse. Dog forudsættes forhøjelsen af den rente, der ydes af de umyndiges kontantmidler, gennemført allerede fra begyndelsen af den periode, der vil medgå til at overføre de båndlagte kapitaler til private pengeinstitutter. Overformynderiets nuværende lave kontantrente er utilfredsstillende, og hvis det besluttes at opretholde overformynderiet som forvaltningsinstitution for umyndiges midler, bør renteforhøjelsen iværksættes snarest muligt.

Omfanget af den statsstøtte, som vil blive nødvendig, vil i væsentlig grad afhænge af, om de kontante midler fremtidig i mangel af særlig tilkendegivelse fra værgen vil blive forrentet med anfordringsrente eller med højeste rentesats. I konsekvens af udvalgets stilling til dette spørgsmål - for hvilken der er redegjort foran s. 56 — forudsættes i det følgende, at den sidstnævnte løsning bliver gennemført.

1. Dækning af kontohavernes tilgodehavende og tilvejebringelse af visse reserver.

På grundlag af overformynderiets status pr. 31. marts 1963 og med udgangspunkt i kurserne pr. 31. december 1963 er det foran s. 50 opgjort, at det beløb, som staten skal tilskyde for at skabe balance mellem overformynderiets aktiver og passiver, udgør ca. 1.340.000 kr.

Dette beløb må imidlertid undergives en vis regulering. I kapitel IV var der alene spørgsmål om med henblik på overformynderiets eventuelle nedlæggelse at beregne, hvor meget institutionen manglede i at have balance mellem aktiver og passiver. Her, hvor det forudsættes, at overformynderiet føres videre - omend i reduceret skikkelse -, er det derimod ikke tilstrækkeligt at skabe balance; der må yderligere tilvejebringes en vis sikkerhedsmargin. Ud fra denne betragtning finder udvalget det som nævnt s. 54 ikke rigtigt at opføre beholdningen af aktier til en højere værdi end den bogførte kurs, d. v. s. 5.651.000 kr. eller ca. 3,5 mill. kr. mindre end kursværdien pr. 31. december 1963. Endvidere skønnes det som omtalt nødvendigt, at overformynderiet ved nyordningens ikrafttræden har en reservekapital på 1 mill. kr. Udover at overformynderiet må fritages for at udrede de nedenfor under 3-5 nævnte udgifter til pension o. lign. og have dækning for de under 6 omhandlede særlige udgifter i overgangsperioden, behøver institutionen herefter en forstrækning, der i afrundede tal kan opgøres således:

	mill. kr.
Til opnåelse af balance	ca. 1,34
Forskellen mellem den bogførte værdi og dagsværdien af aktiebeholdningen	— 3,50
Reservekapital	- 1,00
I alt	ca. 5,84

2. Udgifter til forøget personale i andre grene af statsforvaltningen.

Som omtalt s. 45 må det påregnes, at der i tilfælde af de båndlagte midlers overførelse fra overformynderiet til godkendte private forvaltningsinstitutter må ske en vis forøgelse af personalet i de offentlige institutioner, som skal overtage overformynderiets arbejde med sager om frigivelse af båndlagte kapitaler (formentlig overpræsidiet og amterne). Udvalget anslår skønsmæssigt den årlige udgift til aflønning af forøget personale til ca. 150.000 kr. Den kapitaliserede værdi heraf ansættes til 2,25 mill. kr.

3. De aktuelle, ordinære pensioner.

Som nævnt ovenfor s. 50 vil kapitalværdien af denne forpligtelse pr. 1. april 1968 sandsynligvis udgøre ca. 1.350.000 kr.

4. De fremtidige, ekstraordinære pensioner.

På samme måde som ved fuldstændig nedlæggelse af overformynderiet må det antages, at der — bortset fra at vikarerne vil kunne afskediges — ikke vil kunne ske nogen nævneværdig indskrænkning af overformynderiets personale i tiden indtil 1. april 1968, da alle de båndlagte midler skønnes at kunne være overført til bestyrelse i godkendte private pengeinstitutter. Først fra dette tidspunkt vil der derfor blive tale om ekstraordinære pensioner. Efter en i overformynderiet foretaget beregning på grundlag af det ovenfor s. 50 ff. oplyste, og idet man er gået ud fra, at overformynderiet efter 1. april 1968 fortsat beskæftiger nogle få overenskomstlønnede medarbejdere og enkelte tjenestemænd, der på det nævnte tidspunkt endnu ikke har opnået pensionsret, er denne udgift opgjort til ca. 670.000 kr. årlig med en dertil svarende kapitalværdi på ca. 7 mill. kr. Hertil må imidlertid lægges ca. 300.000 kr., som udgør forskellen mellem pension og ventepenge i 5 år til det personale, hvis stillinger antages at blive nedlagt pr. 1. april 1968.

Den samlede udgift til ekstraordinære pensioner og ventepenge anslås altså til ca. 7,3 mill. kr.

5. Pensionslignende ydelser til overenskomstlønnede.

Det kan ikke antages, at det reducerede overformynderi efter 1. april 1968 kan beskæftige nogen af de overenskomstlønnede, som efter almindelige regler vil kunne få en pensionslignende ydelse. Udgiften til sådanne ydelser vil derfor være den samme som i tilfælde af overformynderiets videreførelse med uforandret forvaltningsområde eller fuldstændige nedlæggelse, nemlig ca. 50.000 kr. årlig, svarende til en kapitaliseret værdi af ca. 750.000 kr., jfr. ovenfor s. 32 og s. 52.

6. Udgifter i overgangsperioden.

Det er foran s. 52 omtalt, at der i tilfælde af overformynderiets nedlæggelse må påregnes visse ekstraudgifter til institutionens drift i en overgangsperiode. Sådanne udgifter vil ligeledes påløbe, hvis overformynderiets forvaltningsområde indskrænkes til alene at omfatte umyndiges midler. I en sådan overgangsperiode - formentlig på ca. 3 år - vil hele overformynderiets nuværende personale med undtagelse af 6-7 vikarer være beskæftiget med 1) på sædvanlig måde at forvalte umyndiges midler m. v., 2) i aftagende omfang at forvalte båndlagte midler m. v., 3) at overføre båndlagte midler m. v. til private pengeinstitutter, og 4) at iværksætte planen for det nye, reducerede overformynderi. Udgifterne kan ikke antages at blive af samme størrelse som i tilfælde af institutionens nedlæggelse. Det med henblik på denne mulighed anslåede beløb på 4 mill. kr. kan vel tages som udgangspunkt, men beløbet må reguleres under hensyn til, a) at kun de båndlagte midler m. v. skal flyttes fra overformynderiet til private pengeinstitutter, b) at de umyndiges midler i denne periode skal forrentes med højeste indlånsrente i stedet for 4 pct, og c) at gebyrindtægterne stiger som følge af de hertil sigtende foranstaltningers gennemførelse.

ad a) Af kontantkapitalerne skal flyttes ca. 43 pct., af de særskilt bestyrede midler ca. 83 pct. Overformynderiets årlige indtjening ved kapitalforvaltning udgjorde i 1962-63 ca. 3,27 mill, kr., hvoraf ca. 2,21 mill, kr. hidrørte fra kontanterne (overskud på rentekontoen samt forholdsmæssig andel af administrationsgebyrerne), medens .ca. 1,06 mill. kr. vedrørte de særskilt bestyrede midler (forholdsmæssig andel i administrationsgebyrerne, diverse andre gebyrer, provision m. v.). Overformynderiets årlige indtjeningsevne formindskes derfor med 43 pct. af 2,21 mill. kr. eller ca. 950.000 kr. og 83 pct. af 1,06 mill. kr. eller ca. 880.000 kr., altså med i alt ca. 1,83 mill. kr. Dette beløb udgør ca. 56 pct. af 3,27 mill. kr.

Det er nu de ca. 1,83 mill, kr., der skal af trappes i løbet af 3 år i stedet for 3,27 mill. kr. som i tilfælde af overformynderiets nedlæggelse. Indtægtsformindskelsen, der i tilfælde af overformynderiets nedlæggelse blev anslået til ca. 4 mill, kr., skulle herefter udgøre ca. 56 pct. af 4 mill. kr. = ca. 2,25 mill. kr. Antager man som ved opgørelsen over statens udgifter i tilfælde af overformynderiets nedlæggelse, at overformynderiets driftsresultat i de 3 overgangsår vil være som i 1962-63, nemlig et underskud på ca. 0,55 mill. kr. årlig, frem-

kommer der et deficit på ca. 2,25 mill. kr. + 3 X 0,55 mill. kr. eller ialt ca. 3,9 mill. kr.

ad b) Den årlige merudgift som følge af renteforhøjelse fra 4 til 5¼ pct. vil udvalget anslå til følgende beløb:

	Kr.
VU pct. af 85 mill, kr., der forrentes med 5¼ pct.	1.062.500
¼ pct. af 5 mill, kr., der forrentes med 4¼ pct.	12.500
0 pct. af 6,2 mill, kr., der forrentes med 3 pct. (disponible kontanter og borteblevnes og fraværendes midler)	0
1 pct. af 3 mill, kr., der forrentes med gennemsnitlig 5 pct. (myndigblevnes midler)	30.000
Samlet årlig merudgift	1.105.000

svarende til ca. 3,3 mill. kr. i en tre-årig periode.

ad c) Efter den heromhandlede plan forudsættes kapitaler til et samlet beløb af ca. 233 mill. kr. at forblive i overformynderiet. Bruttoafkastet heraf udgjorde i 1962-63 4 pct. af kontanterne (ca. 110 mill, kr.) eller ca. 4.400.000 kr., og ca. 6 pct. af aktiverne (ca. 123 mill, kr.) eller ca. 7.380.000 kr., i alt ca. 11.780.000 kr. Af dette beløb har overformynderiet oppebåret gebyrer på gennemsnitlig 2 pct. eller i alt ca. 236.000 kr. Hertil må lægges 12.000 kr. i ombytningsgebyrer, således at den samlede årlige gebyrindtægt kan anslås til ca. 248.000 kr.

Foran s. 57 er de samlede årlige gebyrindtægter under forudsætning af, at de af udvalget foreslåede gebyrforhøjelser gennemføres, anslået til ca. 504.000 kr. Den årlige merindtægt på gebyrer vil altså udgøre ca. 504.000 kr. — ca. 248.000 kr. = ca. 256.000 kr. Dette svarer for en 3 års periode til ca. 768.000 kr., afrundet til 0,8 mill. kr.

De årlige forbedringer af overformynderiets driftsresultat som følge af salg af overformynderibygningen og gennemførelse af den planlagte automation over en 3 års periode er ovenfor s. 27 og s. 29 beregnet til henholdsvis ca. 333.000 kr.*) og ca. 215.000 kr., eller i alt ca. 550.000 kr., svarende til ca. 1,6 mill. kr. i en 3 års periode. De særlige udgifter i overgangsperioden kan således ventes formindsket med dette beløb.

Det nødvendige driftstilskud i en 3-årig overgangsperiode skulle herefter blive af følgende størrelsesorden:

	mill. kr.		mill. kr.
ad a) Driftsunderskud i overgangsperioden, bortset fra rente- og gebyrforhøjelse		ca.	3,9
ad b) Forøget driftsudgift ved renteforhøjelse fra 4 pct. til 574 pct. ...		-	3,3
		ca.	7,2
ad c) Forøget driftsindtægt ved gebyrforhøjelse	ca. 0,8		
Besparelser ved salg af overformynderibygningen og gennemførelse af automationen	- 1,6	-	2,4
I alt		ca.	4,8

Såfremt det almindelige renteniveau stiger i overgangsperioden, må overgangsudgifterne påregnes at blive højere. Sker der f. eks. en stigning i indlånsrenten til 6¼ pct., der får virkning for hele perioden, vil udgifterne forøges med ca. 3 mill. kr.

*) Beløbet vil her som ved beregningen af udgifterne ved overformynderiets nedlæggelse, jfr. afsnit IV, s. 53, forøges, såfremt overformynderiet i løbet af 3 års perioden frigør sig for en del af lejeudgifterne ved efterhånden at beslaglægge færre lokaler.

De udgifter, der vil være forbundet med den omhandlede reduktion af overformynderiets forvaltningsområde, vil — ud over udgifterne til forøget personale i den øvrige statsforvaltning, kapitaliseret til ca. 2,25 mill, kr., jfr. s. 63 - skønsmæssigt udgøre:

	mill. kr.
Dækning af kontohavernes tilgodehavende og tilvejebringelse af visse reserver	ca. 5,80
De aktuelle, ordinære pensioner	- 1,35
De fremtidige, ekstraordinære pensioner (fra 1. april 1968)	- 7,30
Pensionslignende ydelser til overenskomstlønnede (fra 1. april 1968)	- 0,75
Udgifter i 3-årig overgangsperiode	- 4,80
I alt	ca. 20,00*)

En forpligtelse for overformynderiet til at tilbagebetale hele dette beløb ville i en årrække gøre det umuligt for institutionen at opsamle fornødne reserver. Hertil kommer, at det efter udvalgets mening ikke ville være rimeligt at pålægge overformynderiet en så vidtgående forpligtelse. Ganske vist forudsætter man, at overformynderiets kontohavere i fremtiden får samme rente af deres kontantmidler som indskyderne i private pengeinstitutter, men da man dog ikke mener at kunne give dem et lovfæstet krav herpå, vil kontohaverne have en betydelig interesse i, at overformynderiet får mulighed for at konsolidere sig. For så vidt man vil henvise til, at overformynderiets vanskeligheder for en stor del kan føres tilbage til, at institutionen under og umiddelbart efter sidste verdenskrig til fordel for kontohaverne opretholdt en højere rentesats for kontante indskud end de private pengeinstitutter, kan denne betragtning imødegås med, at kontohaverne i det reducerede overformynderi kun i meget ringe omfang vil være identiske med de kontohavere, der i sin tid havde fordel af, at overformynderiet undlod at nedsætte sin kontantrente, idet de båndlagte midler forudsættes at være overført til andre pengeinstitutter, og største delen af de umyndige kontohavere er mindreårige, hvis midler kun er anbragt i overformynderiet i en kortere årrække.

Ud fra de anførte synspunkter har udvalget i det i kapitel VII gengivne udkast til lov om overformynderiet alene foreslået, at det pålægges overformynderiet af dets fremtidige overskud at tilbagebetale indtil 1 mill, kr., svarende til det beløb, der anses for nødvendigt som reservekapital. Såfremt udviklingen på kapitalmarkedet gør det muligt for overformynderiet i de nærmeste år at opsamle betydelige reserver, vil det efter udvalgets opfattelse ikke være unaturligt, at der finder en vis yderligere tilbagebetaling sted. Til dette spørgsmål kan der imidlertid tages stilling ved den foreslåede revision af loven i 1974-75.

*) Beregnet på grundlag af obligationskurserne den 3. juli 1964 vil den første post i opgørelsen i stedet for ca. 5,80 mill. kr. blive ca. 9,30 mill. kr. og tallet 20 mill. kr. derfor blive ca. 237_2 mill. kr.

Kapitel VI.

Udvalgets forslag.

En sammenligning mellem de i det foregående anstillede beregninger over størrelsen af de udgifter, der direkte og indirekte vil blive påført staten henholdsvis ved overformynderiets nedlæggelse og dets videreførelse med reduceret forvaltningsområde, viser, at der, uanset hvilken af de to nævnte muligheder man vælger, må regnes med et beløb på godt 20 mill. kr. De samlede udgifter ved overformynderiets videreførelse med uforandret forvaltningsområde anslår udvalget som nævnt til 17-18 mill, kr.*)

Som tidligere omtalt er udvalgets flertal *(Kjeld Christensen, Grathe, Holland, Schlegel* og *Tofte)* af den opfattelse, at overformynderiet ikke fortsat bør virke som båndlæggelsesinstitut, men at valget må stå mellem nedlæggelse af overformynderiet og reduktion af dets forvaltningsområde til i det væsentlige kun at omfatte bestyrelse af umyndiges midler. Med hensyn til, hvilken af disse to muligheder der bør foretrækkes, har flertallet delt sig i to grupper.

Et mindretal bestående af *Kjeld Christensen, Grathe* og *Schlegel* kan anbefale, at overformynderiet videreføres med reduceret forvaltningsområde. For det første er der som nævnt ikke ubetydelige fordele forbundet med at bevare en central forvaltning af umyndiges midler. Dernæst vil den nævnte begrænsning af overformynderiets opgaver medføre, at kontantmidlerne kommer til at udgøre en forholdsmæssig langt større del af de bestyrede midler end hidtil, hvilket igen betyder, at mulighederne for rentabel drift forbedres. Endvidere er der efter dette mindretals skøn større sandsynlighed for, at personalet kan holdes inden for de budgetterede rammer i det således reducerede overformynderi end i tilfælde af overformynderiets videreførelse med uændret forvaltningsområde. Risikoen for, at det reducerede overformynderi vil komme i alvorlige økonomiske vanskeligheder af varigere karakter, er efter dette mindretals skøn i hvert fald ikke større end, at det - under hensyn til de før nævnte fordele ved den centrale forvaltning — vil være rigtigst som et forsøg at gennemføre ordningen. En prøveperiode på 10 år vil formentlig være passende. Ganske vist vil overformynderiets økonomi blive særlig stærkt belastet i overgangstiden — hvis varighed foran er anslået til 3 år -, men den resterende del af 10 års perioden skønnes tilstrækkelig til at danne grundlag for en vurdering af institutionens levedygtighed.

Som nedenfor anført kan det mindretal, der består af *Stausholm* og *H. L. Thomsen,* og som principalt foreslår overformynderiet videreført med dets nuværende forretningsområde, subsidiært tiltræde den foran gengivne mindretalsindstilling.

Et andet mindretal *(Holland* og *Tofte)* fremhæver de store usikkerhedsmomenter, der knytter sig til skønnet over det reducerede overformynderis driftsresultater. Dette mindretal finder, at der er betydelig risiko for, at institutionen ikke økonomisk kan hvile i sig selv, samt at udsving i budgettallene meget vel kan blive af en sådan størrelsesorden, at institutionen vil komme i alvorlige økonomiske vanskeligheder. Af risikomomenterne peges særligt på tvivlen om, hvorvidt det, uanset udskillelsen af en del af forvaltningsområdet, i praksis vil vise sig muligt at gennemføre den meget kraftige reduktion af lønningsudgifterne på 75-80 pct., hvorved disse nedbringes fra 3,1 mill, kr. til i første omgang 760.000 kr., senere ca. 570.000 kr. En videreførelse af et reduceret overformynderi vil således medføre en betydelig risiko for yderligere statstilskud, som kan undgås, hvis forvaltningen overlades til de private institutter. Hvorvidt det kan tillægges så stor betydning, at staten varetager forvaltningen af umyndiges midler, at man bør påtage sig den hermed forbundne økonomiske risiko, finder mindretallet ikke at kunne tage stilling til.

Et tredie mindretal *(Stausholm* og *H. L.*

*) Beregnet på grundlag af obligationskurserne den 3. juli 1964 må hvert af de nævnte beløb forhøjes med ca. $3^1/_2$ mill, kr., jfr. noterne s. 35, s. 50 og s. 66.

Thomsen) er som omtalt s. 38 og s. 46 af den opfattelse, at overformynderiet bør videreføres med sit nuværende forretningsområde, hvis dette ikke bliver dyrere for staten end hel eller delvis nedlæggelse af overformynderiet, og hvis der kan skabes et rimeligt grundlag for, at overformynderiet fremtidig økonomisk kan hvile i sig selv.

Som det fremgår af de foranstående beregninger, vil en videreførelse af overformynderiet med uændret forretningsområde antagelig være 2 à 3 mill. kr. billigere for staten end en hel eller delvis nedlæggelse, og efter mindretallets opfattelse kan en tilstrækkelig sikkerhed for overformynderiets økonomiske fremtid skabes ved gennemførelse af den af overformynderen fremsatte plan, der er nærmere omtalt s. 35 ff.

Under disse forhold finder mindretallet det urimeligt at gå til en nedlæggelse af overformynderiets afdeling for båndlagte midler. Sålænge lovgivningen åbner adgang til at båndlægge arv og gave, bør efter mindretallets opfattelse muligheden for at benytte et offentligt båndlæggelsesinstitut som alternativ til de private forvaltningsafdelinger ikke afskæres uden streng nødvendighed. At arve- og gavemidler kan båndlægges i overformynderiet har i mere end et århundrede været et fast led i retstraditionerne i Danmark, og ikke uden grund, thi forvaltningen af de to grupper af midler, umyndiges og båndlagte, ligger hinanden meget nær. Ofte endda så nær, at valget for arveladeren har stået imellem at søge arvingen umyndiggjort eller at lade hans arv båndlægge. Det har formentlig også altid været erkendt, at overformynderiet har løst båndlæggelsesopgaven på tilfredsstillende måde. Kun på et enkelt område - forrentningen af de kontante midler og sammenhørende dermed adgangen til at konvertere disse til værdipapirer — har betjeningen af kontohaverne i de senere år givet anledning til kritik, men som nærmere belyst i kapitel I har de kritiserede forhold deres særlige forklaring i krigstidens og efterkrigstidens kapital- og rentemarked, og hvis udvalgets saneringsforslag gennemføres, vil grundlaget for kritikken falde bort. Det vil efter mindretallets opfattelse under disse forhold føles som unaturligt, hvis adgangen til at indsætte båndlagte midler for myndige personer i overformynderiet skal lukkes, og som et urimeligt indgreb, hvis de eksisterende konti af denne art skal tvinges ud af overformynderiet, uanset hvor stærkt kontohaveren føler sig knyttet til overformynderiet — og en sådan følelse er i mange tilfælde en realitet.

Efter den nye arvelov nr. 215 af 31. maj 1963 vil ganske vist overformynderiet som båndlæggelsesinstitut komme ud for en stærkere konkurrence end hidtil, idet en række forvaltningsafdelinger knyttet til banker og sparekasser rundt om i landet kan ventes godkendt til båndlæggelse af tvangsarv. Det må forudses, at dette vil påvirke tilgangen af båndlagte midler til overformynderiet i nedadgående retning. På grundlag af de hidtidige erfaringer vedrørende gaver og friarv, hvor konkurrencen altid har været fri, er der dog efter mindretallets opfattelse ingen grund til at vente, at tilgangen af båndlagte midler skal standse, eller at en større tilbagegang i porteføljen af sådanne midler skal tage fart. Der vil utvivlsomt være et betydeligt antal advokater og mange givere og testatorer, som stadig vil føle det statslige overformynderi med dets på forhånd givne uafhængighed af alle private og forretningsmæssige hensyn som det naturlige båndlæggelsessted.

Det er denne på forhånd givne uafhængighed, som efter mindretallets opfattelse er den vigtigste grund til at opretholde adgangen til at båndlægge arv og gave i overformynderiet. På en vis måde vil trangen til et offentligt båndlæggelsesinstitut som alternativ til de private forvaltningsafdelinger endda blive stærkere efter den nye arvelov, og det både fra et arvings- og et arvelader-synspunkt. Efter mindretallets opfattelse er det allerede uheldigt, at bestemmelsen i den nye arvelov om fri adgang til at båndlægge i godkendte forvaltningsafdelinger i private pengeinstitutter ikke er suppleret med en tilføjelse om, at den arving, hvis arv skal båndlægges, dog altid skal kunne forlange, at båndlæggelsen skal effektueres i overformynderiet. Når lovgivningen tillader en arvelader at træffe bestemmelse om båndlæggelse af tvangsarv, er dette efter mindretallets opfattelse et så alvorligt indgreb i arvingens formueområde, at det ville være et naturligt korrelat hertil, at arvingen havde ret til at foretrække det offentlige båndlæggelsesinstitut frem for den af arveladeren valgte bank eller sparekasse. Dette hensyn til ar-

vingen har arveloven imidlertid ikke taget, idet det efter den er testator, der vælger båndlæggelsesstedet. Testator står i så henseende frit og kan vælge overformynderiet, hvis han foretrækker dette. Denne adgang til at vælge overformynderiet vil man nu afskære ham fra, hvis overformynderiets område indskrænkes til umyndiges midler, og dette er efter mindretallets opfattelse uheldigt og udtryk for en utilstrækkelig vurdering af betydningen af at bevare et offentligt båndlæggelsesinstitut. Testators interesser på dette punkt er nemlig parallelle med arvingens, hvis tarv han jo skal varetage. Også testator vil derfor let komme ud for de samme overvejelser som ovenfor nævnt, når han - måske efter tøven og vanskelige drøftelser med arvingen — bestemmer sig til at båndlægge tvangsarv eller fri arv. Det vil da for begge parter kunne være både en betryggelse og et forsonende moment, at båndlæggelsen ialtfald kan ske i en institution uden privatøkonomiske forbindelser og med en århundredgammel erfaring vedrørende forvaltningen af båndlagte midler. Trangen til denne mulighed vil iøvrigt efter mindretallets opfattelse gøre sig stærkere gældende, jo flere og jo mindre forvaltningsafdelinger der autoriseres, idet muligheden for interessekonflikter mellem kapitalforvaltningen og pengeinstituttets øvrige virksomhed bliver større, jo mindre pengeinstituttet og dets opland er. Ved forvaltning af båndlagte aktier i lokale selskaber er faren for sådanne konflikter endda særdeles nærliggende og kan bringe arvingens interesser i risiko. Og tendensen i båndlæggelserne går jo i nutiden mere og mere i retning af at båndlægge aktieposter i større selskaber eller aktiemajoriteten i mindre selskaber fremfor at båndlægge mere neutrale værdiposter, såsom obligationer eller kontanter.

Når det endelig imod at bevare overformynderiet som båndlæggelsessted anføres s. 46, at bestyrelse af båndlagte midler og umyndiges midler i samme institution altid vil føre til fordele for de førstnævnte midler på de sidstnævntes bekostning, bemærker mindretallet heroverfor, at mindretallets plan jo vil gøre det muligt at yde de umyndige samme rente som på længste opsigelse i andre pengeinstitutter. Når dette er tilfældet, har argumentet - der i øvrigt måtte kunne anføres også imod tanken om at anbringe umyndiges og båndlagte midler i samme forvaltnings afdeling, se herom s. 39 -, efter mindretallets opfattelse ikke større betydning.

Derimod mener mindretallet gennem det ovenfor anførte at have påvist vægtige reale grunde til at bevare overformynderiet som båndlæggelsessted også for andre end umyndige personer.

Hvad angår spørgsmålet om den tilstrækkelige sikkerhed for overformynderiets fremtidige økonomi er det s. 36-37 opgjort, at statens overtagelse af de lavtforrentede obligationer i forbindelse med et direkte tilskud på 4½ mill. kr. vil muliggøre et årligt overskud på overformynderiets driftsregnskab på ca. **1 mill.** kr. Flertallet finder det dog tvivlsomt, om dette tal vil vise sig holdbart, og henviser i så henseende foruden til faren for stigninger i det almindelige lønniveau eller i renteniveauet til muligheden af, at den i saneringsplanen forudsatte personalereduktion ikke opnås i sit fulde omfang. Mindretallet tør ikke bestride realiteten i denne tvivl, men har med henblik på den fremtidige udvikling forsøgt en kalkule ud fra flertallets forudsætninger. Kalkulen forudsætter altså, at udvalgets saneringsplan ikke fører helt til de beregnede besparelser, og at udviklingen i løn- og renteniveauet viser sig at blive stigende.

For personalereduktionens vedkommende vil det erindres, at såvel udvalgets organisationsplan som en af foreningen af juridisk uddannede tjenestemænd i overformynderiet udarbejdet plan, se noten s. 30, anviser mulighed for en nedbringelse af antallet af medarbejdere til 61 personer. Nogen større risiko for, at dette ikke kan realiseres, skulle efter de således i resultatet samstemmende beregninger ikke kunne foreligge, hvis overformynderiets ledelse udstyres med de til gennemførelsen fornødne bemyndigelser. Planerne regner med, at overformynderiet gennem personalereduktionen og de i øvrigt planlagte omlægninger vil komme ned på en årlig lønudgift på kr. 1.775.000, og det er formentlig på dette punkt, der kan være en usikkerhed, idet de besparelser, som ventes af automationen, kan vise sig at være overvurderede, ligesom planerne rummer ringe margin bl. a. med hensyn til udgifter i anledning af sygdom blandt personalet, af hvilke mange er ældre, se nærmere skema **III.**

I mindretallets kalkule gås der herefter

ud fra, at udgiften viser sig kun at kunne nedbringes til 2 mill. kr. Med hensyn til lønniveauet regnes med lønstigninger i samme takt som i årene siden 1958, anslået til 6 pct. årlig stigning, og for indlånsrentens vedkommende forudsættes, at den påny i en kortere eller længere periode vil stige til 6 pet. p. a. for midler på længste opsigelse.

Mindretallet regner endvidere med, at der vil medgå ca. IV2 mill. kr. til dækning af underskud i tiden, indtil organisationsændringerne er iværksat, hvilket først kan ske, når Folketingets afgørelse foreligger. Dette beløb må tages af statstilskuddet.

Endelig gås der i kalkulen ud fra, at ledige midler kan anbringes til en gennemsnitlig direkte rente af 7 pct. p. a. (udlån af massemidler sker f. t. **til** 7 pct. p. a. og med 2 pct. stiftelsesprovision, og massens ældre pantebreve reguleres efterhånden efter rentesatsen 7 pct.).

Der **vil** på det således skildrede grundlag gennem et længere åremål kunne regnes med følgende årlige kumulative indtægtsforbedringer:

		Kr.
Ved nyanbringelse af afdragene på statsforskrivningen	ca.	13.600
Ved nyanbringelse af afdrag på massens ældre pantebreve og ved renteregu leringer af disse	—	41.400
Ved anbringelse af stigning i massemidlerne, ansat til 3 mill. kr. årlig	-	58.000
Årlig forbedring	ca.	113.000
På s. 36 er driftsoverskuddet ved realisation af overformynderens plan opgjort til	ca.	764.000
hvortil skal lægges renten af 3 mill. kr. af statstilskuddet	-	210.000
og indtægtsforbedringerne	-	113.000
	ca.	1.087.000
Heri skal, hvis indlånsrenten forhøjes til 6 pct., fragå	235.000	
og hvis lønudgifterne kun kommer ned på 2 mill. kr. yderligere	225.000 -	460.000
Virkeligt overskud i 1. regnskabsår	ca.	627.000

der henlægges til reserverne og anbringes i aktiver.

En tilsvarende beregning for 2. regnskabsår viser, at der til dækning af den forudsatte lønstigning på 6 pct. af løn- og pensionsudgifter, ansat til 2,6 mill, kr., eller ca. 156.000 kr., vil haves et beløb på 157.000 kr. til rådighed, nemlig 113.000 kr. fra de ovennævnte indtægsforbedringer og 44.000 kr. fra reservefondsrenterne. Overskudet bliver følgelig i 2. regnskabsår 628.000 kr., og reservefonden forøges til 1.255.000 kr.

En videreførelse af beregningerne efter samme retningslinie viser fortsat svagt stigende overskud og stigende reserver også i de følgende år.

Som det vil ses, giver mindretallets forslag mulighed for opsparing af ikke ubetydelige fremtidige reserver. Derimod rummer det, hvis det skal realiseres under de angivne forudsætninger, ingen større margin til tilbagebetaling af det beløb på 1772 mill, kr., som udgør statens udgifter vedrørende ordningen. Det må dog herved erindres, at et indlånsrenteniveau på 6 pct. p. a. næppe kan blive stedsevarende, at mulighederne for vækst i massekapitalen og dermed for indtægterne af denne er vurderet yderst forsigtigt og formentligt for lavt - de umyndiges kontante midler er trods den utilfredsstillende forrentning i de senere år vokset med 1,8 mill. kr. årlig, med en tidssvarende forrentning vil tilvæksten sandsynligvis langt overstige de ovenfor anslåede 3 mill. kr. -, og at afdragene på pantebreve fra nu af og indtil århundredskiftet vil frigøre stadig større beløb, der kan nyanbringes med stigende indtægter af provision og rente som resultat. Hertil kommer, at i alt fald pensionsudgifterne vil gå ned, efterhånden som ydelserne til det tidligere større personale afvikles. Det vil formentlig være rimeligt at tage spørgsmålet om tilbagebetaling op til overvejelse efter en prøvetid for nyordningen.

Det forslag, som mindretallet på grundlag af det foran anførte indstiller til at nyde fremme, kan herefter i hovedtræk resumeres således:

Idet overformynderiet bevarer sit hidtidige forretningsområde, gennemføres de i kap. II B omtalte foranstaltninger med undtagelse af ombytningen af overformynderiets aktier og en del af obligationerne til højere forrentede obligationer. Statskassen overtager overformynderiets 3½ og 4 pct. obligationer til pari kurs mod udstedelse af den s. 35 ff omtalte statsforskrivning med variabel rente og tilskyder derudover 4½ mill. kr. kontant. Overformynderiets indlånsrente tilpasses derefter til det almindelige renteniveau, og der gives efter en nærmere fastsat plan overformynderiets kontohavere fri adgang til køb af værdipapirer for indestående kontantmidler. Spørgsmålet om tilbagebetaling af de ovenfor nævnte 17½ mill. kr. eller en del af dette beløb tages op til overvejelse, f. eks. i året 1974/75. Forslaget forudsætter, at der tilvejebringes lovhjemmel for statens overtagelse af de lavt forrentede obligationer og for det yderligere tilskud, og at overformynderilovens § 7, stk. 8, ophæves.

Dette forslag skal anses som mindretallets principale forslag. Hvis det ikke kan fremmes, tiltræder mindretallet subsidiært tanken om en reduktion af overformynderiets forvaltningsområde til i det væsentlige kun at omfatte umyndiges midler og henholder sig herom til den af 3 medlemmer *(Kjeld Christensen, Grathe* og *Schlegel)* afgivne indstilling og begrundelse.

Kapitel VIL

Udkast til ny lov om overformynderiet.

A. Indledning.

Det i afsnit B gengivne lovudkast er udarbejdet på grundlag af lov nr. 254 af 27. maj 1950 om overformynderiet. På væsentlige punkter svarer udkastet til den gældende lov, men de ændringer i overformynderiets forvaltningsområde og virksomhed i øvrigt, som 3 af udvalgets medlemmer i det foregående har anbefalet, er — i det omfang, hvori de kræver lovændring — indarbejdet i lovteksten. Herudover indeholder udkastet en bestemmelse om oprettelse af et tilsynsråd for overformynderiet. Det er ovenfor i kapitel I omtalt, at hovedårsagerne til overformynderiets nuværende vanskeligheder må søges dels i den af overformynderiet under og umiddelbart efter sidste verdenskrig førte økonomiske politik, dels i en for stærk udbygning af administrationen, som til trods for senere gennemførte besparelser stadig er for dyr. For at forebygge, at overformynderiet pånv kommer i tilsvarende vanskeligheder, bør der efter udvalgets mening oprettes et sagkyndigt råd, der kan føre tilsyn med overformynderiets drift såvel i henseende til midlernes anbringelse som i henseende til organisation og forretningsgang. Udvalget vil finde det naturligt, at tilsynsrådet kommer til at bestå af en nationaløkonom med en vis videnskabelig baggrund, en person med praktisk erfaring i kapitalforvaltning — f. eks. et medlem af ledelsen af en bank eller en sparekasse — og en repræsentant for justitsministeriet, under hvilket ministerium overformynderiet hører. Det foreslås overladt til justitsministeriet at fastsætte de nærmere regler for tilsynsrådets virksomhed inden for de angivne rammer.

B. Lov om overformynderiet.

Kapitel 1.

Overformynderiets virkeområde m. v.

§ 1. Under overformynderiets bestyrelse hører:

1) Midler, tilhørende umyndige. Undtaget herfra er dog:
   a) beløb under en af justitsministeren fastsat grænse, medmindre der i forvejen bestyres midler under overformynderiet for den umyndige, eller beløbet må antages senere at ville blive bragt op over den fastsatte grænse,
   b) midler, der i henhold til en arveladers eller givers gyldige bestemmelse skal holdes uden for overformynderiet,
   c) midler, der er sikret ved tinglyst skifteekstrakt,
   d) faste ejendomme, løsøreeffekter, fordringer på naturalydelser og lignende,
   e) midler, hvis bestyrelse ikke er undergivet pupilautoriteternes tilsyn.
2) Midler, der i medfør af lovgivningen om borteblevne skal bestyres af overformynderiet.

Stk. 2. Justitsministeren kan henlægge bestyrelsen af andre midler til overformynderiet.

Stk. 3. Overformynderiet kan tillade, at midler, der ellers skulle udbetales, fordi kontohaveren er blevet myndig, efter dennes begæring kan forblive under dets bestyrelse på bestemt tid eller på opsigelse med et af overformynderiet fastsat varsel. Båndlagte midler kan forblive i overformynderiet, såfremt båndlæggelsen ophører senest ved kontohaverens fyldte 25. år, medmindre kontohaveren begærer dem overført til bestyrelse i en til et andet pengeinstitut knyttet forvaltningsafdeling, der af justitsministeren er godkendt til at bestyre båndlagt tvangsarv.

§ 2. Overformynderiet ledes af en overformynder, der skal opfylde betingelserne for at kunne udnævnes til dommer.

Stk. 2. Til at føre tilsyn med overformynderiets drift udnævner justitsministeren et tilsynsråd, bestående af en formand og to andre medlemmer. Justitsministeren fast-

sætter nærmere regler for tilsynsrådets virksomhed.

§ 3. Overformynderiets regnskaber underkastes samme revision som statens regnskaber. Det årlige regnskab skal offentliggøres.

§ 4. Overformynderiet har sin egen formue, der ikke må sammenblandes med statsformuen, og afholder selv sine driftsudgifter. Hvad der efter afholdelsen af driftsudgifterne bliver tilovers af overformynderiets indtægter, henlægges til formuen.

Stk. 2. De nærmere regler for anbringelsen af overformynderiets egen formue fastsættes af justitsministeren.

§ 5. De under overformynderiet hørende midler bestyres dels som en samlet masse, dels særskilt.

Kapitel 2.

Massebestyrelsen.

§ 6. Under massebestyrelsen hører alle rede penge, der indsættes i overformynderiet eller indkommer ved salg eller indfrielse af eller afdrag på de under overformynderiet hørende værdipapirer, medmindre de begæres anvendt til køb af værdipapirer i overensstemmelse med regler, der fastsættes af justitsministeren.

Stk. 2. Midlerne anbringes af overformynderiet i overensstemmelse med reglerne om anbringelse af umyndiges midler m. v. Indtil 10 pct. af midlerne kan dog anbringes på anden af justitsministeren godkendt måde.

Stk. 3. Midler, som ikke straks kan udlånes eller anbringes i værdipapirer, skal foreløbig indsættes til forrentning i bank eller sparekasse.

§ 7. Justitsministeren udnævner for København og for hver amtsrådskreds et låneudvalg, bestående af to medlemmer, samt suppleanter for disse.

Stk. 2. Overformynderiet indhenter erklæring fra låneudvalget, forinden der meddeles tilsagn om udlån mod pant i fast ejendom. Erklæring skal ligeledes indhentes, forinden der meddeles samtykke til, at dele af det stillede pant undtages fra behæftelsen, eller til forhøjelse af foranstående lån, medmindre ændringen er af uvæsentlig betydning for pantesikkerheden. Overformynderiet kan i øvrigt forelægge udvalget enhver sag angående lån mod pant i fast ejendom.

§ 8. Tab ved massebestyrelsen dækkes af overformynderiets formue. Er denne ikke tilstrækkelig, dækkes det manglende beløb foreløbig af statskassen.

§ 9. Størrelsen af den rente, der ydes af de under massebestyrelsen inddragne midler, fastsættes af justitsministeren eller af overformynderiet inden for de af justitsministeren angivne grænser. Renten kan fastsattes forskelligt under hensyn til arten af de bestyrede midler og til de vilkår, der gælder for adgangen til at kræve midlerne unddraget massebestyrelsen.

Kapitel 3.

Særskilt bestyrelse.

§ 10. Særskilt bestyres alle værdipapirer, der indsættes i overformynderiet, eller som indkøbes af overformynderiet for en kontohaveis regning.

§ 11. Tab ved særskilt bestyrelse dækkes af overformynderiets formue, hvis tabet skyldes fejl eller forsømmelse fra overformynderiets side.

§ 12. Anmodninger om forandring af sikkerheden for eller af forpligtelsen ifølge særskilt bestyrede værdipapirer, derunder anmodninger om gældsovertagelse, afgøres af overformynderiet efter indhentet erklæring fra kontohaveren. Imod kontohaverens ønske kan anmodningen dog ikke im ødekommes. Om sådanne anmodninger kan overformynderiet indhente erklæring fra vedkommende låneudvalg.

§ 13. Ved særskilt bestyrede værdipapirer træder overformynderiets underskrift i stedet for kreditors eller ejers ved enhver disposition over papiret.

Kapitel 4.

Almindelige bestemmelser.

§ 14. Af de under overformynderiet bestyrede midler svares et administrationsgebyr efter nærmere af justitsministeren fastsatte regler.

Stk. 2. Justitsministeren kan endvidere fastsætte regler om gebyrer til overformynderiet for udskrifter, ekspeditioner vedrørende værdipapirer og lignende.

§ 15. Påtegninger på pantebreve i fast ejendom, hvorved disse helt eller delvis udlægges eller transporteres til en kontohaver i overformynderiet, skal tinglyses. Tinglysning sker uden afgift til det offentlige.

Kapitel 5.

Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser.

§ 16. Denne lov træder i kraft den

Stk. 2. Fra lovens ikrafttræden ophæves lov nr. 254 af 27. maj 1950 om overformynderiet.

Stk. 3. Forslag om revision af denne lov forelægges folketinget i folketingsåret 1974-75.

§ 17. Midler, der hidtil har været bestyret i overformynderiet, men som ikke omfattes af bestemmelserne i § 1, overføres inden den 1. april 1968 til bestyrelse i en til et andet pengeinstitut knyttet forvaltningsafdeling, der af justitsministeren er godkendt til at bestyre båndlagt tvangsarv. Nærmere regler om overførelsen fastsættes af justitsministeren, der endvidere om fornødent kan forlænge den foran angivne frist.

Stk. 2. Midler, om hvilke det gyldigt er bestemt, at de skal anbringes i overformynderiet, men som ikke er omfattet af bestemmelserne i § 1, og som endnu ikke er modtaget i overformynderiet, indsættes i stedet i en af de i stk. 1 nævnte forvaltningsafdelinger.

§ 18. Uanset reglen i § 3 skal overformynderiets regnskaber som hidtil undergives særlig revision, indtil den i § 17, stk. 1, omhandlede overførelse af midler til andre pengeinstitutter er afsluttet.

§ 19. Når den i § 17, stk. 1, omhandlede overførelse af midler til andre pengeinstitutter er afsluttet, foretages der en opgørelse af overformynderiets nettoformue. Aktiverne ansættes herved til værdien på opgørelsesdagen, beholdningen af aktier dog højst til den pris, hvortil de pågældende aktier er indkøbt. Såfremt formuen ikke andrager mindst 1.000.000 kr., tilskyder staten det beløb, som er fornødent for at bringe den op på denne størrelse. Tilskuddet tilbagebetales af overformynderiets eventuelle overskud, dog højst med 1.000.000 kr.

§ 20. Et år efter udløbet af den i § 17, stk. 1, nævnte frist overtager staten udgifterne til pension, ventepenge og pensionslignende understøttelser til personer, der på dette tidspunkt er fratrådt deres stilling i overformynderiet.

Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser.

TÜ§1.

Jfr. den gældende lovs § 1.

De forskelle af reel karakter, der består mellem lovudkastets § 1 og den gældende lovs § 1, skyldes i det store og hele forslaget om, at overformynderiet reduceres til en institution, der forvalter umyndiges midler og midler tilhørende borteblevne og fraværende personer m. v., men ikke båndlagte midler eller legatmidler.

Reglen i stk. 1 omfatter også umyndiges båndlagte midler, som altså fortsat skal bestyres i overformynderiet, medmindre arvelader eller giver gyldigt har bestemt, at de skal anbringes andetsteds. Dette kan for så vidt angår arv kun gyldigt bestemmes om friarv, men ikke om tvangsarv, jfr. herved reglen i arvelovens § 61, stk. 1, 2. punktum, hvorefter båndlæggelse af en arvings tvangsarv for tiden, indtil arvingen bliver myndig, kun kan ske i overformynderiet. Indskrænkningen af overformynderiets forvaltningsområde nødvendiggør i øvrigt en ændring af arvelovens § 61, stk. 1, der vil kunne formuleres således: „Tvangsarv kan kun båndlægges i en til et pengeinstitut knyttet forvaltningsafdeling, der af justitsministeren er godkendt

hertil. For tiden indtil en arving bliver myndig, kan båndlæggelse af arvingens tvangsarv dog kun ske i overformynderiet." Det er derimod næppe nødvendigt at ændre arvelovens § 64.

Efter den ved lov nr. 412 af 18. december 1963 skete ændring af skifteloven kan en umyndig arvings arvelod ikke sikres ved tinglyst skifteekstrakt, hvis arveladeren er afgået ved døden efter ændringslovens ikrafttræden den 1. april 1964. Derimod kan arv efter personer, der er afgået ved døden før dette tidspunkt, fortsat være sikret ved tinglyst skifteekstrakt. Bestemmelsen i den gældende lovs § 1, stk. 1, nr. 1 c, er derfor bibeholdt i udkastet.

Den ændrede formulering af bestemmelsen i stk. 1, nr. 2, tilsigter ingen realitetsændring, men skyldes, at det efter udvalgets opfattelse er rettest ikke at anvende det ubestemte udtryk „fraværende" i lovteksten. I det omfang, hvori der uden for det område, som dækkes af udkastets ordlyd, vil være behov for at henlægge bestyrelsen af midler, der tilhører fraværende, til overformynderiet, vil bestemmelse herom kunne træffes af justitsministeren i medfør af stk. 2.

Med hjemmel i stk. 2 vil det endvidere kunne bestemmes, at de foran i kapitel III, afsnit 5, under b og d nævnte midler fortsat kan bestyres i overformynderiet.

Bestemmelsen i den gældende lovs § 1, stk. 3, 2. pkt., hvorefter midler, der er forblevet i overformynderiet, efter at kontohaveren er blevet myndig, kan tillades udbetalt før udløbet af den fastsatte frist, er efter udvalgets opfattelse overflødig og er derfor ikke medtaget i udkastet.

Det forekommer ikke sjældent, at en båndlæggelse ifølge arveladerens eller giverens bestemmelse skal ophøre, når arvingen eller gavemodtageren har nået en vis alder. Da det ville være upraktisk, om en båndlagt kapital skulle overgå til bestyrelse i et privat pengeinstitut for et ganske kort tidsrum, indeholder stk. 3, 2. pkt., hjemmel til, at kapitalen kan forblive i overformynderiet, hvis båndlæggelsen ophører senest ved kontohaverens fyldte 25. år, og han ikke begærer den overført til bestyrelse i et til et andet pengeinstitut knyttet forvaltningsafdeling, der af justitsministeren er godkendt til at bestyre båndlagt tvangsarv.

Til § 2.

Betingelserne for at kunne udnævnes til dommer er angivet i retsplejelovens § 42, stk. 3.

Angående tilsynsrådet henvises til bemærkningerne oven for under A. Det bør i de af justitsministeren udfærdigede regler nærmere fastsættes, hvilke spørgsmål der skal forelægges tilsynsrådet, ligesom det bør pålægges rådet dels at afgive årlige indberetninger til justitsministeriet, dels at afgive særskilt indberetning i tilfælde af væsentlige uoverensstemmelser mellem rådet og overformynderen vedrørende driften af overformynderiet.

TÜ § 3, jfr. § 18.

Jfr. den gældende lovs § 3.

Efter den gældende lov er overformynderiets regnskab undergivet særlig revision. Det er udvalgets opfattelse, at overformynderiet, hvis det opretholdes i reduceret skikkelse, i fremtiden på samme måde som andre statslige institutioner bør være undergivet revision af revisionsdepartementerne. Dog bør den interne revision, d. v. s. den daglige sammenholden af posteringer med bilag og effekter, den øvrige revision af beholdningerne m.v. og kontrollen med terminsforsendelserne, helt eller delvis bestrides af en 1 overformynderiet ansat „daglig revisor". Af praktiske grunde foreslås ændringen af revisionsordningen først iværksat, efter at reduktionen af overformynderiets forvaltningsområde har fundet sted.

Til § 4.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 2. En begrænsning i reglen om, at overskud henlægges til formuen, følger af bestemmelsen i § 19, 4. punktum, jfr. også bemærkningerne til denne bestemmelse.

Til § 5.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 5.

Til § 6.

Bestemmelsen i stk. 1 om, hvilke midler der hører under massebestyrelse, svarer til den gældende lovs § 6, stk. 1, idet dog den tilføjede sætning: „medmindre de begæres anvendt til køb af værdipapirer i overensstemmelse med regler, der fastsættes af justitsministeren", indeholder en forudsætning om, at kontohaverne i fremtiden har fri adgang til at købe værdipapirer for deres i overformynderiet indestående kontantmidler.

Reglen i stk. 2 adskiller sig fra den gældende lovs § 6, stk. 2, derved, at der åbnes adgang til at anbringe indtil 10 pct. af massemidlerne på anden måde end efter de almindelige regler om anbringelse af umyndiges midler. Man har herved navnlig tænkt på anbringelse i aktier, der opfylder betingelserne for at kunne tjene som investeringsobjekter for myndiges båndlagte midler og legatmidler, jfr. § 7 i udkastet til lov om anbringelse af umyndiges midler m. v.

Medens det efter den gældende lovs § 6, stk. 3, er justitsministeren, der afgør, i hvilke pengeinstitutter de i denne bestemmelse omhandlede midler skal anbringes, overlader udkastet denne afgørelse til overformynderiet.

Til § 7.

De i den gældende lovs § 7 omhandlede lånebestyrelser består af 3 medlemmer, hvoraf formanden vælges af justitsministeren, medens de 2 øvrige vælges af de kommunale og amtskommunale myndigheder (stk. 2 og 3).

Følgende spørgsmål afgøres af overformynderiet og vedkommende lånebestyrelse i forening:

1) Anbringelse af midlerne ved udlån mod pant i faste ejendomme (stk. 1).
2) Meddelelse af samtykke til, at enkelte dele af et stillet pant undtages fra behæftelse (stk. 7).
3) Meddelelse af tilladelse til forhøjelse af lån, der i prioritetsrækken står foran et af overformynderiet ydet lån (stk. 7).

På egen hånd kan overformynderiet tillade, at mindre parceller, hvis indflydelse på pantesikkerheden er af uvæsentlig betydning, udgår af pantet, samt tillade uvæsentlige forhøjelser af foranstående lån. Endvidere fastsætter overformynderiet på egen hånd størrelsen af den rente, der skal svares af lånene (stk. 6). Overformynderiet kan endelig afgøre spørgsmål om nye ejeres overtagelse af lån, idet det dog udtrykkelig er udtalt, at sådanne spørgsmål kan forelægges vedkommende lånebestyrelse til udtalelse (stk. 7).

Lånebestyrelsernes virksomhed har ikke noget stort omfang. Det er over for udvalget oplyst, at der årlig indhentes erklæring fra lånebestyrelserne i 20-30 sager om nye lån og i 30-50 andre sager. Navnlig under hensyn hertil har udvalget overvejet, om lånebestyrelserne vil kunne undværes. Den erklæring, overformynderiet indhenter fra vedkommende lånebestyrelse, er imidlertid et værdifuldt supplement til den vurdering, der foretages i henhold til loven af 19. marts 1869 (og som nedenfor i kapitel VIII foreslås henlagt til kreditforeningernes vurderingsmænd). Den er udtryk for et som regel på lokalkendskab baseret almindeligt økonomisk skøn og lægger herved vægt på flere forhold •—• i særdeleshed lånsøgerens personlige kreditværdighed —, som ikke indgår i den egentlige vurdering. Udvalget er derfor af den opfattelse, at det ikke vil være rigtigt at afskaffe lånebestyrelserne. Derimod vil den gældende ordning uden vanskelighed kunne forenkles betydeligt. Den i udkastet foreslåede ordning går ud på, *at* afgørelsen af samtlige ovennævnte spørgsmål overlades til overformynderiet alene, *at* der skal indhentes erklæring fra lånebestyrelsen i de tilfælde, hvor den efter den gældende ordning er medbestemmende, men *at* overformynderiet bortset herfra selv afgør, om det ønsker at forelægge en sag for lånebestyrelsen. Som følge af begrænsningen af lånebestyrelsernes kompetence foreslås de fremtidig betegnet som „låneudvalg". Endvidere foreslår man, at låneudvalgene kun skal bestå af 2 medlemmer, der begge udnævnes af justitsministeren.

Den gældende lovs § 7, stk. 8, indeholder en bestemmelse om, at overformynderiet kan beregne sig en provision på højst 2 pct. af den sum, for hvilken der udstedes pantebrev. Om grunden til, at denne bestemmelse ikke er medtaget i lovudkastet, henvises til bemærkningerne foran s. 26.

Til § 8.

Bestemmelsens indhold svarer til den gældende lovs § 8.

Til § 9.

Reglen svarer til den gældende lovs § 9, dog med den forskel, at overformynderiets indlånsrente kan fastsættes forskelligt også under hensyn til de vilkår, der gælder for adgangen til at kræve midlerne unddraget massebestyrelsen. Denne formulering er valgt, fordi hovedparten af de midler, der efter udvalgets forslag skal være anbragt i overformynderiet, først kan forlanges udbetalt, når kontohaveren bliver myndig, og anbringelse på opsigelse derfor normalt alene vil have den virkning, at midlerne kun med det aftalte varsel kan kræves anvendt til køb af værdipapirer.

Udvalget forudsætter, at overformynderiets indlånsrente så vidt muligt holdes på linje med de private pengeinstitutters.

TÜ §§ 10-13.

Ændringerne i forhold til den gældende lovs §§ 10-13 er alene af sproglig karakter.

TÜ § 14.

Ifølge den gældende lovs § 14 kan administrationsgebyret højst andrage 2 pct. af udbyttet, når kapitalen tilhører en umyndig, og i øvrigt højst 4 pct. af udbyttet. Dog kan der fastsættes et minimumsgebyr på højst 1 kr. halvårligt af hver konto.

Udvalget foreslår som nævnt foran s. 57 gebyrerne fastsat til 3 pct. af udbyttet af kontantkapitaler og 4 pct. af udbyttet af værdipapirer. Man finder det midlertid mest praktisk og uden betænkelighed, at ændring af gebyrerne kan ske ved administrativ foranstaltning.

Bestemmelsen i stk. 2 svarer til den gældende ovs § 18.

Tu § 15.

Bestemmelserne i udkastets § 15 svarer til den gældende lovs § 16.

Bestemmelsen i den gældende lovs § 15 om kapitaludbetaling gennem vedkommende skifteret foreslås ophævet som overflødig. Bestemmelsen i lovens § 17 om værgens forpligtelser foreslås udeladt, da værgebekendtgørelsens § 22 med hjemmel i myndighedslovens § 52 indeholder ganske tilsvarende instruktioner til værgen.

Til § 16.

På grund af de usikkerhedsmomenter, der knytter sig til skønnet over, om det reducerede overformynderi vil kunne hvile i sig selv, foreslås det, at loven skal forelægges folketinget til revision i folketingsåret 1974-75, således at der til den tid kan tages endelig stilling til, om overformynderiet skal opretholdes eller nedlægges.

Tu § 17.

Ved denne paragraf tilvejebringes der hjemmel til at overføre de hidtil af overformynderiet bestyrede båndlagte midler og legatmidler til bestyrelse i private forvaltningsafdelinger, der af justitsministeriet i medfør af den nye arvelovs § 61 er godkendt til at bestyre båndlagt tvangsarv. At der grundlovsmæssigt intet er til hinder for, at overformynderiet kan vise disse midler fra sig, er påvist ovenfor s. 44 f.

Det foreslås overladt til justitsministeren at fastsætte de nærmere regler for midlernes overførelse til de private pengeinstitutter. Udvalget forudsætter, at kontohaverne, såfremt båndlæggelsesdispositionen ikke hindrer dem deri, får adgang til selv at bestemme, i hvilken af de godkendte forvaltningsafdelinger deres midler skal anbringes.

Udvalget anslår, at overformynderiets afgivelse af de ca. 12.000 kapitaler, som det drejer sig om, vil kræve ca. 3 år. Da det for de kontohavere, hvis kapitaler helt eller delvis består af kontante midler, vil være en fordel, at deres midler overføres til private pengeinstitutter så snart som muligt, har man drøftet, om overformynderiet for at undgå ulige behandling af kontohaverne skulle give samme vilkår med hensyn til forrentning og købeadgang som de private pengeinstitutter allerede fra det tidspunkt, da overførelsen af kapitaler påbegyndes. Efter udvalgets opfattelse er der dog ikke tilstrækkelig grund hertil. Derimod bør der udfærdiges faste regler for, i hvilken rækkefølge kapitalerne skal overføres.

Til § 18.

Der henvises til bemærkningerne til § 3.

Tu § 19.

Ifølge denne bestemmelse skal staten, når de båndlagte midler m. v. er overført til andre pengeinstitutter, yde overformynderiet en forstrækning af en sådan størrelse, at dets formue kommer op på 1 mill. kr. Om den sandsynlige størrelse af forstrækningen henvises til det s. 62 ff anførte. Ved opgørelsen af overformynderiets formue foreslås aktivern ss værdi på opgørelsestidspunktet lagt til grund, dog at aktierne på grund af den særlige risiko for værdisvingninger, de er undergivet, højst skal ansættes til den pris, hvortil de er indkøbt.

Som omtalt s. 66 vil det efter udvalgets opfattelse ikke være rimeligt at pålægge overformynderiet at tilbagebetale den modtagne forstrækning i dens helhed. Ifølge udkastet er tilbagebetalingspligten begrænset til 1.000.000 kr. Hvis udviklingen på pengemarkedet i de kommende år bliver gunstig for overformynderiet, kan der muligt være grund til at forhøje dette beløb. Hertil kan der imidlertid tages ätilling, når forslag om revision af loven forelæggesi folketinget i 1974/75, jfr. § 16, stk. 3.

Til § 20.

Denne bestemmelse går ud på, at overformynderiets pensionsudgifter skal deles, således at overformynderiet selv afholder udgifterne til pensionering af det personale, der afskediges senere end et år efter, at afgivelsen af de båndlagte kapitaler m.v. er tilendebragt, medens de pensioner, der allerede er aktuelle, eller som bliver det inden det nævnte tidspunkt, udredes af staten. Udvalget finder denne ordning mest praktisk, hvorved bemærkes, at en forpligtelse for overformynderiet til at udrede også de pensionsudgifter, der efter udkastet skal overtages af staten, ville nødvendiggøre en forhøjelse af den i § 19 omhandlede forstrækning med et til disse ydelsers kapitaliserede værdi svarende beløb.

Kapitel VIII.

Udkast til lov om anbringelse af umyndiges midler m. v.

A. Indledning.

Udvalget er ved sit kommissorium bemyndiget til foruden de foran omhandlede spørgsmål om overformynderiets økonomi og opgaver i sine overvejelser at inddrage andre spørgsmål vedrørende anbringelsen og bestyrelsen af midler tilhørende umyndige, båndlagte midler, legatmidler og lignende. I henhold til denne bemyndigelse har udvalget udarbejdet udkast til en lov om anbringelse af umyndiges midler m. v.

Den gældende lov af 19. marts 1869 om udlån i faste ejendomme af umyndiges og andre under offentligt tilsyn stående midler kommer til anvendelse på udlån af overformynderiets massemidler, på udlån af en række stifteisers, legaters og successorfonds midler samt på de sjældent forekommende udlån af umyndiges særskilt bestyrede midler. Loven går i hovedtræk ud på, at der henholdsvis i København, i hver købstad og i hver amtsrådskreds af de kommunale råd skal vælges et antal vurderingsmænd, der skal have til opgave at vurdere sådanne ejendomme, hvori de af loven omfattede midler ønskes anbragt, og at udlån kun må finde sted således, at midlerne får panteret inden for halvdelen af vurderingssummen; der er efter loven kun adgang til at dispensere fra denne lånegrænse, når der tilstås myndige kapitalejere lån af deres egne båndlagte midler. Loven giver i øvrigt meget detaljerede regler om vurderingsmændenes virksomhed og den fremgangsmåde, der i øvrigt skal følges, når en vurdering ønskes foretaget.

Bestemmelserne i loven af 19. marts 1869 må i flere henseender anses for utidssvarende. Lovteknisk er det utilfredsstillende, at loven alene indeholder regler om udlån af de omhandlede midler i fast ejendom, medens hjemmelen til anbringelse i værdipapirer —• der i nutiden spiller en større rolle — må søges dels i specielle love (om kreditforeninger, kreditkasser, Fiskeribanken o. s. v.), dels i den i henhold til 1869-lovens § 13 udstedte anordning af 11. februar 1928. I denne forbindelse kan der være grund til at overveje, om man bør opretholde et særligt vurderingsapparat med henblik på det meget beskedne antal tilfælde, hvori umyndiges og lignende midler udlånes direkte i fast ejendom. Dernæst er det i hvert fald fra et formelt juridisk synspunkt ejendommeligt, at loven, uanset at den efter sin ordlyd også omfatter udlån af båndlagte midler tilhørende myndige personer, på dette område i en årrække har været erstattet af regler, som er fastsat i medfør af en anden lovs bestemmelser, nemlig § 3, nr. 2, litra b, i loven af 26. maj 1868 angående forvaltningen af umyndiges midler, hvis §§ 1-9 og 14 endog er ophørt at gælde fra 1. juli 1950, jfr. § 19 i lov nr. 254 af 27. maj 1950 om overformynderiet. Endelig kan det anføres, at lovens regler dels er for omstændelige, dels ikke skaber sikkerhed for, at der altid finder en virkelig sagkyndig vurdering sted, hvilket har medført, at overformynderiet ved sine udlån ikke bygger på den i henhold til 1869-loven foretagne vurdering alene, men tillige tager hensyn til andre vurderinger, først og fremmest vurderingen til ejendomsværdi.

De mangler, som den nuværende retstilstand således frembyder, er søgt afhjulpet i det nedenfor under B gengivne lovudkast. Dette udkast er opbygget således:

§§ 1-6 omfatter direkte kun umyndiges midler. § 1 indeholder de almindelige regler om anbringelse af sådanne midler. §§ 2 og 3 indeholder regler om udlån mod pant i fast ejendom. Ved §§ 4 og 5 gøres der visse undtagelser fra lovens bestemmelser for så vidt angår midler, der hidrører fra arv eller gave, og ved § 6 bemyndiges justitsministeren til at dispensere fra lovens bestemmelser, når særlige omstændigheder taler derfor. Ved § 7 gøres de foregående bestemmelser med en nærmere angivet undtagelse tillige anven-

deli ge på andre midler, som er undergivet offentlig bestyrelse eller offentligt tilsyn, idet justitsministeriet dog samtidig bemyndiges til at godkende andre anbringelsesmåder for disse midlers vedkommende. § 8 indeholder ikrafttrædelses- og ophævelsesbestemmelser.

li. Lov om anbringeiso af umyndiges midler m. v.

§ 1. Umyndiges midler må med de af §§ 5-7 følgende undtagelser kun anbringes

a) som kontant indskud i overformynderiet i overensstemmelse med de herom gældende regler eller som kontant beholdning hos værgen i overensstemmelse med de af justitsministeren i medfør af myndighedsloven fastsatte bestemmelser,
b) i obligationer, udstedt eller garanteret af den danske stat,
c) i obligationer, udstedt eller garanteret af danske kommuner,
d) i obligationer, udstedt af danske kreditforeninger og kreditkasser,
e) som udlån mod tinglyst panteret i fast ejendom i overensstemmelse med bestemmelserne i §§ 2 og 3,
f) i værdipapirer, der giver en lige så betryggende sikkerhed for midlernes bevaring som anbringelse efter reglerne i litra b-e.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter de nærmere vilkår og regler for midlernes anbringelse i de i stk. 1, litra b-d og f nævnte aktiver.

§ 2. Forinden umyndiges midler udlånes mod pant i fast ejendom, skal der foretages en vurdering af ejendommens værdi i handel og vandel. Nærmere regler om vurderingens foretagelse fastsættes af justitsministeren.

Stk. 2. Lånet må sammenlagt med foranstående prioriteter ikke overstige halvdelen af det beløb, hvortil ejendommen er vurderet i medfør af stk. 1. Ved landbrugsejendomme ses herved bort fra værdien af besætning og inventar. Der kan endvidere kun ydes lån inden for 70 pot. af den til brug ved beskatningen ansatte ejendomsværdi.

Stk. 3. Justitsministeren kan bestemme, at visse arter af faste ejendomme ikke kan tjene som sikkerhed for udlån af umyndiges midler, eller at udlån mod pant i sådanne ejendomme kun kan finde sted på særlige vilkår.

§ 3. Udlån af umyndiges midler mod sekur.dær panteret i fast ejendom må kun ske, såfremt de foranstående prioriteter er lån, ydet af overformynderiet, andre institutioner, der ifølge statsanerkendte regler giver lån i fast ejendom efter reglerne om umyr.diges midler, kreditforeninger, kreditkasser, hypotekforeninger eller sparekasser.

Stk. 2. Ved beregningen af, hvilke lån der kan ydes inden for de i § 2, stk. 2, fastsatte lånegrænser, betragtes afgiftspligtig grundstigning som en foranstående prioritet.

Stk. 3. Ved udlån af umyndiges midler må der ikke indrømmes længere uopsigelighed fra kreditors side end 10 år, og for mindreåriges midler ikke ud over kreditors 21. år.

§ 4. Lovens bestemmelser er ikke til hinder for, at midler, som tilfalder en umyndig ved arv, bevares i den form, hvori de udlægges på skiftet.

§ ii. På midler, som en umyndig har modtaget ved gave, finder lovens bestemmelser kun anvendelse i det omfang, hvori der ikke af giveren er truffet anden bestemmelse. På arv, som ikke er tvangsarv, finder lovens bestemmelser ikke anvendelse, når arveladeren ved testamente har truffet anden bestemmelse.

§ 6. Når særlige omstændigheder taler derfor, kan justitsministeren tillade, at en umyndigs midler anbringes på anden måde end bestemt i denne lov.

§ 7. De i §§ 1-6 indeholdte bestemmelser om umyndiges midler finder — bortset fra § 3, stk. 3 — tilsvarende anvendelse på andre midler, der er undergivet offentlig bestyrelse eller offentligt tilsyn, herunder båndlagte midler, selv om ejeren er myndig. Justitsministeren kan dog fastsætte bestemmelser, hvorved sådanne midler tillades anbragt på ander. måde.

§ 8. Loven træder i kraft den

Stk. 2. Lov af 19. marts 1869 om udlån i faste ejendomme af umyndiges og andre under offentligt tilsyn stående midler m. m. ophæves.

Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser.

Til § 1.

De gældende regler om anbringelse af umyndiges og lignende midler findes i anordning nr. 30 af 11. februar 1928, således som denne er ændret ved anordningerne nr. 231 af 3. juli 1937, nr. 473 af 19. november 1941, nr. 352 af 13. august 1942, nr. 289 af 12. juni 1948 og nr. 186 af 12. maj 1962. Reglerne er i øvrigt gentaget i § 11 i værgebekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 64 af 12. marts 1930 angående værgens beføjelser og pligter som ændret ved bekendtgørelse nr. 251 af 9. juli 1938 og bekendtgørelse nr. 317 af 23. december 1957).

Efter udvalgets opfattelse bør de vigtigste af de arter af værdipapirer, der anses for tilstrækkelig sikre til at kunne tjene som anbringelsesobjekter for de heromhandlede midler, opregnes i selve loven, således at det alene overlades administrationen at godkende andre anbringelsesmåder, der skønnes lige så betryggende som de i loven angivne, og at fastsætte de nærmere vilkår for anbringelse i de enkelte — ved loven eller i henhold til loven — godkendte kategorier af aktiver.

ad a. Ifølge denne bestemmelse kan umyndiges midler som hidtil anbringes som kontant indskud i overformynderiet eller inden for de af justitsministeren fastsatte grænser foreligge som kontant beholdning under værgens bestyrelse, jfr. værgebekendtgørelsens § 7. Efter udvalgets opfattelse bør det i værgebekendtgørelsens § 11 nævnte beløb på 1.000 kr., som, når det henhører under værgens bestyrelse, kan anbringes i bank eller sparekasse i stedet for i værdipapirer, forhøjes til 2.000 kr.

ad b. Anordningen af 11. februar 1928 giver adgang til at anbringe umyndiges midler m. v. i danske statsobligationer, der enten kan noteres på navn eller indskrives i finansministeriets indskrivningsbøger, for så vidt obligationerne erhverves til en pris, der hverken overstiger deres pålydende beløb eller, hvis de står under pari, den på indkøbstiden på Københavns Børs noterede kurs for sådanne effekter. Anbringelse i statsobligationer bør efter udvalgets opfattelse fortsat alene kunne ske, når de nævnte betingelser er opfyldt, men man finder det mest hensigtsmæssigt, at betingelserne optages i den bekendtgørelse, der vil blive udstedt af justitsministeren med hjemmel i stk. 2.

ad c. Ved § 68 i lov nr. 147 af 13. maj 1959 om forsikringsvirksomhed og § 14 i lovbekendtgørelse nr. 163 af 26. maj 1959 om tilsyn med pensionskasser er danske kommuneobligationer godkendt som anbringelsesobjekt for midler tilhørende henholdsvis livsforsikringsselskaber og pensionskasser. Udvalget foreslår, at der ligeledes gives adgang til at anbringe umyndiges midler m. v. i sådanne obligationer.

ad d. Ifølge anordningen af 11. februar 1928 kan anbringelse i kreditforeningsobligationer ligesom i statsobligationer kun ske under forudsætning af, at obligationerne erhverves til en pris, der hverken overstiger deres pålydende beløb eller, hvis de står under pari, den på indkøbstiden på Københavns Børs noterede kurs på sådanne effekter. Denne regel bør efter udvalgets opfattelse gentages i den bekendtgørelse, der udstedes i medfør af stk. 2.

ad e. Der henvises til bemærkningerne til §§ 2 og 3.

ad f. Anordningen af 11. februar 1928 nævner i § 1 en række andre værdipapirer, hvori umyndiges midler m. v. kan anbringes: bankhæftelsesobligationer, Tiendebank- og Hypotekbankobligationer, Nationalbank- og Fiskeribankobligationer, de af Den danske Landsmandsbank, Hypotek- og Vekselbank, i henhold til lov nr. 55 af 25. marts 1872 udstedte hypotekobligationer samt de af statsboligfonden i henhold til lov nr. 551 af 23. december 1922 gennem Hypotekbanken udstedte kasseobligationer.*) Ved den bekendtgørelse, der udstedes i medfør af stk. 2, bør det efter udvalgets mening fastsættes, at de her nævnte obligationer er omfattet af litra f.

Til § 2.

ad stk 1. Udvalget har overvejet,om det vil være forsvarligt at anbringe umyndiges og lignende midler i fast ejendom alene på grundlag af den skattemæssige vurdering til ejendomsværdi. Man er imidlertid nået til det resultat, at det ikke vil

*) De sidstnævnte obligationer er alle iiidlost bortset fra 2 hollandske lån, der løber indtil 1968.

være rigtigt udelukkende at bygge på en sådan for andre formåls skyld foretaget vurdering, som i øvrigt kan være indtil 4 år gammel; to gange i de senere år er vurderingsperioden endog blevet forlænget til 5 år. Hertil kommer, at en udførlig beskrivelse af ejendommen og dens vedligeholdelsestilstand er af stor betydning ved långivningen.

Selv om en særlig vurdering således må anses for nødvendig, vil der efter udvalgets opfattelse kunne gennemføres en betydelig forenkling af vurderingssystemet. Med hensyn til antallet af vurderinger i henhold til 1869-loven er det oplyst for udvalget, at der for tiden årlig foretages ca. 25 vurderinger med henblik på optagelse af lån i overformynderiet og 35-45 vurderinger, der tjener andre formål, herunder antagelig også andre end de s. 78 nævnte. Under hensyn til det meget begrænsede antal vurderinger finder udvalget ikke, at der er grund til at opretholde en særlig stab af vurderingsmænd. I stedet foreslås vurderingerne udført af kreditforeningernes vurderingsmænd. Som det fremgår af bilag 7 og 8, har Kreditforeningernes stående Fællesudvalg kunnet tiltraide dette forslag. Da der selvsagt ikke kan være tale om at pålægge kreditforeningernes vurderingsmænd en pligt til at foretage de heromhandlede vurderinger, bør der samtidig være adgang til, hvis det viser sig nødvendigt, ved henvendelse til en offentlig myndighed, f. eks. vedkommende amtmand, at få en vurderingsmand beskikket til at vurdere en bestemt ejendom.

Udvalget finder det mest hensigtsmæssigt, at reglerne om vurderingens foretagelse — herunder om, af hvem den skal foretages — udfærdiges af justitsministeren. Den fornødne bemyndigelse hertil er optaget i lovudkastet.

ad stk. 2. Ifølge den gældende lovs § 12 må der af umyndiges midler ikke udlånes mere end halvdelen af vurderingssummen. Denne regel er gentaget i udkastet, dog med den ændring, at der for landbrugsejendommes vedkommende skal bortses fra den ansatte værdi af besætning og inventar. Udvalget er opmærksomt på, at den foreslåede ændring ikke harmonerer med den ændring af kreditforeningsloven, der skete ved lov nr. 103 af 2. april 1957, og som netop gik ud på at ophæve den indtil da gældende lånegrænse for besætning og inventar på 10 pct. af jordens og bygningernes værdi (jfr. Folketingstidende 1956-57, tillæg A, sp. 1304). Man finder imidlertid, at det til en landbrugsejendom hørende løsøre ikke bør kunne danne basis for lån af umyndiges midler. Begrundelsen herfor er dels, at besætning og inventar i moderne landbrug ofte anskaffes på særlige vilkår (mod ejendomsforbehold) og derved unddrages pantsætningen, dels at der er en særlig risiko for, at inventar og besætning vil blive forringet eller formindsket i tilfælde af, at der opstår økonomiske vanskeligheder for ejeren af ejendommen.

Ved fastsættelsen af lånestørrelsen tager overformynderiet i væsentlig grad hensyn til den værdi, hvortil ejendommen er ansat ved den skattemæssige vurdering. Udvalget foreslår, at denne praksis lovfæstes, og at udlån af umyndiges midler i fast ejendom på samme måde som i de fleste andre love, der indeholder regler om udlån af midler i faste ejendomme — f. eks. lov nr. 212 af 16. juni 1958 om ændring i lov om livsforsikringsvirksomhed (§ 1), lov nr. 147 af 13. maj 1959 om forsikringsvirksomhed (§ 68) og lovbekendtgørelse nr. 163 af 26. maj 1959 om tilsyn med pensionskasser (§ 14) — knyttes til vurderingen til ejendomsværdi. Udvalget skønner, at en lånegrænse på 70 pct. af ejendomsværdien på passende måde supplerer bestemmelsen om, at lånet ikke må overstige halvdelen af den sum, hvortil ejendommen er vurderet ved den særlige vurdering. I perioder med stærkt stigende ejendomspriser vil det kunne forekomme, at halvdelen af den af vurderingsmændene fastsatte værdi af ejendommen i handel og vandel er mere end 70 pct. af ejendomsværdien. Det bemærkes herved, at den sidstnævnte lånegrænse er den samme, som for tiden gælder for myndige personers båndlagte midler, jfr. bemærkningerne til § 7, og at det ville være urimeligt, om umyndiges midler kunne anbringes i fast ejendom med en ringere sikkerhed end tilladeligt for myndiges båndlagte midler.

ad stk. 3. Da visse kategorier af ejendomme, f. eks. erhvervsejendomme, der er indrettet med et ganske bestemt erhverv for øje, ikke frembyder den samme sikkerhed for en panthaver som andre ejendomme, foreslås det, at justitsministeren skal kunne bestemme, at visse kategorier af faste ejendomme ikke kan tjene som sikkerhed for udlån af umyndiges midler, eller at anbringelse i sådanne ejendomme kun kan ske på visse særlige vilkår. Et sådant særligt vilkår kan være, at der kun må udlåner op til en lavere grænse end den for andre ejendomme fastsatte.

Til § 3.

I 1869-lovens § 12 bestemmes, at udlån af umyndiges midler m. v. ordentligvis kun bør ske mod første prioritet næst efter sådanne hæftelser, der ifølge lovgivningens bydende hviler på ejendommen, eller aadre hæftelser, der hviler på ejendommen, således at de i tilfælde af ejerskifte uden særlig

vedtagelse går over på den nye ejer. Udlån imod anden prioritet kan dog finde sted, når det er andre offentlige midler eller en fra kreditors side uopsigelig kapital, der indestar som første prioritet, forudsat at begge prioriteters sum ikke overstiger halvdelen af vurderingssummen.

Den af udvalget foreslåede, noget simplificerede regel svarer til den hidtidige, dog med følgende ændringer:

1) Der er efter den nye formulering intet til hinder for, at umyndiges midler kan anbringes som f. eks. 3. prioritet, blot denne prioritet sammenlagt med de 2 foranstående ikke overstiger lånegrænsen.

2) Umyndiges midler kan ikke udlånes med prioritet efter et foranstående privat pantebrev, selv om dette er uopsigeligt fra kreditors side. Udlån af umyndiges midler mod sekundær prioritet i fast ejendom bør efter udvalgets opfattelse kun finde sted, når den eller de foranstående prioriteter er af en sådan art, at det enten er udelukket eller i hvert fald overvejende usandsynligt, at pantegælden vil blive forlangt indfriet på et tidspunkt, som ikke har kunnet forudberegnes. I denne henseende kan private lån, der er uopsigelige fra kreditors side, imidlertid ikke sidestilles med kredit- og hypotekforeningslån. Medens der ved lån af den sidstnævnte kategori kun sjældent stilles krav om indfrielse i tilfælde af misligholdelse, frembyder et privat pantebrev ikke samme faktiske sikkerhed for lånets fortsatte indestående.

3) Der kan udlånes mod sekundær prioritet efter sparekasselån. Sådanne lån er ikke omfattet af definitionen af offentlige midler i tinglysningslovens § 41, stk. 1, men bør efter udvalgets mening medtages her, da de i praksis er lige så faste som kredit- og hypotekforeningslån.

4) Der er i lovudkastet medtaget en bestemmelse om, at den ejendommen påhvilende afgiftspligtige grundstigningsskyld betragtes som en foranstående prioritet ved beregningen af lånegrænsen. Betydningen heraf er, at det tilbudte lån sammenlagt med den afgiftspligtige grundstigning og eventuelle foranstående prioriteter ikke må overstige lånegrænsen. Udvalgets motivering for at foreslå denne regel er, at der ved vurderingen til ejendomsværdi ikke tages hensyn til den afgiftspligtige grundstigning, således at to ens ejendomme vurderes ens, uanset om den ene som følge af en den påhvilende højere grundværdistigning er et ringere låneobjekt end den anden. Konsekvensen af reglen må blive, at man ved vurderingen i henhold til § 2, stk. 1, ejheller tager den afgiftspligtige grundstigning i betragtning.

5) Ifølge paragraffens 3. stk. må der ved udlån af umyndiges midler ikke indrømmes længere uopsigelighed fra kreditors side end 10 år, for mindreåriges midler ikke ud over kreditors 21. år. Reglen er begrundet i det synspunkt, at umyndiges midler af hensyn til risikoen for væsentlige ændringer i de økonomiske forhold ikke bør kunne bindes ud over et kortere åremål. De mindreårige bør endvidere, når de bliver myndige, have adgang til at træffe bestemmelse om anden — og f. eks. i indtægtsmæssig henseende fordelagtigere — anbringelsesmåde.

Til § 4.

§ 4 fastslår, at midler, der er udlagt en umyndig arving i overensstemmelse med skiftelovgivningens regler, kan bevares for den pågældende i den skikkelse, hvori de foreligger. Reglen kan måske strengt taget betragtes som overflødig, men foreslås medtaget for at forebygge enhver misforståelse.

Af samme grund foreslår udvalget, at der i skifteloven — eventuelt i forbindelse med en almindelig revision af loven — optages en bestemmelse, der lovfæster den af skifteretterne, amterne og justitsministeriet fulgte praksis med hensyn til, hvilke aktiver der på skiftet kan udlægges en umyndig. Efter denne praksis skal arv, der tilfalder en umyndig, udlægges i rede penge eller i sådanne aktiver, som er godkendt som anbringelsesobjekter for umyndiges midler, eller, hvis sådanne midler ikke findes, i de aktiver, som antages at frembyde størst mulig sikkerhed. Dette gælder dog ikke, hvor arveladeren i overensstemmelse med arvelovgivningens regler ved testamente har truffet anden bestemmelse. Endvidere tillader justitsministeriet eller vedkommende amt afvigelser fra reglen, f. eks. i tilfælde, hvor det er af særlig betydning for en umyndig at overtage enten det hus, hvori han har boet med sin afdøde fader eller moder, eller sådanne aktier i et familieaktieselskab, som det skønnes forsvarligt at udlægge til en umyndig.

Til § 5.

I overensstemmelse med gældende ret er det i denne paragraf udtalt, at en giver gyldigt kan bestemme, at den gave, han giver en umyndig, ikke skal anbringes i de i § 1 omhandlede aktiver. Der kan ikke kræves nogen udtrykkelig viljestilkendegivelse fra giverens side; selve det forhold, at han skænker den umyndige et aktiv af en anden art end de i § 1 nævnte, vil normalt kunne betragtes som en tilkendegivelse om, at aktivet kan forblive hos den umyndige i den foreliggende form. Derimod

må der kræves en udtrykkelig viljestilkendegivelse fra giveren, hvis det er dennes ønske, at også det, der træder i stedet for aktivet, f. eks. det, der indkøbes for en obligations udtrækningsbeløb, skal kunne anbringes i andre aktiver end de i § 1 omhandlede.

Reglen i paragraffens 2. punktum foreskriver, ligeledes i overensstemmelse med gældende ret, at en arvelader ved testamente kan bestemme, at friarv, som han tillægger en umyndig, skal anbringes på anden måde end nævnt i § 1.

Uden for lovens område falder midler, som er omfattet af myndighedslovens §§ 39 og 40. Det drejer sig om gaver, hvorom giveren har bestemt, at de skal tilhøre den umyndige til fri rådighed, friarv, som en arvelader ved testamente har tillagt en umyndig til fri rådighed, samt hvad en umyndig ved egen virksomhed har erhvervet efter sit fyldte 15. år eller, hvis han er umyndiggjort, efter umyndiggørelsen. Over sådanne midler, og hvad der træder i deres sted, råder den umyndige frit, og han kan således også selv bestemme, hvorledes de skal anbringes.

Til § 6.

Der forekommer tilfælde, hvor det ikke er rimeligt, at umyndiges midler skal anbringes i overensstemmelse med lovens regler. Som eksempel herpå kan nævnes, at værgen for en umyndig, der ejer en betydelig formue, for at opnå en mere værdifast anbringelse ønsker at anvende en mindre del af formuen til køb af en fast ejendom eller solide aktier. Med henblik på sådanne tilfælde bemyndiger anordningen af 11. februar 1928 justitsministeren til at tillade fravigelse af de almindelige anbringelsesregler. Denne dispensationshjemmel omfatter imidlertid ikke udlån i fast ejendom. Her kan der efter loven af 19. marts 1869 kun dispenseres i tilfælde af, at en myndig kapitalejer får lån af sine egne midler. Udvalget ser ingen grund til, at der i denne henseende skal gælde forskellige regler om udlån mod pant i fast ejendom og om de øvrige anbringelsesmåder, og foreslår derfor dispensationsadgangen udvidet til også at omfatte reglerne om udlån i fast ejendom.

Til § 7.

Loven af 19. marts 1869 og den i henhold til loven udstedte anordning af 11. februar 1928 finder ikke alene anvendelse på umyndiges midler, men tillige på „andre under offentlig bestyrelse eller offentligt tilsyn stående midler". Dette udtryk omfatter først og fremmest de af private oprettede legater og stiftelser, der ifølge deres fundats er undergivet offentligt tilsyn, eller hvis bestyrelse er henlagt til en offentlig myndighed. Reglerne i loven af 1869 og anordningen af 1928 finder imidlertid også anvendelse på de i henhold til lov nr. 563 af 4. oktober 1919 oprettede successorfonds samt — i det omfang, hvori de ikke er fortrængt af særregler — på sådanne stiftelser og fonds, som er oprettet for offentlige midler (herunder en del af de flere hundrede år gamle stiftelser, der sædvanligvis betegnes som „hospitaler" og „klostre"). Udvalget har forsøgt at finde en formulering, der kunne give en mere præcis afgrænsning af lovens område end det foran citerede udtryk. Da man imidlertid ikke er nået til et tilfredsstillende resultat, og det afgørende efter udvalgets opfattelse må være, om midlerne er undergivet en eller anden form for offentlig kontrol, foreslår man den gældende formulering bibeholdt.

Om anbringelse af myndiges båndlagte midler gælder justitsministeriets bestemmelser af 30. juni 1948 sam ændret 7. februar 1958 og 11. september 1961 (Ministerialtidende A 1948 nr. 156, 1958 nr. 18 og 1961 nr. 208). Disse regler omfatter ikke alene anbringelse i værdipapirer, men tillige udlån i fast ejendom og betegner således en undtagelse såvel fra loven af 19. marts 1869 som fra anordningen af 11. februar 1928 (om hjemmelen til at gøre undtagelse fra 1869-loven se foran s. 78). Reglerne går i hovedtræk ud på, at myndiges båndlagte midler kan anbringes i pantebreve i fast ejendom, der har pant inden for 70 pct. af ejendomsværdien, i en række nærmere angivne obligationer — deriblandt hypoteikforeningsobligationer — og med visse begrænsninger tillige i aktier.

Der er utvivlsomt et praktisk behov for at kunne anbringe såvel båndlagte midler tilhørende myndige personer som midler tilhørende legater, stiftelser og lignende institutioner efter noget friere regler end de for umyndiges midler gældende. Med hensyn til myndiges båndlagte midler har man imødekommet dette behov ved de foran nævnte justitsministerielle bestemmelser af 30. juni 1948 med senere ændringer. Udvalget skal henstille, at anvendelsesområdet for disse bestemmelser udvides til at omfatte alle kategorier af midler, hvorpå loven finder anvendelse, bortset fra umyndiges midler. Samtidig foreslås bestemmelserne ændret på to punkter. For det første bør der formentlig, efter at Det Skandinaviske Luftfartselskab i nogle år har haft underskud, ikke fortsat kunne ske anbringelse i SAS-obligationerne af 30. september 1957. Dernæst finder man det ønskeligt og forsvarligt, at adgangen til at anbringe indtil en trediedel af en kapitals værdi i aktier, der opfylder visse nærmere angivne betingelser, ud-

vides til at omfatte halvdelen af kapitalens værdi.

Når bestemmelserne ikke foreslås optaget i loven, beror det navnlig på, at der erfaringsmæssigt kan opstå behov for ændring med ret korte mellemrum. Justitsministerens bemyndigelse til at tillade anbringelse på anden måde end efter reglerne om umyndiges midler omfatter ikke tilfælde, hvor anbringelse efter disse regler gyldigt er foreskrevet af en giver eller testator.

Det følger af sagens natur, at bestemmelsen i§ 1, stk. 1, litra a, om værgebestyrelse ikke finder anvendelse på båndlagte midler, medmindre ejeren er umyndig. Sådanne midler vil heller ikke kunne anbringes i overformynderiet, såfremt det af udvalget udarbejdede udkast til ny lov om overformynderiet gennemføres, jfr. dog herved bestemmelsen i udkastets § 1, stk. 3, 2. punktum. Bestemmelser om, i hvilket omfang de i § 7 omhandlede midler kan foreligge som kontant kassebeholdning eller som kontant indskud i en bank eller sparekasse, kan fastsættes af justitsministeren i medfør af 2. punktum.

BILAG

Overformynderiordningen i Norge.

Regler.

Reglerne om overformynderiordningen i Norge findes i lov om værgemål for umyndige af 22. april 1927 kapitlerne 3, 6, 7 og 8. I henhold til loven er der ved kgl. resolution af 21. juni 1929 givet regler om føring af overformynderiregnskaber, deres revision m. v., og ved kgl. resolution, senest af 21. august 1959, er der givet regler for udlån mod pant i fast ejendom af umyndiges midler.

Overformynderier.

Reglerne om overformynderivirksomhed i Norge er på mange punkter forskellig fra de gældende danske regler. Den mest iøjnefaldende forskel mellem den norske og den danske ordning er de mange overformynderier i Norge. Ifølge værgemålsloven skal der i hver kommune være et overformynderi, sædvanligvis bestående af to medlemmer, som vælges af formandsskabet i kommunen. Overformynderne er som hovedregel ikke lønnede, men vedkommende kommune dækker udgifterne til kontorhold m. v. Kongen kan imidlertid efter ansøgning bestemme, at et overformynderi skal have fast formand. I så fald udredes formandens løn af kommunen med et beløb, som fastsættes af kongen.

Forvaltningen af umyndiges midler.

Bortset fra midler under 500 kr., som overformynderne ikke har pligt til at bestyre, skal umyndiges penge, bankindskud, obligationer, andre pengekrav eller aktier samt livsforsikringspolicer forvaltes af overformynderierne, således at én overformynder (den forretningsførende) fører regnskabet og forvarer dokumenterne og de umyndiges midler, medens en anden overformynder fører kontrol med, at den førstnævnte gør sin pligt. Det er overformynderiernes opgave at gennemgå værgernes regnskab. Overformynderiernes regnskaber revideres af enten fylkesrevisionen eller kommunerevisionen.

På samme måde som umyndiges midler forvaltes særejemidler, som ved gyldig bestemmelse af arvelader eller giver er forlangt undergivet et overformynderis bestyrelse.

I skrivelse af 25. februar 1963 til det norske justisdepartement (bilag 3) har udvalget udbedt sig oplysninger om, hvorvidt ordningen i Norge er således, at midler, der tilfalder umyndige, kommer værgen i hænde, og at det derefter er værgens pligt at foranledige dem undergivet vedkommende overformynderis forvaltning, samt i bekræftende fald om de tilfælde af underslæb med hensyn til umyndiges midler, som er forekommet i Norge, har sammenhæng med den omstændighed, at midlerne kommer i værgens besiddelse.

I skrivelse af 17. juli 1963 (bilag 4) har justisdepartementet meddelt, at hovedreglen er den, at midler, som tilfalder umyndige, skal gå til overformynderiet, og at de tilfælde af underslæb med hensyn til umyndiges midler, som forekom i Norge for en del år tilbage, skete i overformynderierne og ingen sammenhæng har med, at værgen bestyrer en del af de umyndiges midler.

Midlernes anbringelse.

De til overformynderierne indbetalte midler skal fortrinsvis anbringes mod pant i fast ejendom inden for seks tiendedele af pantets værdi. Hvis overformynderne og værgen er enige derom, kan umyndiges midler anbringes i statsobligationer, hypotekbankobligationer eller andre obligationer, der er garanteret af den norske stat, og i visse kreditforeningsobligationer. Kan pengene ikke formålstjenligt anbringes på nogen af de nævnte måder, skal de indsættes i en sparebank.

Indkommer der midler, der er anbragt anderledes, kan disse efter nærmere regler forblive anbragt som ved indleveringen, forudsat at i visse tilfælde overformynderne og værgen, i andre tilfælde overformynderne, værgen og skifteforvalteren (overformynderiets faste formand), er enige om det.

Der er i den norske lovgivning under visse

betingelser åbnet mulighed for anbringelse af umyndiges midler også på andre måder, f. eks. i en erhvervsvirksomhed.

Hvis overformynderiet har fast formand, kan formandskabet med stadfæstelse af kongen beslutte, at rede penge skal forvaltes som en fælles formuemasse. Under denne kan det samlede overformynderi inddrage bankindskud, panteobligationer og andre værdipapirer, som er erhvervet for den umyndige gennem værge og overformynderi, eller som værgen giver samtykke til at inddrage. Rede penge, som ikke straks kan sættes i panteobligationer eller værdipapirer, eller som er nødvendige til forestående udbetalinger, eller som værge og overformynderi finder det bedst for den umyndige at bestyre særskilt, kan holdes uden for fællesforvaltningen. Midler, som efter testamente eller givers bestemmelse skal forvaltes særskilt, kan ikke inddrages i fællesmassen.

Fællesmassens midler skal i hovedsagen anbringes på samme måde som umyndiges særskilt bestyrede midler.

Det samlede årsoverskud af fællesmassen med fradrag af afgifter til overformynderiet deles mellem de umyndige i forhold til hver enkelts andel.

Forvaltningsafgift.

I de tilfælde, hvor en kommune udreder løn til fast overformynderiformand, kan kongen bestemme, at der af de midler, som overformynderiet forvalter, skal betales en forvaltningsafgift, som ikke må overstige 3 pct. af midlernes afkastning i regnskabsåret, og som skal benyttes til refusion af kommunens udgifter til overformynderløn m. v.

Det norske justisdepartement har oplyst, at der ikke foreligger nogen statistik over, i hvilken udstrækning den nævnte forvaltningsafgift dækker de respektive kommuners udgifter til fast overformynder. Det kan efter departementets mening skønsmæssigt antages, at afgiften gennemsnitligt dækker ca. 50 pct. af disse kommuners overformynderiudgifter.

Reservefonds.

Af de midler, som står under fælles forvaltning, udredes til en sikkerhedsfond en afgift, som hvert år fastsættes af kongen, og som sammen med den foran nævnte forvaltningsafgift ikke må overstige 3 pct. af fællesmassens overskud i regnskabsåret. Tab på fællesmassens midler, som ikke efter loven skal dækkes af kommunen, fordi de ikke skyldes overformynderes pligtstridige eller forsømmelige forhold, dækkes af indtægten i regnskabsåret, hvis der alligevel kan udloddes et rimeligt udbytte. Er tabet større, kan det med samtykke af vedkommende departement fordeles på flere regnskabsår. Bliver tabet ikke dækket på den måde, skal det nødvendige beløb tages af sikkerhedsfonden.

Legatmidler m. v.

Ifølge værgemålslovens § 91 kan et overformynderi, som har fast formand, efter nærmere regler, som kongen giver, overtage forvaltningen af legatmidler og andre midler, som det ikke har pligt til at forvalte. Midlerne kan inddrages under fællesforvaltning. Af midlerne svares samme afgifter, som til enhver tid er fastsat for de øvrige midler, som forvaltes af overformynderierne.

Revision af den gældende ordning.

Det norske justisdepartement har oplyst, at man allerede i 1954-55 tog spørgsmålet om en revision af den bestående ordning op til overvejelse. Man drøftede i den forbindelse spørgsmålet om at lade de kommunale overformynderier erstatte af et centralt overformynderi for hele landet. En skitseret nyordning herom fik imidlertid ingen særlig tilslutning fra de berørte instanser, og arbejdet blev så i stedet koncentreret om at tilvejebringe en ændring af reglerne om forvaltning og placering af umyndiges midler. Det blev i den forbindelse bl. a. drøftet, om ikke forvaltningen af de umyndiges midler burde overlades til de stedlige banker.

Senere har imidlertid et udvalg, som arbejder med spørgsmålet om forvaltningen af offentlige fondsmidler, taget spørgsmålet om oprettelse af et centralt og sagkyndigt organ, som også kan forvalte umyndiges midler, op igen. Dette førte til, at spørgsmålet om at overføre forvaltningen til de stedlige banker foreløbig blev sat i bero, idet man mente at burde afvente dels det nævnte fondsudvalgs indstilling, dels indstilling fra et udvalg, som arbejder med spørgsmålet om værdifast opsparing.

Da justisdepartementet i juni 1962 meddelte overformynderiudvalget, at det i Norge var under overvejelse at nedsætte et udvalg, som skulle udrede spørgsmålet om et centralt organ for forvaltningen af umyndiges midler, udbad man sig oplysninger om, hvilke erfaringer eller synspunkter der danner grundlag for, at man i Norge påtænkte at undersøge dette spørgsmål.

Justisdepartementet svarede, at tanken om et sagkyndigt centralt organ for forvaltning af umyndiges midler i Norge nok først og fremmest har sin grund i den kritik, som fra tid til anden har været rejst, fordi den lokale forvaltning af umyndiges midler ikke altid giver den bedste afkastning, og fordi også umyndige personer sædvanligvis taber på den synkende kroneværdi. Justisdepartementet har imidlertid for sit vedkommende ikke haft særlig tro på, at disse forhold ville bedres i væsentlig grad ved oprettelsen af et centralt forvaltningsorgan for umyndiges midler. Over for finansdepartementet har justisdepartementet derfor udtalt, at der ikke er grund til at nedsætte det fra anden side påtænkte udvalg til nærmere udredning af dette spørgsmål.

De synspunkter, som justisdepartementet i den nævnte skrivelse til finansdepartementet har gjort gældende, er følgende: Under hensyn til, at landet er så vidtstrakt, kan en sådan central forvaltning føre til en koncentration af kapitalplaceringerne, som kan virke mindre heldig og give anledning til kritik fra et distriktssynspunkt. En fællesforvaltning kan måske gennem en friere placering af midlerne reducere tabet ved en forringelse af pengeværdien, men betydningen af dette reduceres for de umyndiges midlers vedkommende på grund af de stadige bevægelser i disse midler, derved at nye myndlinge kommer til, medens andre trækker deres midler ud på grund af opnået myndighedsalder, forbrug, dødsfald o.s.v. Desuden må det antages, at disse bevægelser i midlerne vil føre til visse praktiske vanskeligheder ved en central fællesforvaltning. Justisdepartementet tilføjer, at det vil fortsætte sit arbejde med at bringe en mere tidssvarende forvaltning af de umyndiges midler i stand, bl. a. ved lokal bankforvaltning. Departementet vil endvidere fortsat gå ind for en vis liberalisering af værgemålslovens bestemmelser om placering af umyndiges midler (bilag 4 a).

Overformynderiordningen i Sverige.

1 Sverige findes ingen institution, som svarer til det danske overformynderi. Hverken umyndiges eller borteblevnes midler bestyres af nogen offentlig institution. Der findes en svensk overformynderinstitution, som imidlertid har andre opgaver end det danske overformynderi, idet de svenske overformynderes væsentligste opgave er at udøve løbende kontrol og tilsyn med værgers (förmyndares) forvaltning af umyndiges midler.

Overformyndere.

Ifølge Föräldrabalken af 10. juni 1949 skal der findes en overformynder i hver kommune. Dog kan mindre kommuner slå sig sammen om at vælge en overformynder. I Stockholm skal der i henhold til en i 1955 gennemført ændring i föräldrabalken i stedet for en enkelt overformynder findes et overformyndernævn (överförmyndarnämnd), ligesom der i andre store kommuner kan findes mere end én overformynder. Overformynderne vælges for 4 år ad gangen. Til overformynder kan enhver svensk statsborger, som er fyldt 25 år, vælges. Hvervet er et borgerligt ombud.

Værgens forvaltning af de umyndiges midler.

Umyndiges midler forvaltes i Sverige af værgen, der skal sørge for, at de midler, den umyndige erhverver ved arv eller gave eller på anden måde, anbringes efter lovens regler. Aktier og andre værdipapirer bør sælges, hvis de ikke med sikkerhed kan beholdes til de umyndiges fordel. Fordringer bør inddrives. Pengemidler skal gøres rentebærende ved indsættelse i bank eller ved anbringelse i visse nærmere angivne, som sikre betragtede værdipapirer. Midler, som er nødvendige til bestridelse af udgifter ved den umyndiges underhold, skal indsættes i en bank. Aktier, obligationer og andre værdipapirer skal, hvis deres samlede værdi overstiger 5.000 kr., indsættes i såkaldt »öppet förvar« i en bank. Dette gælder dog ikke bankbøger.

Den umyndiges midler må ikke sammenblandes med værgens egne midler. Værgen kan i princippet frit disponere over afkastet af den umyndiges kapital til udgifter for den umyndiges regning, men for så vidt angår selve kapitalen gælder væsentlige indskrænkninger i værgens dispositionsret, jfr. nedenfor.

Overformyndernes og formynder skab sdomstolenes virksomhed.

Tilsynet med forvaltningen af de umyndiges midler er i hovedtræk opbygget således:

Overformynderen har tilsyn med de inden for hans kommune forvaltede midler, der tilhører umyndige. Værgerne har pligt til årligt at afgive beretning til overformynderen om deres forvaltning af den umyndiges midler. På sin side er overformynderen underkastet tilsyn af förmynderskapsdomstolen, d.v.s. den underret, inden for hvis område vedkommende kommune er beliggende. Han skal hvert år til den nævnte domstol aflevere oplysninger vedrørende tilsynet med værgernes forvaltning i det forløbne år.

Foruden den almindelige tilsynspligt har formynderne den opgave at være medbestemmende ved forvaltningen af de umyndiges midler. Eksempelvis kan følgende dispositioner over den umyndiges midler kun foretages af værgen med overformynderens samtykke: Anbringelse af midlerne på anden måde end foreskrevet i loven, f. eks. i aktier, hævning af penge i banken, for så vidt det drejer sig om kapitalmidler, overdragelse eller pantsætning af værdipapirer, optagelse af lån eller indgåelse af veksel- eller kautionsforpligtelser på den umyndiges vegne og indgåelse af aftale, hvorved den umyndiges faste ejendom belægges med servitut eller lignende eller med udnyttelsesret for længere tid end 5 år.

I visse andre tilfælde kræves förmynderskapsdomstolens tilladelse. Som det vigtigste

kan nævnes salg eller pantsætning af den umyndiges faste ejendom.

Stat eller kommune hæfter ikke for tab, der påføres de umyndige i anledning af eventuelle fejl fra overformynderens side.

Omkostningerne ved overformynderivirksomheden betales i princippet gennem en procentdel af afkastet af de umyndiges kapital.

Overformynderne er med hensyn til deres hverv undergivet embedsansvar.

Unddragelse fra overformyndernes tilsyn.

I svensk retspraksis er det efterhånden fastslået, at forvaltningen af umyndiges midler kan unddrages overformynderens tilsyn, idet det dog er en forudsætning herfor, at den særskilt forordnede forvaltning, som i henhold til testamente eller gavebrev træder i stedet for overformynderens tilsyn, kan anses for betryggende fra den umyndiges synspunkt. Det hyppigst forekommende tilfælde af denne art er, at det i testamente eller gavebrev er bestemt, at midler, som skal tilfalde en umyndig, ikke skal bestyres af dennes værge, men af en tredjemand eller af en banks forvaltningsafdeling. I så fald bliver midlerne også unddraget overformynderens tilsyn og medforvaltning.

I øvrigt.

Om den brevveksling, som har fundet sted mellem overformynderiudvalget og det svenske justitiedepartement, henvises til bilagene 5 og 6.

Bilag 3.

OVERFORMYNDERIUDVALGET
København, den 25. februar 1963.

Under henvisning til departementets skrivelse af 4. juni 1962 (ref. 761/62 E AKG/ RESS/CS/AHK) skal overformynderiudvalget herved tillade sig at anmode om nogle supplerende oplysninger vedrørende overformynderiordningen i Norge.

Det fremgår af departementets nævnte skrivelse, at der muligvis i nær fremtid i Norge vil blive nedsat et udvalg til undersøgelse af spørgsmålet om et centralt organ for forvaltning af umyndiges midler. Da det danske udvalg i henhold til sit kommissorium bl. a. undersøger, om det danske centrale overformynderi bør opretholdes, eller om det vil være mere hensigtsmæssigt at ophæve det og henlægge dets funktioner til andre myndigheder og institutioner, skal udvalget udbede sig oplysning om, hvilke erfaringer eller synspunkter der danner grundlag for, at man i Norge påtænker at undersøge spørgsmålet om oprettelse af et centralt organ til forvaltning af umyndiges midler. Det bemærkes herved, at der med udtrykket »andre myndigheder og institutioner« i udvalgets kommissorium fortrinsvis er tænkt på en decentraliseret forvaltning, f. eks. således at midlerne anbringes i visse særlig godkendte sparekasser, medens kontrollen med, at midlerne indgår i de pågældende sparekasser, udøves af skifteretter eller amter.

I henhold til den i Danmark gældende ordning indbetales midler, der tilfalder umyndige, direkte til overformynderiet uden om værgen, idet overformynderiet i konsekvens af bestemmelsen i § 1 i overformynderiloven er den eneste kvitteringsberettigede med hensyn til sådanne midler, som i henhold til loven skal bestyres for umyndige i overformynderiet. Det er udvalgets hensigt, såfremt overformynderiet skal nedlægges, at foreslå, at denne regel bibeholdes i den form, at direkte indbetaling i stedet skal ske til en af de banker eller sparekasser, som måtte blive godkendt til bestyrelse af umyndiges midler. Udvalget skal derfor endvidere udbede sig oplysning om, hvorvidt ordningen i Norge er således, at midler, der tilfalder umyndige, kommer værgen i hænde, og at det derefter er værgens pligt at foranledige dem undergivet vedkommende overformynderis forvaltning, samt i bekræftende fald, om de tilfælde af underslæb med hensyn til umyndiges midler, som er forekommet i Norge, har sammenhæng med den omstændighed, at midlerne kommer i værgens besiddelse.

P. U. V.

A. Grathe.

Justisdepartementet, Oslo.

Bilag 4.

DET KONGELIGE JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT
Oslo, den 17. juli 1963.

Overformynderiordningen i Norge.

Overformynderiudvalgets brev av 25. februar 1961 er mottatt fra Lovavdelingen 14. juni d. å.

Tanken om et sakkyndig sentralt organ for forvaltning av umyndiges midler i Norge har nok først og fremst sin grunn i den kritikk som fra tid til annen har vært reist fordi den lokale forvaltning av umyndiges midler ikke alltid gir den beste avkastning, og fordi også umyndige personer vanligvis taper på den synkende kroneverdi.

Justisdepartementet har imidlertid for sitt vedkommende ikke hatt særlig tro på at disse forhold ville bedres i vesentlig grad ved opprettelse av et sentralt forvaltningsorgan for umyndiges midler. I brev av 1. mars 1963 til Finansdepartementet har Justisdepartementet uttalt at det ikke er grunn til å nedsette et fra annet hold påtenkt utvalg til nærmere utredning av dette spørsmålet. En bekreftet avskrift av dette brevet legges ved.

Når det gjelder spørsmålet om midler som tilfaller umyndige, er hovedregelen at disse skal gå til overformynderiet. I denne forbindelse viser en til bestemmelsene i vergemålslovens § 62 ff, jfr. § 38 og Erling Rikheims kommentar til denne bestemmelsen.

De tidligere omtalte tilfelle av underslag av umyndiges midler som forekom for endel år tilbake, skjedde i overformynderiene og har ingen sammenheng med at vergen styrer en del av de umyndiges midler.

Etter fullmakt

Erling Sandens.

Eivind Hanssen.

Overformynderiudvalget, Justitsministeriet, Christiansborg Slotsplads 1, København K.

Delvis fellesforvaltning av midler tilhørende umyndige, offentlige fond og legater og stiftelser under offentligt tilsyn.

Justisdepartementet er for sitt vedkommende etter nøye å ha vurdert spørsmålene, kommet til at det ikke er tilstrekkelig grunn til å nedsette et slikt utvalg som tidligere påtenkt til å utrede spørsmålet om delvis fellesforvaltning av midler tilhørende umyndige m. fl.

Noe vesentlig behov for en sentral fellesforvaltning av umyndiges midler kan neppe antas å foreligge. Så vidstrakt som landet er, kan vel slik forvaltning også føre til en konsentrasjon av plasseringene som kan virke mindre heldig og gi anledning til kritikk fra et distriktssynpunkt. Fellesforvaltning kan kanskje gjennom en friere plassering av midlene redusere tapet ved en forringelse av pengeverdien, men betydningen av dette reduseres for de umyndiges midlers vedkommende på grunn av de stadige bevegelsene i de umyndiges midler, ved at nye myndlinger kommer til, mens andre trekker sine midler ut (på grunn av oppnådd myndighetsålder, forbruk, dødsfall m. v.). Dessuten må så vidt skjønnes denne bevegelse føre til visse praktiske vanskeligheter ved en sentral fellesforvaltning.

Dette departement vil fortsette sitt arbeid med å få istand en mer tidsmessig forvaltning av de umyndiges midler bl. a. ved lokal bankforvaltning. Departementet vil videre fortsatt gå inn for en viss oppmykning av vergemålslovens bestemmelser om plassering av umyndiges midler.

Spørsmålet om forvaltning og plassering av offentlige fond og legater og stiftelser under offentlig tilsyn vil kunne tas opp på ny når man ser hvilke endringer som blir gjort i vergemålsloven med hensyn til forvaltningen og plasseringen av de umyndiges midler.

Det kgl. finans- og tulldepartement.

Bilag 5.

OVERFORMYNDERI UDVALGET
København, den 25. februar 1963.

Den 31. januar 1962 nedsatte justitsministeriet et udvalg med den opgave at undersøge den gældende ordning vedrørende overformynderiet. Dette udvalg har underhånden indhentet oplysninger om den i Sverige gældende ordning vedrørende bestyrelse af umyndiges midler.

Det hører under udvalgets kommissiorium at undersøge, om overformynderiet bør opretholdes, eller om det vil være mere hensigtsmæssigt at ophæve det og henlægge dets funktioner til andre myndigheder og institutioner. Som et argument for dets opretholdelse er det anført, at man i Danmark har undgået tilfælde af underslæb, begået af værger med hensyn til umyndiges midler. For at kunne vurdere dette argument og i påkommende tilfælde træffe relevante forholdsregler mod risikoen for sådanne underslæb, vil det være af betydning for udvalget at få kendskab til sager af den nævnte art, og man skal derfor anmode justitiedepartementet om at give udvalget oplysninger om sager af denne art, som måtte være forekommet i Sverige.

I henhold til den i Danmark gældende ordning indbetales midler, der tilfalder umyndige, direkte til overformynderiet uden om værgen, idet overformynderiet i konsekvens af bestemmelsen i § 1 i overformynderiloven er den eneste kvitteringsberettigede med hensyn til sådanne midler, som i henhold til loven skal bestyres for umyndige i overformynderiet. Det er udvalgets hensigt, såfremt overformynderiet skal nedlægges, at foreslå, at denne regel bibeholdes i den form, at direkte indbetaling i stedet skal ske til en af de banker eller sparekasser, som måtte blive godkendt til bestyrelse af umyndiges midler. Det vil i denne forbindelse være af betydelig interesse at få oplysning om, hvorvidt misligheder af den nævnte art, som eventuelt er forekommet i Sverige, har haft sammenhæng med den omstændighed, at midlerne kommer i værgens besiddelse.

Man skal endvidere bede oplyst, om det offentlige hæfter for tab, der påføres de umyndige i anledning af eventuelle fejl fra overformyndernes side.

P. U. V.

A. Grathe.

Justitiedepartementet, Stockholm.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

I anledning af Eder skrivelse den 25. februari 1963 får jag meddela följande.

Naturligtvis händer det att förmyndare förskingrar eller på annat sätt missbrukar omyndigas medel. Att lämna några statistiska uppgifter härom eller redogöra för vilka omständigheter som möjliggjort förfogandena är emellertid icke möjligt. Någon undersökning i syfte att vinna klarhet i dessa frågor har nemligen icke skett. I ett mera uppmärksammat fall gjordes gällande att förmyndaren för ett alltför lågt pris avyttrat vissa den omyndiges tillgångar men bevisning därom stod ej att vinna.

Stat eller kommun ansvarar icke för skada som tillfogas den omyndige genom försummelser av överförmyndare.

Det kan tilläggas att frågan om förmynderskapsförvaltning och vad därmed äger samband diskuterats i flera olika sammanhang under senare år, delvis i anslutning till några uppmärksammade rättegångar. Vissa önskemål om ändringar har överlämnats till departementet och i riksdagen har väckts motioner. Från departementets sida har emellertid ännu icke vidtagits några åtgärder i anledning av vad som förekommit.

Stockholm i justitiedepartementet den 22. mars 1963.

Enligt uppdrag:

Ingvar Gullnäs
Hovrättsassessor

Till Overformynderiudvalget, Justitsministeriet, Christiansborg Slotsplads 1, København K.

Bilag 7.

OVERFORMYNDERIUDVALGET
København, den 5. december 1963.

Det er almindelig erkendt, at loven af 19. marts 1869 om udlån i faste ejendomme af umyndiges og andre under offentligt tilsyn stående midler m. m. i flere henseender er forældet. Justitsministeriets overformynderiudvalg har derfor udarbejdet vedlagte udkast til en lov, der kan træde i stedet for loven af 1869. I udkastet er det foreslået, at der, forinden umyndiges midler udlånes mod pant i fast ejendom, skal foretages en vurdering af ejendommens værdi i handel og vandel som grundlag for fastsættelsen af lånets størrelse. Det foreslås overladt til justitsministeren at fastsætte de nærmere regler om vurderingens foretagelse.

Da overformynderiudvalget er af den opfattelse, at det forholdsvis beskedne beløb af umyndiges og lignende midler, der hvert år vil blive anbragt som direkte udlån i faste ejendomme, ikke bør medføre, at der udnævnes vurderingsmænd udelukkende med det hverv at foretage sådanne vurderinger, og da kreditforeningernes vurderingsmænd må anses for særdeles velegnede til at foretage vurderinger i henhold til den omhandlede lov, overvejer udvalget at foreslå en ordning, hvorefter disse vurderinger som hovedregel foretages af kreditforeningernes vurderingsmænd.

Såfremt kreditforeningerne kan akceptere denne ordning, vil dens praktiske gennemførelse formentlig ikke give anledning til vanskeligheder. Af hensyn til den mulighed, at det alligevel skulle forekomme, at kreditforeningernes vurderingsmænd ikke vil eller ikke kan påtage sig at foretage en vurdering til brug ved udlån af umyndiges midler m. v., bør den i lovudkastets § 5, stk. 1, omhandlede bekendtgørelse indeholde en bestemmelse om, at der i særlige tilfælde kan udnævnes andre vurderingsmænd til foretagelse af sådanne vurderinger. Det vil være nærliggende at foreslå, at de udnævnes af justitsministeren efter indstilling fra vedkommende amtmænd.

I den anledning skal overformynderiudvalget udbede sig en udtalelse fra Kreditforeningernes stående Udvalg om, hvorvidt udvalget har noget at indvende imod det skitserede forslag til en ordning vedrørende vurdering af faste ejendomme til brug ved udlån af umyndiges midler m. v. Da overformynderiudvalget håber at kunne afslutte sit arbejde og afgive betænkning omkring den 1. februar 1964, vil man være taknemmelig for at modtage udvalgets svar snarest belejligt.

P. U. V.

A. Grathe.

Kreditforeningernes stående Udvalg, adr. hr. kreditforeningsdirektør P. H. M. Valeur, K., Den vest- og sønderjydske Kreditforening, Ringkøbing.

Bilag 8.

KREDITFORENINGERNES STAAENDE FÆLLESUDVALG
Ringkøbing, den 2. Januar 1964.

Ved at fremsende Udkast til Lov om Anbringelse af umyndiges Midler m. m. har Overformynderiudvalget i Skrivelse af 5. f. M. udbedt sig en Udtalelse fra Kreditforeningernes staaende Fællesudvalg i Anledning af, at Udvalget agter at foreslaa, at de Vurderinger, der vil være at optage i Henhold til Lovudkastets § 5, 1. Stk., som Hovedregel foretages af Kreditforeningernes Vurderingsmænd.

I den Anledning skal man meddele, at man kan tiltræde den paatænkte Ordning, idet dog tilføjes, at Foreningerne ikke mener at kunne paalægge Vurderingsmændene at udføre saadanne Vurderinger, men vil henstille til dem at paatage sig Hvervet.

For Fællesudvalget

Valeur. **Alkil.**

Til Overformynderiudvalget, Justitsministeriet, Christiansborg Slotsplads 1, København K.

Prisbedømmelse af Overformynderiets bygning.

I skrivelse af 24. oktober 1962 har kontorchef i Justitsministeriet Grathe på Overformynderiudvalgets vegne bedt mig afgive en erklæring om salgsværdien af den Overformynderiet tilhørende ejendom i Holmens Kanal.

Arkitekt Gravesen har overgivet mig planer over ejendommen samt oplysninger om arealstørrelsen. Fra Overformynderiets kontor har jeg modtaget oplysninger om driftsindtægter og driftsudgifter samt oplysninger om arealstørrelser og anlægsregnskabet. Ejendommen er besigtiget. Ved en samtale med overformynderen og kontorchef Grathe blev vurderingsopgaven defineret til: Ejendommens værdi efter dagspris på alm. salgsvilkår og forudsat alle lokaler i ejendommen til købers rådighed.

Forud for skønnet over værdien vil jeg foretage følgende beregninger:

/. *Anskaffelsesværdien.*

a) Grunden 2022 m-. Ifølge artitekten skulle der være en byggeret på 12600 m^2 etageareal, medens der aktuelt findes 10800 m^2. Man tør ikke gå ud fra, at grunden som ubebygget i dag kunne bebygges i den foreliggende form og næppe fuldt ud i det foreliggende omfang. Der kan imidlertid bortses herfra, idet spørgsmålet vil være grundens værdi som basis for den bestående bebyggelse.

Ansættelsen til grundskyld udgør 1.617.700 kr., heraf 0 kr. skattepligtig grundstigning.

Det antages, at grunden har en værdi af mindst 3 mill. kr. med grundstigning taget direkte i betragtning som en byrde, der trykker værdien.

Dette svarer til 1.500 kr. pr. m^2 eller ca. 300 kr. pr. m^2 etageareal eller 2Va gange købsprisen.

b) Bygningen.

Håndværkerudgifter inclusive faste omkostninger ved byggeriet af en tilsvarende bygning antages at udgøre noget over 1.500 kr. pr. etagemeter efter de for tiden gældende priser eller ialt ca. 16 mill. kr. Dette svarer til godt 5 gange den oprindelige anskaffelsessum (1935-37). Dette tal må reduceres af forskellige årsager. Bygningens faginddeling er noget smal, trappe- og elevatorforhold ikke helt svarende til det nugældende. Stålvinduerne vil muligt også anses for mindre tidssvarende, og vedligeholdelsestilstanden -- dog kun rent overfladisk - lader også noget tilbage. Bygningen må dog siges som helhed at være overraskende tidssvarende. Den forringelse, der kan være tale om som følge af slid, alder og teknisk forringelse er efter mit skøn ringe; jeg tør ikke sætte den til mere end 15 à 20 pet. af den nævnte udgift eller ca. 2Va à 3 mill. kr.

Ud fra denne betragtningsmåde (anskaffelsen) må værdien være ca. 16 à I6V2 mill. kr.

//. *Lejeværdien.*

Ved en opgørelse af lejeværdien regnes der med, at lokalerne er frie og lejes ud i den tilstand, hvori de foreligger.

Jeg vil skønne, at lejen må ansættes således:

	Kr.
Kælder ca. 1.500 m^2 à 45 kr.	68.000
Stue 1.663 m^2 à 165 kr. . . .	274.000
I sal 1.659 m^2 à 150 kr. . . .	249.000
II sal 1.587 m^2 à 145 kr. . . .	230.000
III sal 1.587 m^2 à 140 kr. . . .	222.000
IV sal 1.392 m^2 à 140 kr. . . .	195.000
V sal ca. 600 m^2 à 140 kr. . .	84.000
ialt	1.322.000

Værdien i forhold til lejen må antages at udgøre ca. 1 i a $11^1/_2$ gange. Det antages, at denne betragtning giver en værdi på ca. 15 mill kr.

///. *Kapitaliseret nettoudbytte.*

Driftsudgifterne i forhold til den angivne leje må antages fremtidigt at udgøre:

	Kr.
Skatter og afgifter	300.000
Renholdelse, belysning og elevatorer m. m.	30.000
Vedligeholdelse	50.000
ca.	380.000

Der er set bort fra afskrivning og administration som en værdiforringende udgift.

Nettoudbyttet bliver herefter ca. 950.000 kr., og må antagelig kunne kapitaliseres ved at sige 17-18 gange, således at værdien bliver ca. I6V2 mill. kr.

De foranstående beregninger kan kun vejlede skønnet. Her falder det i øjnene, at køberkredsen for en bygning i denne størrelsesorden er meget begrænset. En sælger vil endvidere være meget afhængig af den indbyrdes forståelse, der gør sig gældende indenfor denne kreds. Udelukket er det ikke, at særlige forhold blandt eventuelle efterspørgere kunne bringe prisen ret højt op.

Skal jeg skønne over værdien under de givne tidsforhold, vil jeg i fri stand ansætte værdien til 15 mill. kr. (det dobbelte af den skattemæssigt ansatte værdi) heraf ca. 35 pct. betalt kontant og resten over en vis kortere årrække (30 år maksimalt).

Det er nødigt, at jeg ansætter et så rundt tal, men under de særlige efterspørgerforhold mener jeg ikke at turde gå højere, omend jeg har en følelse af, at prisen vel kunne nå væsentligt højere under heldige forhold.

København, den 8. december 1962.

Enrico Hansen.
Kreditforeningsdirektør, cand. polit.

Bilag 9 a.

DIREKTØR ENRICO HANSEN
Cand. polit.

København, den 18. marts 1964.

Ang. Prisbedømmelse af Overformynderiets bygning, Holmens Kanal.

I den af mig foretagne værdiansættelse har jeg regnet med en lejeværdi pr. dec. 1962 på 1.322.000 kr.

Som en ajourføring af dette tal skal jeg nævne at jeg pr. dec. 1963 vil regne med at tallet ligger 3-5 pct. højere.

Værdien antages på nævnte tidspunkt at udgøre 16 millioner kr. Den indestående sælgerprioritet svarende til $^2/_3$ af værdien ville jeg mene burde forrentes med 6 pct. p. a. og svare til en kursværdi af 90-92 med en afdragsperiode på op mod 30 år.

Med højagtelse

Enrico Hansen.

Hr. fuldmægtig Jørgen Nielsen, Justitsministeriet, Christiansborg Slotsplads 1.

Bilag 10.

OVERFORMYNDERIUDVALGET
København, den 15. januar 1963.

I overensstemmelse med, hvad der i overformynderiudvalgets kommissorium er nævnt som udvalgets principale opgave, har udvalget i sit hidtidige arbejde navnlig koncentreret sig om at undersøge, om der kan gennemføres besparelser ved overformynderiets drift af et sådant omfang, at de — eventuelt i forbindelse med indtægtsforøgelser - vil gøre det muligt for institutionen at betale samme rente af kontantmidler, som banker og sparekasser yder af midler, der indestar med længste opsigelsesvarsel.

Siden 1942 har overformynderiets rentesats for massebestyrede midler været 4 pct. Uanset at man ikke har fulgt de af andre pengeinstitutter gennem de senere år foretagne forhøjelser af indlånsrenten, har driften af overformynderiet som bekendt i nogle år givet underskud. I 1961-62 androg underskuddet ca. 360.000 kr., og det forventes i indeværende finansår at blive af nogenlunde tilsvarende størrelse. Da kontohavernes tilgodehavender i kontanter udgør ca. 190 mill, kr., må der — såfremt man ser bort fra muligheden for tilskud eller lignende støtte fra staten — tilvejebringes en forbedring af driftsresultatet på godt 2 mill. kr. om året, for at overformynderiet skal blive i stand til uden at få driftsunderskud at forhøje kontantrenten til 5 pct. En renteforhøjelse til 6 pct. ville forudsætte en yderligere driftsøkonomisk forbedring af tilsvarende størrelse.

Da overformynderiets årlige driftsudgifter andrager ca. 4,3 mill, kr., er det åbenbart, at en forhøjelse af overformynderiets kontantrente til 6 pct. ikke kan gennemføres inden for en overskuelig årrække alene ved besparelser i administrationen. Udvalget mener imidlertid ikke heraf uden videre at kunne drage den slutning, at overformynderiet bør nedlægges. Bortset fra, om overformynderiet vil kunne drives rentabelt, er det ubestrideligt, at der vil kunne fremføres samfundsmæssige hensyn til støtte for opretholdelse af en central institution til bestyrelse af umyndiges midler (en nærmere vurdering af disse hensyn vil senere blive foretaget). Hertil kommer, at overformynderiet i tilfælde af institutionens nedlæggelse på nuværende tidspunkt hverken ville være i stand til at dække sine forpligtelser over for kontohaverne eller sine pensionsforpligtelser. Det manglende beløb måtte tilskydes af staten, jfr. for kontohavernes vedkommende overformynderilovens § 8. Om størrelsen af de udgifter, der således ville blive påført staten, skal man anføre følgende:

Kontohavernes tilgodehavende i kontanter udgjorde pr. 31. marts 1962 ca. 188,5 mill, kr. Til dækning af dette beløb samt de uhævede renter på ca. 2 mill, kr., eller i alt ca. 190,5 mill, kr., har overformynderiet følgende aktiver:

	mill. kr.
Massens og reservefondens obligationsbeholdning efter kursværdi pr. 31. marts 1962	ca. 117,2
Massens udlån mod pant i fast ejendom pr. samme dag 45.284.353 kr., af kursværdi, anslået på grundlag af ansættelse til pari af alle pantebreve, som er opsigelige med 1U års varsel, og i øvrigt til en kurs, som svarer til 772 pct. effektiv rente	- 43,2
Reservefondens pantebreve pr. 31. marts 1962 nominelt 3.060.572 kr., af kursværdi som indkøbsværdien, idet kursfaldet siden indkøbet må antages fudtud at være opvejet af, at pantebrevenes uopsigelighedsperioder er gjort kortere	- 2,8

Overformynderiets ejendom, matr. nr. 212 af østerkvarter (Holmens Kanal 20), vurderet til ejendomsværdi 7,5 mill, kr., af kreditforeningsdirektør Enrico Hansen ansat til en salgsværdi af	mill. kr. ca.	15,0
Kasse- og bankbeholdning samt inventar	-	0,5
I alt	ca.	178/7

Det manglende beløb, ca. 12 mill, kr., (efter de nugældende obligationskurser må beløbet antages at være ikke uvæsentligt mindre), vil det som nævnt påhvile staten at dække.

I tilfælde af overformynderiets nedlæggelse må staten endvidere dels overtage udgiften til pensionering af de overformynderi-tjenestemænd, der allerede har taget deres afsked af alders- eller helbredsmæssige grunde, og af afdøde overformynderi-tjenestemænds pårørende - denne udgift andrager, udregnet på grundlag af pensionsudgifterne pr. 1. oktober 1962, ca. 392.000 kr. årligt — dels dække de ventepenge- og pensionsforpligtelser, som bliver aktuelle i forbindelse med nedlæggelsen. Af de 107 personer, der varigt er beskæftiget i overformynderiet, har 71 tjenestemandsansættelse. Disse vil, for så vidt der ikke kan tilbydes dem anden efter deres uddannelse og helbredstilstand passende stilling med mindst samme lønningsindtægt, være berettiget til at oppebære ventepenge i 5 år - og derefter pension -, jfr. lønningslovens § 59, stk. 1. Selv om en sådan stilling kan tilbydes, vil vedkommende tjenestemand i medfør af den nævnte paragrafs 2. stk. kunne forlange sig afskediget med pension. Hvor meget de samlede udgifter til ventepenge og pensioner i givet fald ville andrage, lader sig ikke beregne nøjagtigt, men det nedenfor anførte kan tjene til vejledning om, af hvilken størrelsesorden udgifterne vil blive.

Den månedlige bruttoløn for de 71 tjenestemænd udgjorde pr. 1. oktober 1962 154.747 kr., svarende til en årsløn på 1.856.973 kr. Under forudsætning af, at samtlige disse tjenestemænd skulle oppebære ventepenge, ville udgifterne hertil beregnet på grundlag af den ovenfor angivne lønning pr. 1. oktober 1962 det første år udgøre 1.352.136 kr. og hvert af de følgende 4 år 1.183.857 kr.

Den pension, som - udregnet på samme grundlag - efter udløbet af de 5 år ville komme til udbetaling under forudsætning af uforandrede pensionsydelser og af, at alle endm. var i live og ikke i mellemtiden var blevet ansat i andre statsstillinger, ville udgøre 943.313 kr. årligt. Kun forholdsvis lidt mindre vil den pension være, som vil komme til udbetaling fra overformynderiets nedlæggelse, såfremt det bliver muligt straks at skaffe alle en sådan stilling, at ventepenge ikke kan oppebæres, men alle vælger at forlange sig afskediget med pension. Det bør også i denne forbindelse nævnes, at der udover (de nævnte beløb til ventepenge og pensioner kan blive tale om udbetaling af pensionslignende understøttelser til sådanne regulativlønnede medhjælpere i overformynderiet, som afskediges efter at have været ansat i institutionen i en længere årrække, og til hvem der ikke kan skaffes andet, passende arbejde.

Uanset at stigninger i pensionsydelserne antagelig vil bevirke, at disse tal vil være stigende, ville de beløb, som i tilfælde af overformynderiets nedlæggelse faktisk ville komme til udbetaling, antagelig blive mindre under hensyn til mulighederne for at skaffe en del af personalet andre stillinger. Det kan dog blive vanskeligt at skaffe passende stillinger til den betydelige del af personalet, som er i en fremrykket alder. Det kan i denne forbindelse oplyses, at i løbet af 5 år afgår 6 tjenestemænd, heraf 4 chefer, og at 3 tjenestemænd, der alle er chefer, afgår i de følgende 4 år. Pr. 1. januar 1962 var af overformynderiets 107 ansatte 10 personer mellem 66 og 70 år, 14 personer mellem 61 og 65 år, 18 personer mellem 56 og 60 år og 22 mellem 51 og 55 år, eller i alt 64 personer over 50 år.

Som det fremgår af foranstående, ville en nedlæggelse af overformynderiet medføre meget betydelige udgifter for staten. Det kan anføres, at disse udgifter vil være ekstraordinært store, hvis nedlæggelsen finder sted på et tidspunkt, hvor kursniveauet for obligationer er så lavt som i øjeblikket. Den forskel i udgifterne, der er en følge af svingningerne i obligationskurserne, er dog mere tilsynela-

dende end reel, idet staten vil have mulighed for at udsætte realisationen af de fra overformynderiet overtagne obligationer til det tidspunkt, der skønnes mest gunstigt; virkningen af det nuværende lave kursniveau vil i så fald alene være, at det rentetab, der er en følge af, at størstedelen af overformynderiets obligationsbeholdning er købt til kurser, der er langt højere end de nuværende, overføres fra overformynderiet — det vil i realiteten sige fra kontohaverne - til staten for tiden indtil obligationernes salg.

Over for de udgifter og de ulemper af anden art, som vil være forbundet med en nedlæggelse af overformynderiet, står hensynet til at sikre institutionens kontohavere en rimelig forrentning af deres midler. Som nævnt vil overformynderiets kontantrente ikke inden for en overskuelig tid kunne forhøjes til 6 pct. Imidlertid kan det nuværende renteniveau i samfundet næppe forventes at blive af varig karakter. Under hensyn hertil er det udvalgets foreløbige opfattelse, at overformynderiet bør opretholdes, såfremt der kan tilvejebringes en rimelig udsigt til, at overformynderiets driftsøkonomi i løbet af et par år kan forbedres således, at institutionen kan yde kontohaverne 5 pct. rente af de kontante midler og samtidig opnå et passende driftsoverskud til styrkelse af reserverne. En sådan renteforhøjelse vil sikkert også gøre det lettere at give visse lempelser i det gældende forbud mod at købe værdipapirer for midler, der er indgået i overformynderiet som kontantmidler.

En forbedring af overformynderiets driftsøkonomi af det angivne omfang måtte utvivlsomt foruden dybtgående besparelsesforanstaltninger også forudsætte en forøgelse af overformynderiets indtægter. I den henseende skal man navnlig pege på to muligheder. For det første kan man ved salg af overformynderibygningen - eventuelt til staten - frigøre en skjult reserve og opnå en betydelig forøgelse af den årlige renteindtægt. For det andet vil der muligt ved en forhandling med de private pengeinstitutters organisationer kunne opnås enighed om en forhøjelse af gebyrerne for kapitalforvaltning, der efter de for udvalget foreliggende oplysninger er lavere end i de fleste andre lande. På udvalgets foranledning vil mulighederne for en gebyrforhøjelse nu blive undersøgt.

På nuværende tidspunki mener udvalget ikke at have fornødent grundlag til at bedømme, om den omtalte forbedring af overformynderiets driftsøkonomi kan opnås inden for den ovennævnte frist. Fører udvalgets fortsatte undersøgelser af dette spørgsmål til et negativt resultat, vil man formentlig se sig nødsaget til at tilråde, at overformynderiet nedlægges. Uanset hvilken konklusion udvalget når til, og uanset om justitsministeriet til sin tid vil kunne tiltræde udvalgets indstilling, må det imidlertid anses for givet, at der i forbindelse med en eventuel beslutning om nedlæggelse af overformynderiet må fastsættes en afviklingsperiode, antagelig på mindst 2 år.

På denne baggrund vil udvalget anse det for ønskeligt, at der allerede nu gennemføres en rationalisering af overformynderiets bogholderi. En sådan rationalisering vil kunne gennemføres, uden at man derved i væsentligt omfang præjudicerer afgørelsen af, hvilke ændringer der i øvrigt skal finde sted i overformynderiet, herunder navnlig de vigtige spørgsmål om overformynderiets organisation og lokalemæssige indretning, og der vil desuden herigennem kunne opnås en betydelig reduktion af overformynderiets lønningsudgifter.

Allerede inden overformynderiudvalgets nedsættelse havde man i overformynderiet overvejet at løse en del af bogholderiets opgaver ved hjælp af automatiske kontorma skiner kombineret med elektronisk databehandling på servicebasis. Overformynderiudvalget har i samarbejde med kontorchef Anker Nielsen og fuldmægtig Weiman Jensen fra bogholderiet og konsulent Bossen fra Datacentralen gjort dette spørgsmål til genstand for indgående undersøgelse, og man er nu nået frem til et forslag om anvendelse af intern automation kombineret med elektronisk databehandling til løsning af følgende arbejdsopgaver: daglig bogføring, udskrivning af renteopkrævninger vedrørende private pantebreve, udskrivning af renteanvisninger, kontoudtog, konto-oversigter og beholdningslister samt renteoplægning.

Med henblik på at kunne vurdere, hvilket resultat der ville kunne opnås ved en efter mere konventionelle retningslinjer gennemført reform af forretningsgangen, har udvalget sideløbende med udarbejdelsen af den nævnte automationsplan undersøgt mulighederne for at forenkle overformynderiets

forretningsgang uden anvendelse af elektronisk databehandling.

Medens automationsundersøgelsen udelukkende vedrører de opgaver, som vil kunne løses ved automationens hjælp, jfr. ovenfor, er den heromhandlede reformundersøgelse mere omfattende, idet den vedrører hele overformynderiets forretningsgang. Dens resultater vil derfor på adskillige felter kunne tjene til supplering af automationsforslaget. De to rationaliseringsplaner går i korthed ud på følgende:

I. Automationsplanen.

Det er ovenfor omtalt, hvilke opgaver der tænkes løst ved hjælp af automation. Arbejdet under automationen vil foregå på den måde, at der i overformynderiet udarbejdes papirkodebånd, indeholdende de relevante data. Disse papirkodebånd afleveres til Datacentralen, hvor de omsættes til magnetkodebånd, på grundlag af hvilke Datacentralen fabrikerer det fornødne materiale til overformynderiets brug, nemlig renteanvisninger vedrørende terminerne $^{11}/_{6}$-$_{12}$ og V1-7, renteopkrævninger m. v. vedrørende terminerne $^{11}/_{6}$ og $^{11}/_{12}$ for private aktiver, beholdningslister over offentlige aktiver samt konto-oversigter og kontoudtog.

Til brug ved løsningen af disse opgaver er det nødvendigt for overformynderiet at anskaffe 2 bogholderimaskiner med tilhørende kodebåndshullemaskiner og kontrolmaskiner. Til supplerende brug ved disse opgavers løsning samt til brug ved renteopkrævning samt rente- og udbytte anvisningen i de ekstraordinære terminer må der herudover anskaffes en såkaldt Computyper kodebåndsmaskine.

De samlede omkostninger ved gennemførelsen af den omtalte automationsplan vil efter udvalgets skøn — som på visse punkter nødvendigvis er behæftet med nogen usikkerhed - herefter beløbe sig til følgende:

		Kr.
2 bogholderimaskiner med tilbehør ifølge tilbud fra fa. »National«		103.700
1 Computyper-anlæg ifølge tilbud fra fa. »Friden«		97.000
		200.700
Oprettelsesarbejder i overformynderiet	ca.	85.600
Andre udgifter (leje af kodebåndsmaskiner til oprettelsen, indkøb af kodebånd, kodekort, mærkesedler og stålkartoteker til kodekort)	-	11.000
Oprettelsesarbejder i Datacentralen	-	56.000
Testkørsel i Datacentralen	-	8.000
lait	ca.	361.300

De således angivne investeringer vil i det store og hele kunne afskrives allerede i løbet af det første år, idet dette års udgifter må antages at ville blive følgende:

		Kr.
De ovenfor omtalte investeringer	ca.	361.300
Udgifter til det løbende arbejde i Datacentralen ifølge prisoverslag	-	140.000
Overformynderiets øvrige automationsomkostninger i 1963	-	15.000
Service-udgifter vedrørende maskinerne	-	8.000
lait	ca.	524.300

Heroverfor står følgende sikre årlige driftsbesparelser:

		ivr.
Bortfald af ekstraarbejde m. v.	ca.	350.000
Frigjorte lokaler til udlejning, forsigtigt anslået	-	50.000
Afskedigelse af 7 vikarer	-	115.000
lait	ca.	515.000

Da det arbejdsområde, som bliver dækket af automationen, i dag betjenes af et personale på ca. 36 fast beskæftigede personer og antages i fremtiden at kunne betjenes af 14 personer, er det sandsynligt, at der allerede i det første år kan opnås betydelige besparelser i personaleudgifter udover besparelserne ved afskedigelse af de 7 vikarer, der er regnet med i den ovenfor foretagne opstilling. Endvidere vil overformynderiet søge at få en del af oprettelsesarbejderne i overformynderiet udført inden for normal arbejdstid, hvorved det beløb på ca. 85.000 kr., hvortil udgifterne ved dette arbejdes udførelse er anslået, nedbringes.

Efter udvalgets foreløbige skøn kan der på længere sigt opnås yderligere besparelser ved en ændring af det system, hvorefter værdipapirerne er ordnet i boksen. Ændringen skulle gå ud på, at papirernes »kapper« anbringes i konto-orden i stedet for som hidtil ordnet efter papirernes art. Da omlægningen vil medføre betydelige udgifter - skønsmæssigt ca. 80.000 kr. - bør denne reform imidlertid ikke iværksættes, før der er tilvejebragt større klarhed over, om overformynderiet vil kunne opretholdes.

II. En konventionel løsning.

Overformynderiudvalget har som nævnt tillige udarbejdet en plan til en på mere traditionelle principper bygget reform af overformynderiets forretningsgang. For så vidt angår bogholderiet går denne plan ud på, at der foretages en vis intern automation ved hjælp af hensigtsmæssige bogføringsmaskiner m. v. Man har regnet med anskaffelse af 3 kontormaskiner, eventuelt af typen »Computronic«, således at overformynderiet i forbindelse med den allerede anskaffede vil råde over i alt 4 af disse maskiner, samt med anskaffelse af et udbygget adresseringsanlæg. Ved hjælp af dette apparatur kan følgende opgaver løses: daglig bogføring, renteanvisning i de store terminer, rente- og udbytteanvisning i de ekstraordinære terminer, renteopkrævning og renteanvisning på pante- og gældsbreve samt faste, periodiske kapitaludbetalinger. Der er endvidere regnet med anskaffelse af andre tekniske hjælpemidler til rationalisering af overformynderiets daglige arbejde.

Investeringerne vedrørende denne reform af bogholderiet vil udgøre:

		Kr.
Maskinkøb	ca.	274.000
Anskaffelse af adresseanlæg	-	112.000
Anskaffelse af nye kontokort	-	7.000
Diverse omlægningsarbejder	-	45.000
lait	ca.	438.000

De årlige driftsudgifter ifølge de to løsninger kan opgøres således:

Automationsløsningen:		Kr
14 personer à ca. 22.500 kr. årlig	ca.	315.000
Udgift til Datacentralen	-	140.000
Afskrivning, 20 pct.	-	72.000
Forrentning, 8 pct.	-	15.000
Service på maskiner	-	8.000
lait	ca.	550.000
Den konventionelle løsning:		
25 personer à ca. 22.500 kr.	ca.	562.000
Afskrivning, 20 pct.	-	88.000
Forrentning, 8 pct.	-	18.000
Ekstra lokaleplads, ca. 200 m^2	-	30.000
Service på maskiner	-	12.000
lait	ca.	710.000

Den økonomiske analyse af de to systemer peger således klart i retning af en gennemførelse af automationsløsningen. Dertil kommer, at denne løsning i forhold til den konventionelle indebærer fordele ud over de økonomiske. Således udsendes der flere og bedre oplysninger til kontohaverne og til et større antal kontohavere, der bliver bedre muligheder for udarbejdelse af statistikker, opgørelser, analyser m. v., mindre arbejdspres ved terminerne og mindre behov for et stærkt kvalificeret bogføringspersonale.

Det er omtalt i det foregående, at det, hvis der til sin tid træffes beslutning om en nedlæggelse af overformynderiet, bliver nødvendigt at fastsætte en vis afviklingsperiode. De udgifter, som automationsplanens gennemførelse medfører, vil således under alle omstændigheder kunne indtjenes gennem en reduktion af lønningsudgifterne. Som foran omtalt er der mulighed for, at denne udgiftsreduktion vil blive væsentlig større end det beløb på ca. Va mill, kr., der er betegnet som den sikre besparelse. Under alle omstændigheder vil de erfaringer, der høstes i forbindelse med automationens gennemførelse, være af væsentlig betydning for udvalget under dets fortsatte arbejde. Man er derfor af den opfattelse, at automationen bør iværksættes snarest muligt. Det bemærkes herved, at arbsjdet med planlægningen af automationen er så langt fremskredet, at denne vil kunne træde i kraft fra sommerterminen 1963 under forudsætning af, at der afgives endelig bestilling til de maskinleverende firmaer og til Datacentralen inden udgangen af januar måned 1963.

Overformynderiudvalget skal derfor *indstille,* at justitsministeriet inden den 1. februar 1963 bemyndiger overformynderiet til at afgive endelig bestilling på de til automationens gennemførelse fornødne maskiner m. v. samt til at afholde de hermed forbundne udgifter på ca. 200.000 kr. tillige med de øvrige til automationens gennemførelse nødvendige omkostninger på ca. 160.000 kr., eller i alt ca. 360.000 kr.

P. U. V.

A. Grathe.

Justitsministeriet.

Bilag 11.

JUSTITSMINISTERIET

København, den 21. januar 1963.

Justitsministeriet har i dag skrevet til overformynderiet:

»I skrivelse af 15. januar 1963 har det af justitsministeriet den 31. januar 1962 nedsatte udvalg, der har til opgave at undersøge mulighederne for at forbedre overformynderiets driftsøkonomi, indstillet, at overformynderiet bemyndiges til at anskaffe 2 bogholderimaskiner med tilhørende kodebåndshullemaskiner og kontrolmaskiner samt en Computyper kodebåndsmaskine og at afholde de med automationen forbundne udgifter.

I anledning heraf bemyndiger justitsministeriet herved overformynderiet til at afgive endelig bestilling på de nævnte maskiner samt til at afholde de hermed forbundne udgifter på ca. 200.000 kr. tillige med de til automationens gennemførelse nødvendige omkostninger på ca. 160.000 kr. eller ialt ca. 360.000 kr.«

Der henvises til udvalgets skrivelse af 15. januar 1963.

P. M. V.

E. **B.**

Mogens Munch.

Udvalget angående rationalisering af overformynderiet, adr. hr. fuldmægtig i justitsministeriet Jørgen Nielsen.

Bilag 12.

Obligationer, som foreslås bevaret for et reduceret overformynderi.

Nominel værdi		Papirets navn	Kurs den $^{31}/_{12}$ 1963.	Kursværdi
600.000 kr.	5½ %	Kommune Kreditforening . . . . . 15. s.	86½	519.000,00 kr
3.204.000 -	5 %	— — . . . . . 11. s.	81¼	2.603.250,00 -
11.000 -	5 %	Østifternes Kreditforening . . . . . 16. s. 2. afd.	83	9.130,00 -
192.000 -	5 %	Fyenske Kreditforening . . . . . 16. s. 2. afd.	82	158.880,00 -
6.100 -	5 %	Ny jydske Kjøbstad-Creditforening . . . . . 10. s.	82½	5.032,50 -
144.000 -	5 %	Sønderjyllands Kreditforening . . . . . 10. s.	82½	118.440,00 -
5.891.000 -	4½ %	Kommune Kreditforening . . . . . 11. s.	75½	4.432.977,50 -
12.416.000 -	4⅝ %	Husejernes Kreditkasse . . . . . 7. s. 2. afd.	77½	9.591.360,00 -
2.923.000 -	4½ %	Københavns Kreditforening . . . . . 13. s. 1. afd.	77¾	2.272.632,50 -
1.090.000 -	4*%	Østifternes Kreditforening . . . . . 16. s. 2. afd.	78	850.200,00 -
552.000 -	4½ %	— — . . . . . 14. s.	80	441.600,00 -
488.000 -	4½ %	Fyenske Kreditforening . . . . . 12. s. 3. afd.	76½	373.320,00 -
106.000 -	4½ %	Jydsk Husmands Kreditforening . . . . . 7. afd.	76	81.355,00 -
2.893.000 -	4½ %	Ny jydske Kjøbstad-Creditforening . . . . . 10. s.	79½	2.299.935,00 -
2.700.000 -	4½ %	Sønderjyllands Kreditforening . . . . . 2. s.	77½	2.085.750,00 -
614.000 -	4½ %	Københavns Kreditforening . . . . . 10. s.	83	509.620,00 -
116.000 -	4½ %	Fyenske Kreditforening . . . . . 11. s. 3. afd.	84½	98.020,00 -
695.900 -	4½ %	Østifternes Husmands Kreditforening . . 6. afd.	87½	607.172,75 -
196.000 -	4½ %	Jydsk . . 8. afd.	87	162.190,00 -
5.486.700 -	4½ %	— — — . . 3. afd.	83	4.595.111,25 -
12.824.500 -	4 %	Østifternes Kreditforening . . . . . 16. s. 1. afd.	76½	9.810.742,50 -
704.000 -	4 %	Jydsk Land Kreditforening . . . . . 9. s.	72½	512.160,00 -
724.000 -	4½ %	Østifternes Kreditforening . . . . . 15. s. 1. afd.	81¼	590.060,00 -
389.000 -	4½ %	Østifternes Husmands Kreditforening . . 5. afd.	83½	323.842,50 -
1.692.700 -	4½ %	Jydsk Husmands Kreditforening . . . . . 4. afd.	87	1.472.649,00 -
410.000 -	4 %	Fyenske Kreditforening . . . . . 12. s. 1. afd.	72½	296.225,00 -
4.000 -	4 %	Østifternes Husmands Kreditforening . . 6. afd.	82	3.280,00 -
196.000 -	4 %	Jydsk Husmands Kreditforening . . . . . 8. afd.	73	143.080,00 -
196.000 -	4 %	Jydsk Grundejer Kreditforening . . . . . 8. afd.	71¾	140.630,00 -
3.789.000 -	4½ %	— — — . . . . . 4. afd.	86¾	3.286.957,50 -
61.253.900 kr.				48.394.603,00 kr.

Bilag 13.

Driftsregnskab for regnskabsåret 1962—63.

Kr. 0.

INDTÆGT

	Kr 0	
Overskud på rentekonto	2.028.646,64	
Administrationsgebyr	1.100.186,29	
Diverse gebyrer	55.520,41	
Provision m. v.	85.768,49	
Lensafgift m. v.	24.969,70	
Fideikommisafgift	2.213,59	
Beregnet rente af den i Overformynderiets faste ejendom anbragte kapital, der er belastet ejendommens driftskonto....	375.000,00	
Overført fra pensionsfonden til delvis udligning af modstående pensioner	206.323,88	
		3.878.629,00
Saldo, der overføres fra reservefond A		543.448,40
I alt...		4.422.077,40

UDGIFT

Lønninger og honorarer	3.141.993,04
Pensioner	390.756,75
Revision	128.566,26
Husleje, varme, belysning, rengøring m. v.	390.713,53
Kontorrekvisitter m. v.	198.947,69
Forskellige udgifter	49.693,43
Afskrivning på inventar	25.000,00
Underskud på driften af Overformynderiets faste ejendom	96.406,70
I alt...	4.422.077,40

Status den 31. marts 1963 for midler under massebestyrelse.

		Kr. 0.
MASSENS AKTIVER		
Offentlige værdipapirer		142.168.305,58
Udlån mod pant i fast ejendom		49.473.679,03
Tilgodehavende forfaldne renter hos:	Kr. 0.	
massens debitorer	8.563,65	
enkelt værgemåls debitorer	260.397,59	
		268.961,24
Tilgodehavende ikke-forfaldne renter		2.670.255,42
Overformynderiets ejendom, matr. nr. 212 øster kvarter (Holmens Kanal 20)		7.500.000,00
Konto for ombygning	295.273,52	
÷ afskrivning	32.300,03	
		262.973,49
Inventar, maskiner og boksanlæg		98.208,71
Diverse debitorer		694.112,81
Kasse-, bank- og girobeholdning		367.030,36
I alt...		203.503.526,64
MASSENS PASSIVER		
Kontohavernes tilgodehavende i kontanter		185.942.197,78
Uhævede renter:		
vedrørende spærrede konti	688.197,22	
vedrørende andre konti	967.345,80	
		1.655.543,02
Forudbetalte renter	10.108,11	
Skyldige ikke-forfaldne renter	2.276.096,20	
		2.286.204,31
Diverse kreditorer		1.860.888,21
Reservefond A	9.218.395,50	
— overført til driftsregnskabet	543.448,40	
— overført til reservefond C	454.780,36	
		8.220.166,74
Reservefond B (pensionsfonden)	3.538.526,58	
+ tilgået som pensionsbidrag	71.485,04	
+ tilskrevne renter	141.541,06	
	3.751.552,68	
— overført til driftsregnskabet	206.323,88	
— tilbagebetalt pensionsbidrag	6.702,22	
		3.538.526,58
Reservefond C (kursreguleringsfonden)	45.609,40	
+ overført fra reservefond A	454.780,36	
	500.389,76	
— kurstab på værdipapirer	500.389,76	
		0,00
I alt...		203.503.526,64

Status den 31. marts 1963 for midler under særskilt bestyrelse (enkelt værgemål).

	Kr. 0.
ENKELT VÆRGEMÅLS AKTIVER	
Offentlige værdipapirer (bogført med den pålydende værdi)	518.709.051,54
Pantebreve	106.976.975,61
Gældsbreve med håndpant	6.493.579,67
Gældsbreve uden pant	10.530.866,61
Uvisse fordringer	498.863,45
Diverse værdipapirer	4.216.470,25
I alt...	647.425.807,13
ENKELT VÆRGEMÅLS PASSIVER	
Kontohavernes tilgodehavende i værdipapirer.	643.209.336,88
Diverse kreditorer	4.216.470,25
I alt...	647.425.807,13